

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

*Шоир ва
замон*

Мунаввара УСМОНОВА

КИПРИКДАГИ
ТУН
Сайланма

Шеърлар

ТОШКЕНТ
“АДАБИЁТ”
2025

Таҳрир ҳайъати:

Сироҷиддин Саййид (ҳайъат раиси),
Иброҳим Ғафуров, Аҳмаджон Мелибоев, Минҳожиддин
Мирзо, Эркин Аъзам, Усмон Азим, Ғайрат Маҷид,
Нурбой Жабборов

Масъул муҳаррир:

Шоди ОТАМУРОД

Мунаввара – қалби ёруғ шоира. У борлиққа тийрак нигоҳ билан боқади. Воқелиқдан шеърӣ фалсафа ахтаради. Ватан ва халқнинг бунёдкорлик қудратини, нурафшон келажагини ғурур-ифтихорга тўлиб куйлайди. Муҳаббатнинг хушнуд дамларию ҳижрон аламларини юрак-юракдан тараннум этади. Ўз бахтини фарзандлар бахти билан пайваста кўради. Ота-онага юксак эҳтиром, уларнинг айрилиғидан интиҳосиз андуҳ оҳангларида ҳам тақдир зарбаларига тоқат, азалий қонунларга итоат, ҳаётга бўлган оташин муҳаббат барқ уриб туради. Шоиранинг сермазмун тўртликларида ҳам фикр ва эҳтирос уйғунлашиб кетган. Хуллас, ўз овози, ўз оҳангига эга бўлган шоиранинг ушбу тухфаси сизнинг қалбингиздан ҳам теран жой олади деган умиддамиз.

*Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
ҳомийлигида чоп этилди.*

© М. Усмонова, 2025

© “ADABIYOT”, 2025

ЁРУҒ СЎЗЛИ ШЕЪРИЯТ

Мен истеъдодли шоира Мунавваранинг шеърларини ўзидан аввалроқ таниганман – радиода қўшиқ номи айтилгач, “Мунаввара Усмонова шеъри”, деб эълон қилинади-да. Мана, “Бундай элни қайдан топасан?” деган ўша машҳур ашулани олинг. Уни тинглаб, мен ҳайрон қолган эдим:

*Айвонига ин солган қушни
Кутган элни қайдан топасан?*

Рост. Ҳар баҳорда уйимизга ин солган қалдирғочлар яна келишини кутамиз, оиламизнинг битта аъзоси соғинтира-соғинтира қайтиб келаётгандай интиқ бўламиз. Яна келиб бола очса, уйимизга қут-барака ёғадигандай туйилади.

Ўзбекнинг шундай урф-удумлари, ишонч-инончлари, беҳисоб эзгу одатлари борки, ўзимиз ҳам унча пайқамаймиз. Бизга улар шунчаки кўникма, эскидан қолган тутум бўлиб кўринади. Аммо Мунаввара бизга уларни бошқатдан кўрсатади, бағридаги хислатларни кашф этади, ҳар бир фазилатимизни мисқоллаб йиғиб, кўлимизга тутади – ўзимизни таниб олишимизни истайди.

Шоиранинг ёзганларини ўқир эканман, мен уларнинг мавзу кўламини аниқлашга ҳаракат қилдим. Чамаси, ҳозир айтилганидай, энг теран миллий туйғуларимизни одамлар ёдига солиш, ана шу эзгу фазилатларни тараннум этиш, хуллас, одамийликни ва ўзбекликни улуғлаш шоиранинг ижодидаги асосий пафос экан, деган хулосага келдим.

*Эй, кўнгил, кўнгил десам мен,
Тўлдингу тошдинг, қара.
Кўнамиз, кўнгин десам мен,
Сен нега шошдинг, қара.*

*Ҳар киму ҳар ерда бордир
Азалий озори ишқ.
Мен-қу, нолонман йўл тополмай,
Сўндими шаштинг, қара.*

*Бор изидан, ё видо айт,
Айтганинг бўлмайди, бил.
Эй кўнгил, ҳоли харобим,
Севгининг гаштин, қара...*

Бу шеърнинг менга ёққан томони, унинг арузда битилганидан ташқари, битта сўзнинг икки маънода қўллангани (кўнгил : кўн гил) бўлди. Мумтоз адабиётимизда қўлланган ийҳом, тарсеъ, тарди акс ва ҳоказо сўз санъатлари ўқувчига завқ берибгина қолмай, изланувчанлигини ўстиради, бадийят сеҳрини кашф этадиган қилиб тарбиялайди. Қолаверса, куйган кўнгилнинг ўзига ўзи берган тасаллига қаранг: “Бор изидан, ё видо айт, Айтганинг бўлмайди, бил. Эй кўнгил, ҳоли харобим, Севгининг гаштин қара...” Албатта, ишқ висоли билангина эмас, ҳижронлари, айрилиқлари билан ҳам ишқ, шулар билан у тугал бўлади. Бу дил эса – мардона дилдир, у шундай хулоса чиқариб бўлса ҳам, ўзини овутади, совутади...

Мунаввара Усмонова, асосан, бармоқда ижод қилади, бироқ ашъор битаркан, балки ўзи ҳам кутмаган ҳолда, арузий оҳангларга ўта боради.

Қўлингиздаги ушбу тўпламга киритилган илк шеърнинг иккитагина бандини ўқиб кўринг, ўзингиз ҳам бунга амин бўласиз:

*Мендан сўранг соғинчининг тусин –
 Ранглари сомон.
 Мен кўрганман соғинчининг уйин –
 Кулбаси вайрон.*

*Йўлаги бор соғинчининг юрган –
 Чеки йўқ армон.
 Чечаги бор соғинчининг суйган –
 Номи заъфарон.*

Бу шеър бошдан-охир бармоқ тизимида, аммо шаклан ўтмиш шоирларимизнинг девонлари охирида бериладиган мустахзод – бир ярим мисралик байтларни эслатади. Ҳам, бу шеър бошдан-охир таносуб санъати негизида: соғинч ранги – сомон тусида, уйи – вайрона кулба, йўллари – чексиз армон, суйган чечаги – заъфарон...

Шеърый нутқнинг сиёсат тилидан кескин фарқи бор: дипломатияда фикр ўта сипо тарзда, мубҳам ифода қилинса, шеърятда фикргина эмас, ҳис-туйғулар ҳам очиқ баён этилади, Есенин айтганидай, “Бир кириб қолдимми шеър майдониға, Бор, дедиму унга бор кўнглим очдим...” Мунавварахоннинг шеърлариға хос бўлган иккинчи ўзига хослик, менинг назаримда, ана шу самимийлик, кўнгилда борини беркитмай, ўраб-чирмамай, очиқ дил билан изҳор қилишда намоён бўлади. Ана шунинг шарофати билан шоира сизни ўз дарддошиға айлантиради, бу шеърларни ўқир экансиз, сизнинг ҳам бошингиздан ўтган, ўзингизгагина маълум бўлган армонларингиз бирма-бир ёдингизга тушади, шоираға қўшилиб ҳасратлашасиз:

*Ижара балоси, хароб кулбалар,
 Товоним тешилган йўлакчасида.*

*Ўйласам алашим қўшилиб йиғлар,
Қизчам ечиб берган зиракчасида.*

Мунавварахон шоира, жамоат арбоби сифатида ўз вазифаларидан бири дея, ўз ўқувчилари дилига шукрона, Худо берган умрни мамнуният билан, шукур изҳор қилиб ўтказиш лозимлигини сингдиришга интилади:

*Кимга оғу бердинг, кимга ош бердинг,
Кимга олмос тўхфа, кимга тош бердинг.
Нега лойиқлигим билмадим, аммо,
Шукурким, тоза ишқ ила ёш бердинг.*

Агар биз ҳар бир шеър олдида “юксак поэзия”, “катарсис” сингари талабларни қўймай, китобхонни маънавий тарбиялаш адабиётнинг бирламчи вазифаси эканидан келиб чиқиб ёндашсак, бу дунёда инсонга ато этилган барча неъматлар (улар молу давлат, фаровонлик ёки унинг акси ҳам бўлиши мумкин) ичида энг афзали умр ва бу умрнинг энг олий саодати тоза ишққа эришиш эканлигини уқтира олганини табриклаш керак. Биттагина тўртликда ана шу маънони мухтасар қилиб жойлай олиш – маҳорат белгиси.

Иккинчидан, тақдир – манглайдаги ёзуқ деган нарсаси бор. Шоира уни назардан қочирмайди, “нега лойиқлигим билмадим, аммо...”, деб эътироф этади. Бу ҳам эътироф, бандалик изҳори.

Шоира сўз ўйинлари қилади, асар бадииятини, шеърий лафздошликни кучайтиришга муваффақ бўлади:

*Кеча бир гап айтдим,
Бугун эскирди,
Вўр ва содда эдим,
Бугун эс кирди...*

Бу бир бадийий восита бўлибгина қолмай, она тилимизнинг бойлигини, унинг жило-жилваларини ихчам тарзда кўрсатишни ҳам уддалайди, албатта.

Театр – ибратхона, деганлари каби, адабиёт ҳам, маълум маънода, тарбия воситаси. Инчунин, бизнинг Шарқ оламимизда шундай. Мана, мисол:

*Мен – офтобман, дединг,
Мен – нурман, дедим.
Мен – денгизман, дединг,
Мен – дурман, дедим.
Мен – тенгсизман, дединг,
Мен – ҳурман, дедим.
Аслида иккимиз – бирмиз –
Кибрмиз...*

Маъно-ку, тушунарли, аммо китобхон, бу диалог бир “сен”, бир “мен” деб давом этмабди-ку, деб ўйлаб қолиши мумкин. Ҳамма гап шунда-да: кибр манманликдир, такаббур одам бировни эмас, фақат ўзини кўради, манман (мен-мен)лайди, холос.

Ана шу тариқа, Мунавварахоннинг ҳаётда кўрган кечирганларидан олган ибратларига ўта борамиз. Менга бундай шеърлар насиҳатгўйликдан йироқ кўринди, шоира панд-ўғит айтмайди, балки хулоса чиқаришни ўзингизга ҳавола қилади:

*Бир одам сўзлади,
бири эса жим,
Бир одам бўзлади,
бири эса жим,*

*Дардин айтган йўлда
кетди индамай,*

*Тинглаган ўртанди
юраги ғижим...*

Бундай шеърлар дидактика деб аталмайди, насиҳат қаторига қўшилмайди, чунки муаллиф бизга ўзимизни кўрсатаётибди, холос. Энди ана шу ўзимиздан ўзимиз хулоса чиқариб олишимиз керак.

Илгари воқеабанд шеърлар “баллада” деб аталарди. Ҳозир бу тасниф расм эмас. Лекин балладанинг кишига кучли таъсир қилиши – бор гап. Матназар Абдулҳакимнинг “Дарсдан сўнг”, Мунаввара Усмонованинг “Афсус” деб аталадиган ва... (таажжубки, иккови ҳам муаллимга бағишланган) шеърларини мен баллада деб биламан. Ўзингиз ўқиб кўринг:

*Бола эдим, устознинг ёнига бориб,
Нонимдан бир тишланг, дея илиндим.
“Йў-ў-қ,” деди, қошида турдим ёлвориб,
Устозим жилмайди, кейин севиндим.*

*Ниҳоят нонимдан тишлади титраб,
Кўзини ёшига қўшиб чайнади.
Боламан, тушунмай ўтирдим қараб,
Устозим титраниб узооқ йиғлади.*

*“Меҳрингдан суюндим, ўкинмасин деб,
Хато бўлди нонинг қўлга олганим.
Сенинг насибангга шерик бўлгунча,
Болам, яхши эди ўлиб қолганим”.*

*Ҳар сўзи қалбимни ёритар чироқ,
Бирзум хотирамдан нари кетмайди.
Талаба шогирдим гул тутса, бироқ,
Устозимдек мени титроқ тутмайди...
Афсус...*

Шеър ифодалари содда, қофиялари ҳам одмигина, чунки у мактаб бола тилидан ёзиляпти. Ана шу жай-дарилик воқеанинг ишончилигини таъмин этади, таъсир кучини оширади.

Ҳар бир ижодкор ўз йўлида бир кашшоф. У сўз кашф этади, сўзнинг янги маъно қирраларини очади. Менга Мунавварахоннинг бу борадаги изланишлари маъқул бўлди. Чунончи, Муҳаммад Юсуф хотирасига атаб ёзган шеърда шоир бош қўйган тупроқни “Мингтепанинг минг биринчи тепаси”, деб таърифлайди.

Ёки “Тунимни тонгларга укалаб сочдим”, деган биргина мисрани қаранг, буларнинг ҳар бири янги ва тугал поэтик топилдиқ, ахир.

Ёдингизда бўлса, Усмон Носир ўз юрагини най со-зига қиёслаган эди (“Юрак, сенсан менинг созим, ти-лимни найга жўр эттинг...”). Мунаввара Усмонова эса қалбни қумри қушга менгзайди (“Қумрим, сени ўзим-дан ҳам кўпроқ суяман”). Бундай қиёслар ўқиш-ўрга-ниш орқали келади, дейиш хато. У шундай ҳиссиётга ошно бўлган дамда шоир дилида туғиладиган туйғу-лар ифодаси.

Китобхон дўстларимга тотли мутолаа завқини тилаб қоламан.

Зухриддин ИСОМИДДИНОВ,
Адабиётшунос олим

ШУКРОНА

Кимдир мендан хафа, кимдир умидвор,
Кимдир муштоқ менга, кимлардир безор.
Гоҳи пойда хорман, гоҳо мукаррам,
Минг шукур ер босиб юрганларимга.

Тунимни тонгларга уқалаб сочдим,
Юракни орқалаб ўзимдан қочдим.
Бу бир кам дунёда, яралдим бир кам,
Минг шукур гоҳида тўлганларимга.

Дилин англолмасам дўстми, ағёрми,
Ҳақни англатгувчи тарози борми.
Тарки умидимга айласин карам,
Минг шукур тўкилмай турганларимга.

Баҳорим бошидан сочилмас хазон,
Ишқимни кузакка айламам эҳсон.
Кўксим меҳробида ёниб турса шам,
Минг шукур Мунаввар бўлганларимга.

БИЛДИМ

Энг аввало тинглашни билдим,
Дард айтишса, йиғлашни билдим.
Ғазаб тутса йўқликка сачраб,
Сўнг яна жон улашни билдим.

Юрт дардида яшадим ҳар дам,
Ажралмадим одамлардан ҳам.
Мажруҳларнинг ёнида хаста,
Мискин билан бирга чекдим ғам.

Ағёрдан ҳол сўрадим йўқлаб,
Бўлмаслигин билсам ҳам оқлаб,
Алам қилар нодон ёнида,
Телба бўлган кунимни ёдлаб.

Одамларни суйиб яшайман,
Гоҳ куйиб, гоҳ кўниб яшайман.
Икки инсон яшар руҳимда,
Мен бирини кўмиб яшайман...

СОҒИНЧ

Мендан сўранг соғинчнинг тусин –
Ранглари сомон.
Мен кўрганман соғинчнинг уйин –
Кулбаси вайрон.

Йўлаги бор соғинчнинг юрган –
Чеки йўқ армон.
Чечаги бор соғинчнинг суйган –
Номи заъфарон.

Ридоси бор соғинчнинг кийган –
Минг ямоқ чопон.
Ўша соғинч бўлса мен билган –
Бағри тўла қон.

Кириб келар изн сўрамай –
Ё гадо, ё хон.
Қанча хўрлаб, қанча ҳайдамай –
Кўчамда сарсон.

Жисмимга ўралди, қийнади руҳни –
Оҳ, соғинч – илон.
Биламан, тарк этар мен қулни –
Чиққанида жон...

ОНА

Юксалиб боряпман, қўлларим узун,
Кичрайиб боряпти мунисим онам.
Сўраши яхшилиқ, тилаши тўзим,
Кексайиб боряпти ёлғизим онам.

Онам бор, дардим йўқ, мушкулим осон,
Елкалари тоғдир, дарё гавҳари.
Титрадим, гўёки титради осмон,
Бағримга бошини қўйган маҳали.

Ёдимда, туршак еб данагин тутиб:
“Мағиз ейман”, десам тишда чақарди.
Турибман ёнида ёшимни ютиб:
“Болам”, деб, шўрликнинг сочи оқарди.

Тунда кир юварди, тонгда ёпиб нон,
Кун чиқмай далага кетарди онам.
Билмадим, вақт топиб мизғийди қачон
Оҳ, десак, жонини тутарди онам?

Эгнида ярашган оқ шойи кўйлак,
Пешидан райҳоннинг иси келарди.
Маликалар ҳақда айтганда эртак,
Онам йиғлаганга ўхшаб куларди.

Билмадим, у пайтлар бўлмаганми ғам,
Одамлар шодлигин кўрганмиз, холос.
Боласин бўйига қувонган онам,
Дунё қайғусидан бўлолган халос.

Саксондан ўтса ҳам, жонсарақ ҳамон,
Қўшнини йўқлашни канда қилмайди.
Полапонларига чайнаб бериб нон,
Қўшни тиндиради, ўзи тинмайди.

“Бир қулоч” сочимга ачинар доим,
“Увол қилдинг”, дея титраб силайди.
Ярим тун беҳосдан қўзимни очсам
Менинг гуноҳимни Ҳақдан сўрайди.

Кичрайиб боряпти паҳлавон онам,
Ўйласам... ўйласам ... юрак қонайди.
Хокисорим онам, садқа жон онам,
Юраги тафтидан қумғон қайнайди.

Бороримдан кўпдир онам хумори,
Дийдоримга ташна, меҳримдан жудо.
Дуоси кўксимда ҳаёт тумори,
Боряпман, онамни асраб тур, Худо!

БАХТЛИМАН

Бахтлиман дейману, гарчи бу кунга,
Етмоқлик мен учун кечмади осон.
Гоҳ гулдек яшнадим, гоҳи ўтинга,
Айланиб қирқ жоним қилганман қурбон.

Бошимни эгмадим келса синовлар,
Шодлигим тўрт томон сочмаганим чин.
Дилхонанг бўлмайди, дея бировлар,
Кўнглим эшигини очмаганим чин.

Не-не мушкулотлар кўрди бу бошим,
Дардларим аллага қўшиб айтганман.
Ҳаётдан ҳориган онда йўлдошим,
Рўзғорнинг юкини бирга тортганман.

Бирни бирга улаб етказмоқ сирин,
Онамдан ўргандим, ўргатди йиллар.
Билмадим, яна не илми яширин,
Гоҳ сийлаб, гоҳ дилим қонатди йиллар.

Игна, қайчи тутдим қалам ўрнига,
Нон топмоқ илинжи сўзимдан устун.
Кўмиб туғёнларни қалбим қўрига,
Елкадош бўлмасам бўлмасдик бутун.

Ижара балоси, хароб кулбалар,
Товоним тешилган йўлакчасида.
Ўйласам аламим қўшилиб йиғлар,
Қизчам ечиб берган зиракчасида.

Бахтга етиш қийин, унга етгунча,
Қоқилдим эҳтимол, етмиш минг бора.
Кўзимга мўлтираб бола ёшида,
Қозон қучоқлади қизим бечора.

Тенглари дунёга бўйлар чоғида,
Ўғлимнинг сочида тегирмон гарди.
Бола ёшида ҳам суйсам гоҳида,
Аяжон, эртага нон борми, дерди.

Сентябрь оyi – бу ташвиш оyi,
Бир куни шодлигу бир куни алам.
Оғрирди юракнинг энг тоза жойи,
Униққан кийимин кийганда болам.

“Олма ейман”, деган гўдагим доди,
Дилим илдизини куйдирган тун бор.
Топганда топмаган кунларнинг ёди,
Кўз ёшимга қўшиб едирган кун бор.

Термулиб бетон уй дарчаларидан,
Ялпиз исларини соғинган кунлар.
Тандир ясаб қоғоз парчаларидан,
Кўзим ёшларига қоридим унлар.

Бахтга етиш асло бўлмади осон,
Армонларим томчи, юрагим томчи.
Неча йил йўлимга бўлди нигорон,
Йўл пойлар ҳали ҳам дадам соғинчи.

Гоҳи тош, гоҳи қор отиб пойлади,
Икки йўл ораси, ёсуман довон.
Бу йўллар мени кўп сарсон айлади.
Онам ўкинчига тўладим товон.

Армон йўқ дейману сўнгги онида,
Акамнинг бошини силай олмадим.
Бир куни, бир кеча қолиб ёнида,
Дардини, кўнглини сўрай олмадим.

Эрта борарман мен, индин бораман,
Ҳар куни бир алдаб оламан кўнглин.
Она, шу байрамдан кейин бораман,
“Майли, сен ўзингдан ортганда келгин!”

Кунора бир ташвиш ё бир муаммо,
Дўсту бегонадан аримас хонам.
Қўпга балогардон бўлдим, аммо,
Ўзимдан ортмадим кечирсин онам.

Бўлди бас, тўхтадим, мана жилмайдим,
Шодон одамларга қиламан ҳавас.
Ҳасрат қилмасимдан олдин билсайдим,
Аллоҳга минг шукур оляпман нафас.

Аслида бахтлиман, етдим шу кунга...

ВАТАН

Мен кўз очиб кўрган ёруғ оламда,
Дер эдим, мунисим ёлғиз онам-да,
Ажиб хотиралар жонланар менда –
Йўрагимда сени кўрганман, Ватан!

Бу кўҳна заминга қўйиб илк қадам,
Қоқилсам, таянчим бўлганда отам,
Кўз олдимда турар сувратинг ҳар дам,
Йўлагимда сени кўрганман, Ватан!

Бола кўнглим баҳорни суйган куним,
Қўкламу майса исин туйган куним,
Онамга деб бир чечак узган куним,
Тилагимда сени кўрганман, Ватан!

Ҳаёт – денгиз эрур, умрдир – карвон,
Учди оққуш ўзга соҳилга томон,
Дуолар қадалган ифори райҳон
Кўйлагимда сени кўрганман, Ватан!

Бахтимга бойланди илоҳий ришта,
Бешигимда ётар жажжи фаришта,
Моҳир кулол Ўзи қўллар ҳар ишда,
Гўдагимда сени кўрганман, Ватан!

Боғимда шовиллаб ўсди дарахтлар,
Шамоллар йўлини тўсди дарахтлар,
Хокисор одамнинг дўсти дарахтлар,
Терагимда сени кўраман, Ватан!

Узилсам ё сендан кетсам йироқлаб,
Юрасанми номим кўксингда сақлаб?!
Хатто руҳим келгай сени сўроқлаб,
Юрагимда сени кўраман, Ватан!

ТАҚДИР

Билмай чўғни чангаллаб олдим,
Озорини жон билди, холос.
Ўтдан олиб, ўтларга солдим,
Қилолмадим оташдан халос.

Билмам, нелар этилган тортиқ,
Пешонамда недир тузиклар?
Куйиб кетган бўлмаса эди
Кафтимдаги уз-у-у-н чизиқлар.

ТУПРОҚ

Онам дейди:
“Айни ёзда туғилгансан,
кун оташи бедор қилиб,
бемор бўлиб ётдинг,
энанг, ирими деб,
йўрлагингга тупроқ сепди.
Ёдимда, сен бир ёш эдинг,
икки кеча туни билан
кўз юммадинг.
У ён-бу ён уриб ўзни
зорланаман бўлиб ночор.
Шифокорлар кўриб,
гўдак соғлом, деди,
ҳеч дарди йўқ,
кун иссиғи олган, деди.
Айтган дори-дармонлари
қилмайин кор,
ётар эдинг
ёниб-куйиб, ҳолинг абгор.
Қора толнинг баргларига
ўраб-чирмаб, куйиб ётган
курагингга тупроқ сепдим”.
Сочим ўсиб,
товонимга тушган пайтлар,
хаёлларим ҳар тарафга
учган пайтлар,
одамларнинг орасида
айтсам байтлар,
кўзланма деб,
этагимга тупроқ сепди.
Қисматга қўл тутиб кетдим,
онам қолди,
бирга ўсган дўсту ёрим,

далам қолди.
Кетар чоғда қўлларимга
кулча тутиб,
қўнглидаги дардларини
ичга ютиб, хавотирман,
доим, болам, сендан, деди,
оёғингни узма,
болам, ердан, деди.
Бошим силаб, пешонамдан йиғлаб ўпди,
кетиб борар йўлагимга
тупроқ сепди...
Борди-келди, кези келса
болам, дедим,
Соғиндим деб, хат битдиму
қалам, дедим.
Отам ўтди,
оташларда дилим ёнди,
соғинч рангин сомон қилган
куним ёнди, туним ёнди,
дилим ёнди, йўлим ёнди,
суяб сувлар тутолмаган
қўлим ёнди.
Ёнди, ёндим, ёнганда ҳам,
ўнгим ёнди, сўлим ёнди.
Ўша кунлар қайғу билан
куйди юрак,
ўзлигидан тонди юрак,
томди юрак.
Армон юзим тимдалади,
алам, дедим... алам, дедим...
Бемору бемадор эдим.
Бир ҳўплам сув ичирдилар,
лойқа эди,
кўриб ҳайрон бўлганимга

онам деди:
“Даданг ётган тупроқдан
бир чимдим олдик,
шифо тилаб,
уни ҳўплам сувга солдик.
Совуқ тупроқ
совитармиш дейди, болам,
шифо бўлсин
Яратганга етса нолам!”
Даво бўлди,
вужудимни дард тарк этди,
онам куйган юрагимга
тупроқ сепди.
Бу дунёга келмоқ, кетмоқ
сафар асли,
чинор умрин яшолмагай
одам насли.
Келганида гул умрнинг
хазон фасли,
Ҳар инсонки ёруғ юз-ла
Ҳаққа етсин.
Ўз боласи кўзин ёпиб,
ТУПРОҚ СЕПСИН...

АНДИЖОН

Мен сенга шошаман, сен йўл кутасан,
Мен довон ошаман, сен гул тутасан.
Мен ҳам талпинаман, сен ҳам соғиниб,
Кечиксам болам, деб, заққум ютасан,
Онамга ўхшайсан, жоним Андижон.

Тупроғингда униб, кафтингда ўсдим,
Офтобим, эркалаб тафтингда ўсдим.
Илдизим жонингга, қонингга туташ,
Сенинг шон-шавкатинг, шахдингда ўсдим,
Отамга ўхшайсан, жоним Андижон.

Мингтепанг қадимдир, шони улуғвор,
Эрши, Давонинг ҳам минг йиллик асрор.
Табаррук тупроғинг гарди мукаррам,
О, Моҳларойимдек кўнглимда кибор,
Оғамга ўхшайсан, жоним Андижон.

Кимлардир куйдирди, кимдир гул экди,
Ким мадор, ким сарвдек қаддингни букди.
Шер Бобурнинг юртдан безитган олчоқ,
Юрт деган эрларнинг қонини тўкди,
Ноламга ўхшайсан, жоним Андижон.

Далварзин қирлари асрдан садо,
Жасур ўғлонларинг, тан олди дунё.
Сен марду майдонлар бешиги, кони,
Ҳануз Чўлпонингдан таралмиш зиё,
Бобомга ўхшайсан, жоним Андижон.

Эй, кўнглим гавҳари гуллаган бўстон,
Темир тулпорларинг тилларда дoston.
Заҳматкаш халқинг бор, гулдир тупроғинг,
Азим диёримсан, дилбар, навқирон,
Боламга ўхшайсан, жоним Андижон.

МЕРОС

Бисотим кўп менинг, отамдан қолган,
Бебаҳо бойликка эга бўлганман.
Ўғри ололмайди, маккор англамас,
Юрак тубидаги ғорга кўмганман.

Меросим улашиб ёзсам васиқа,
Етти авлодимга етиб ортарди.
Донишманд отамдек, хотиржам руҳим,
Болам юрагига кириб ётарди.

АКА

Ривоятларга кўра опа-синглисининг ҳолидан хабар олгани йўлга чиққан аканинг ҳар қадамида фаришталар дуо қилиб турармиш.

Ака, қараб қўйинг уйимиз томонга,
Кўзингиз гуноҳдан фориғ бўлади.
Опанинг дуоси, сингил нидоси
Фаришта қўлида ёрлиғ бўлади.

Ака, мен томонга ташланг бир қадам,
Жоним садқа айлаб қилайин меҳмон.
Ғанимат экан-ку, одамга одам,
Сизлардан олисда бўлди бағрим қон.

Кўринган манзилда синглим яшар, деб,
Узанган бармоққа жон бўлсин фидо.
Мендан қайтмаса ҳам бирор яхшилик,
Сизни оташлардан асрагай Худо.

Тоғдек елкангизга бошимни қўйсам,
Тўкилиб кетарми кўнгил қайғуси?
Келинг, юрагимда баҳор қишлади,
Ака, сиздан келар ОТАМНИНГ иси.

Ака-а-а-а, сиздан келар ВАТАННИНГ иси...

ВАТАНГА СУЯНГИН

Бу ҳикматни дилга тугиб ол:
“Элим деган кўрмагай завол!”
Шу тупроқда топгайсан камол,
Сен Ватанга суянгин, ўғлим!

Елка тутсанг, қуламас тоғ у,
Ниҳол эксанг, қуримас боғ у.
Кундир, ойдир – сочгувчи ёғду,
Сен Ватанга суянгин, ўғлим!

Кўктерак бўл тўзонга қалқон,
Ёв йўлатмас, норғул паҳлавон.
Керак бўлса берайин деб жон,
Сен Ватанга суянгин, ўғлим!

Сен кетмасанг – у тарк этмайди,
Шарбат тилаб, оғу тутмайди,
Сириг олиб, сириг сотмайди,
Сен Ватанга суянгин, ўғлим!

Ётар бунда қанча буюк зот,
Элим деган бағри куюк зот.
Юртни сотма, элга бўлма ёт,
Сен Ватанга суянгин, ўғлим!

Бир ўмрови ўрмон, бири – боғ,
Кўкси буғдой, гарданида тоғ.
Инграр ҳатто узилса япроқ,
Сен Ватанга суянгин, ўғлим!

Бир ушоқни топса чумоли,
Инга ташир етганча ҳоли,

Чумолича бўлмадинг ҳали,
Сен Ватанга суянгин, ўғлим!

Юртнинг кўрки – сенга салобат,
Элнинг тинчи – жонингга роҳат,
Насихатим унутма фақат,
Сен Ватанга суянгин, ўғлим!

АСРА

Ҳаёт, сенинг бағринг бунча кенг,
Макон топган яхши-ёмон ҳам.
Кимдир ёқа, кимдир бўлар енг,
Бири тўкис, бирисидир кам.

Ёвузлик ҳам яшар бир ёнда,
Яхшилигу эзгулик омон.
Юрагингга яқин томонда
Мени мудом асра, онажон!

ОВЧИ

Қуш шўрликка тегди овчининг ўқи,
Қаноти қайрилиб ерга қулади.
Лаҳзалик йўл экан ер ила қўки,
Буни одам билмас, қушлар билади.

Нурсиз нигоҳида илтижо, алам,
Чуғурлаб йўл кутар полапонлар оч.
Ови барорига севиначар одам,
Аллалар айтади кекса қайрағоч.

Бир тишлам луқмага шунча жаҳолат,
Қушни-да, инини қуйдиради ғам.
Овчи ўлжасидан бўлмас хижолат,
Уни ит оғзидан олган бўлса ҳам.

ФАХР

Менинг қўлларим қадоқ,
Юрагимда ўсар тоғ,
Ҳали бола ёшимда,
Кетмон чопганман.

Менинг билакларим доғ,
Қуйган, гоҳ сачраган ёғ,
Ўйнаб кулар чоғимда,
Нонлар ёпганман.

Синган тирноқларим ҳам,
Пардозига вақтим кам.
Тирналиб, тортса ситам,
Йиғлаб ўпганман.

Шу элнинг боласиман,
Бир кўзи қорасиман,
Шу тупроққа бош уриб,
Тилло топганман...

АЙТАРДИМ

Кўнглимда бир гап айланди, қайтардим,
Дилимда бир дард айланди, қайтардим.
Дил ёзилар, дардинг билган одамга,
Дадам тирик бўлганида айтардим...

Қора либос беркитади бўй-бастим,
Асли шу тунд матоларни суймасдим.
Сиёҳ дилга беркиниб тун йиғлайди,
Дадам тирик бўлганида киймасдим...

Ойда, йилда хабар олса бўларди,
Акаларим келса уйим тўларди.
Бораяпман, кўнгил майиб, дил ярим,
Дадам тирик бўлганида келарди...

Ниҳол экдим, боғларимда кўкарди,
Жарчи шамол илдизидан кўпорди.
Қалқон бўлиб бўрону шамоллардан,
Дадам тирик бўлганида тўсарди...

Тилимда бир гап айланди, қайтардим,
Дилимда бир дард айланди, қайтардим.
Дард айтилар, қадринг билган одамга
Дадам тирик бўлганида айтардим...

СИНГЛИМГА

Кеча оқшом сим қоқиб қолдинг,
Овозингдан келарди титроқ.
Афсус билан дейман, опаман,
Нега ҳол сўрмадим аввалроқ?

Сен-ку фиғон қилмадинг, аммо
Титроқларинг кўчди жонимга.
Ҳасратларинг бўлишармидим,
Бўлсам эди ҳозир ёнингда.

“Опа, сизни соғиндим!” дейсан,
Мен биламан, кўзинг жиққа ёш.
“Хўп, соғинсанг нега келмайсан?”
Ўйланаман, бунча бағрим тош.

“Бир кун мен ҳам бориб қоларман,
Йўл олис-да... болаларим ёш.
Юрагим кўп толиқди бугун,
Нимагадир кўнглим жуда ғаш”.

Қучоғингда ухлайди боланг,
Унсиз йиғлаяпсан, биламан.
Олисман-у, жонимда ноланг,
Сени қалбим билан кўраман.

Бу беш кунлик дунёни мингга
Бўлганларга қилмайман ҳавас.
Билмам, недир қийнайди дилни
Кўксим бўлди андуҳга қафас.

Ёдингдами, бир кун сим қоқсам,
“Йўлдаман, тез қайтаман”,– дединг,
“Бораяпман дадам қабрига,
Сиздан дуо айтаман”, – дединг.

Сен бўзладинг отам бошида,
Мен ғам чекдим болишни қучиб.
Сен бош урдинг тупроқ, тошига,
Мен йиғладим ёшимни ичиб.

Сен майсани силаб тиз чўкдинг,
Андуҳ менинг қаддим букарди.
Сенинг кўнглинг тўкилди, мен-чи,
Юрагимда ҳасрат кўкарди...

Узу-у-н кўйлак этакларида
Сўқмоқ йўлни супуриб қайтдинг.
Мен-чи, узу-у-н эртакларимни
Қора кийган тунларга айтдим.

Сим қоқасан: “Опа, мен қайтдим,
Суҳбатлашсак бўлар бемалол”.
Овозингда жаранг, тетиклик,
Ўтирибман бедор, бемажол.

Бўлсанг эди ҳозир ёнимда...

ЯШАСА БЎЛАДИ

Шундай сўзлар бўларки, озори...
Бўғзимга кўрғошин куйгандек,
Аланга ичида куйгандек,
Жонимни чўғларга қоргандек,
Бўларим бўлади...

Қалбимда изтироб азоби...
Исёнлар куйдира бошлайди,
Аламлар кўзимни ёшлайди,
Нимталаб...тилкалаб ташлайди,
Сабрим ҳам тўлади...

Ёзилган қадарнинг ҳар боби...
Бу кечмиш, аввал ҳам билгандим,
Билсам ҳам куйгандим, тўлгандим,
Охири сукутга ўргандим,
Яшаса бўлади...

* * *

Кимга оғу бердинг, кимга ош бердинг,
Кимга олмос тухфа, кимга тош бердинг.
Нега лойиқлигим билмадим, аммо,
Шукурким, тоза ишқ ила ёш бердинг.

ОНАМ ВА МЕН...

- Она, мушкуллардан ҳоридим,
- Ҳаёт синовларга ўч, болам!
- Яқинимдан дилим оғриди...
- Бу чигални аста еч, болам!

- Она, сиғмай қолдим, уйим тор,
- Менинг юрагимга кўч, болам!
- Она, ҳолсиз танга не даркор,
- Дарҳол туршак сувин ич, болам!

- Она, дўстим экан риёкор,
- Ёлғонларнинг мағзи пуч, болам!
- Юрагимда кетмас алам бор...
- Вақт ҳакам, алам ҳеч, болам!

- Нега мажруҳ сабру саботим?
- Бор, тоғларни бориб қуч, болам!
- Учар эдим бўлса қанотим,
- Шамол пешин тутиб уч, болам!

- Мажолсизман, недан билмадим,
- Дуоларим сенга куч, болам!
- Она, бедорликдан чарчадим...
- Шеърдан, шоирликдан кеч, болам!

БИР КУН

Қўшни билан ёқалашди сув талашиб,
Зеро анҳор тўла эди, етар эди.
Тўғон қурса бўлар эди, биргалашиб,
Қанча сувлар изсиз оқиб кетар энди.

Ер талашиб қўшни билан девор урди,
Ҳеч ким унга бас келмади, охир енгди.
Девор лойи қуримасдан кўзин юмди,
Бир қарич ер, кимга мерос қолар энди.

Қўшни келин довучадан терди қувнаб,
Уч ойдирки бемор эди, аранг турди.
Уни кўрган боғ эгаси ўйлаб-ўйлаб,
Шовуллаган дарахтига болта урди.

Баланд қурди уйларини, ёруғ кўркам,
Тўлиб турган эди тилло хурмачаси.
Кошонасин тарновидан тушган сувга,
Қулаб кетди қўшнисининг кулбачаси.

Киши умрин ярмиси тонг, ярмиси тун,
Тўрға ўтар пойингда хор бўлганлар ҳам.
Боғу роғинг сендан бадар қолар бир кун,
Қайта унган бир гиёҳча бўлмас одам...

КУТИБ ЯШАЙДИ

Энди йиғламайман, менинг кўз ёшим
Кимнингдир дилини қилади хуфтон.
Қайси бир яқиним, қайбир сирдошим
Менинг ҳасратимдан чекади фиғон.

Энди йиғламайман, андуҳларимдан
Ҳасаднинг боғида гуллар яшнайди.
Кулиб яшамоққа ўргандим энди,
Кимдир йиғлашимни кутиб яшайди.

КЕЧИРИНГ...

Мардона бўлмадим, кечиринг, ота,
Ўзимни маҳв этар аразим, ўчим.
Ожизлик, ё мардлик асли нима у?
Ўзимни енгмоққа етмади кучим...
Кечиринг, ота...

Мардона бўлмадим, кечиринг, она,
Гина-адоватдан бўлмадим халос
Жилмайиб тураман кўнгил қоронғу
Шодон юрганларга қиламан ҳавас.
Кечиринг, она...

* * *

Улғайиб қолибсан, деб айтди онам,
Негадир бошимни силаган пайти.
Мен ҳали боламан, она, деб айтдим,
“Кафтингиз исидан болалик қайтди”.

* * *

Йўл босиб юрибман ернинг устида,
Хаёлим кўкўпар қошоналарда.
Биламан, ҳар қарич тупроқ муаззам,
Боболарим ётар вайроналарда...

* * *

Яхши гап ҳам чиқар, ёмон ҳам тилдан,
Бири малҳам, бири чиқарар йўлдан.
Ҳеч бир айтилган сўз айтилмай қолган
Сўзчалик ҳеч кимга фойда қилмаган.

КЕЧИРМАНГ

Она мени қўйиб юборманг,
Уйиб олинг қовоғингизни.
Бойлаб олинг остонангизга,
Кўзга суртай оёғингизни.

“Кетма, болам”, деб айтинг, она,
Умр кетар экан югуриб,
Ортга тортиб юрак ўртайди,
Етти қадам ташламай туриб.

“Мен кексайиб қолдим, ҳолим йўқ,
чойни ўзинг дамла, болам”, денг.
Менга қўйган тансиқ таомнинг,
Чеккасидан ўзингиз ҳам енг.

Яхши бор, деб, жилмайиб турманг,
Бедор қилсин маъюс юзингиз.
Нуктадонлик қилар ҳар жойда,
Соғинтирган, бедил қизингиз.

“Икки кунга келдингми”, дея,
Гирён бўлди ҳолимни сўраб.
Мен ортимга қайрилмай кетдим,
Тилагимни музларга ўраб...

Соғинтирсам энди кечирманг,
Топганимни йўлга сочаман.
Ичикиб зор йиғлаб юргандан,
Ёнингиздан эшик очаман.

Нон ёпамиз, райҳон экамиз,
Ташналикдан ариймиз, она.

Шоирлигим не бўлса бўлар,
Биргалашиб қариймиз, она.

Она мени қўйиб юборманг...

ЛУТФ

Лутфинг ҳам бошим устида, қаҳринг ҳам...
Шамси Табризий

Лутфинг ҳам бош устида,
Қаҳринг ҳам бош устида.
Қайга урмайин бошим,
Келмиши қош устида.

Сархуш эдим лутф этиб,
Толе сувин ичирдинг.
Мен йиқилдим пойингга
Ё кечгин, ё кечиргин...

Гар насиб этса васфинг,
Бепарда кўрсам васлинг,
Жаннати Маъво эрур,
Унганим тош устида.

НЕГА...

Нега менга бундай дил бердинг, Эгам?
Ҳар нега ўкиниб фидо бўлайми.
Шодлигим жомини чертиб турар ғам,
Тўкилиб, тўкилиб... адо бўлайми...

Кўксимга урилар қутурган уммон,
Тўфондан минг бўлак бўлиб сачрайман.
Беватан гўдаклар, сарсону ҳайрон...
Хаёлимда бориб уни асрайман.

Кўнглим ҳувиллайди кетса турналар,
Бағримга ин солар қушлар галаси.
Тушимда тунлари эшик тимдалар,
Аёзда жон берган мушук боласи.

Тонгда қумри сайрар, булбуллар куйлар,
Терак япроғидан таралар наво.
Менга, жаҳолатда боласи куйган,
Онанинг фарёдин келтирар сабо.

Бағримни нимталаб буғдой сепаман,
Юрагим қонидан ниш урар лола.
“Она”, дер, хаёлда уни қучаман,
Оламнинг четида оч қолган бола.

Нега менга бундай дил бердинг, Эгам?
Чарчадим, дунёнинг ташвишин тортиб.
Гоҳида ўйласам, қилади алам,
Мен нима қилолдим ўзимдан ортиб...

ОНАМНИНГ ГАПИ

Кеча сим қоқмадинг, кун бўйи кутдим,
Кўлимдан тушмади телефон тунда ҳам.
Овозинг эшитсам, яхши ухлардим,
Оғриб қолмадингми, ўйладим болам.

Иш деб, жон куйдириб юрасан доим,
Заҳматлар чарчатиб қўймасин дейман.
Сақласин ҳасаду қасддан Худойим,
Болам, тушимда ҳам ғамингни ейман.

Сени йўқлаб келди, кеча бир аёл,
Қизи шеър ёзармиш, мақтади, толдим.
Болалик пайтингга чорлади хаёл,
Шоир бўлганингни сезмай ҳам қолдим.

Ўкинган бўлсанг ҳам, энди ким билар,
Рўзғорим юкини бирга тортганим.
Ўйласам кўксимни чўғдек куйдирар,
Суйган китобингни ўтга отганим.

Қачон, қаерларда шеър ёздинг, қизим,
Кимлардир юрибди қизини мақтаб.
Шоир қилдимикан бешик бошида,
Ойнинг нурларида ўқилган китоб.

Орзуинг нима деб, сўрамадим ҳам,
Сен моҳир тикувчи бўласан, дедим.
Мум тишлаб яшаган, шоирим болам,
Айтган сўзларимга кирасан, дердим.

Кеча кўп ўйладим, дуолар қилдим,
Кунора сим қоқсанг, нима бўларди?
Айтаман, эртага пенсам чиқар кун
Уканг телефонингга тўлаб қўяди...

ТАБИАТ

Шамол илиб кетди дарахт новдасин,
Сўнг булут тебраниб ёмғир элади,
Мушфиқ шаббодалар силаб ярасин,
Мунғайган дарахтнинг ҳолин сўради.

Бири нодону кас, бирида тоқат,
Бири ҳаёт берар, бири ўяди.
Ёмонин яшириб она табиат,
Озор топганига малҳам қўяди.

ДЕДИНГ, ДЕДИМ

Дединг, эй қошлари ҳилол,
Дедим, ёйдир, топма завол.

Дединг, киприкларинг майса,
Дедим, ўқдир ё бир найза.

Дединг, эй, кўзлари офтоб,
Дедим, разм солсанг- гирдоб.

Дединг, сен-ла кўнглим шодон,
Дедим, боқсанг дилим зиндон.

Дединг, ишқдан адоман мен,
Дедим, кибру ҳавоман мен.

Дединг, кечмоққа дил кўнмас,
Дедим, ишқдан ҳеч зот ўлмас.

Дединг, қиёси Машрабман,
Дедим, дилимни асрабман.

Дединг, кўнглим тушди тошга,
Дедим, менинг йўлим бошқа.

Дединг, хуш қол, айтгум видо,
Дедим, ишқинг асрар Худо!
Алвидо...

БАРҲАЁТ

Оналар ўлмайди, бир фурсат, бир он,
Беркиниб олади осмон қатига.
Фалакни кезади руҳи ҳам гирён,
Дуолар битади қушлар патига.

Оналар ўлмайди, тушга айланиб,
Бедор дилбандининг бошин силайди.
Ҳурлар ёнида ҳам жони қийналиб,
Худого ёлвориб умрин сўрайди.

Оналар ўлмайди, токи бор дунё,
Кўклам нигоҳида қайтаверади.
У офтоб нурида таратиб зиё,
Тонгларда аллалар айтаверади.
Оналар ўлмайди...

* * *

Ўй-хаёллар гирдобидаман,
Гўё руҳда пайдо занг.
Ҳаммасидан халос бўлардим,
Эй вақт, тезроқ бонг урсанг...

КИМДИР...

Ҳотамтойлик қилди, улашиб эҳсон,
Сийлашди меҳрда танҳо дейишиб.
Ўзидан орттириб топганда имкон,
Муҳтожни сийлади, жони қайишиб.

Ҳар жойда дуолар, ҳар жойда номи,
Давралар тўриси уники бўлди.
Юксалиб борарди бойлигу шони,
Давлати беҳисоб, омбори тўлди.

“Фалончи ночорга уй қуриб бердим,
Беморни ҳаётга қайтардим, ана!
Фалончи сағирга тўй қилиб бердим,
Ёдимда йўқ бари, айтарман яна...”

Битта саховати тўртта томонга,
Овоза бўлмаса, қочди уйқуси.
Тўрт танга берганин ранги сомонга
Не тонгки, ўн одам гувоҳ бўлгуси.

Ҳар қадами миннат, ҳар сўзи ўғит,
Ҳаммадан устун у, ҳаммадан ғолиб.
Билсайди, аламдан бир мажруҳ йигит,
Йиғлайди кулбага беркиниб олиб.

САДАҚА

Мисқол эдим сенинг наздингда,
Ботмон бўлдим мискин қўлида.
Бир деганинг ўн ҳисса бўлди,
Тухфа бўлгач Ҳақнинг йўлида.

Мен хор эдим сенинг наздингда,
Томчи эдим бойлик сойидан.
Сен садақа айлагач, Тангрим,
Жой кўрсатди Аршнинг пойидан.

Ғаним эдим дунё деганга,
Дўст айладинг ўзингга мени.
Паноҳ бўлиб қиёматгача,
Балолардан сақлайман сени.

* * *

Мурувват айласа яхши одамлар,
Бирисин ёд этар, бирин унутар.
Биров билмасин, деб эҳсон қилару,
Қилган яхшилигин ёдида тутар.

ТОПМОҒИМ КЕРАК

Излаяпман туну кун тинмай,
Гоҳо ойдин, гоҳо тун ўрар.
Бораяпман, қай манзил, билмай,
Ҳатто зулмат ҳолимни сўрар.

Билмам, яна қайга йўл солдим,
Безовта дил, ҳориди юрак.
Эгам, сени англашдан олдин
Мен ўзимни топмоғим керак.

ОЗОР

Баъзан яқинларинг берсалар озор,
Қалбинг озорланса кимга айтасан.
Хаёлан қошига борасан юз бор,
Дилингни тўколмай ортга қайтасан.

Айланаверади дилда хижиллик,
Ҳасратлар қуйилар, гина туғилар.
Кўнгил ҳаволаниб берар дадиллик,
“Бош эгма, ёнингда ким бўбти улар!”

“Юзқаролик қилма”, дейди бир садо,
“Қалбингга қулоқ тут, дарров юз бурмай”.
Ўйлайман, эҳтимол, мендадир хато,
Эшик қўнғироғи жиринглар тинмай...

ИЛИНЖ

Битта нонни тишлаб берайми, она,
Уйимиз тўрида турса илиниб?
Қўрганда соғиниб, келганда суйиб,
Турарди менинг ҳам ўрним билиниб.

Йўлларим олисдир, кунлар ялмоғиз,
Довонга дард айтиб ўтишим керак.
Бошимда кўп ғавғо, хаёлимда сиз,
Кетгим келмайди-ю, кетишим керак.

Дуолар қиласиз яхшилик тилаб,
Болам деб, илтижо қиласиз доим.
Қайғулар қаритган елкангиз силаб,
Тилайман – онамни сақла, Худойим...

Нон беринг, бир тишлаб, илиб қўяман,
Акамдан қолган, ҳов, ноннинг ёнига.
Қошингизга омон қайтаман, она,
Шеър бўлиб киролсам сўз майдонига.

КЎҲНА ТУПРОҚ

Не деб атай, эй кўҳна тупроқ,
Замин, қандай босайин қадам.
Хокисорим, сени қўйнингда
Ётибди-ку ёлғизим – дадам.

Топмай ўтди бунда ҳаловат,
Қаддин эгди ғамларнинг тоши.
Топдимикан танлари роҳат,
Тупроқ, сенинг кўксингда боши.

Нон сўрасам, новвот тутарди,
Сув деганда узатди шарбат.
Тупроқ, сенга битта ўтинчим,
Қаттиқ ботма дадамга фақат.

Фаришталар ёқиб чироғин,
Илитганда хазон кўрпаси,
Ўнгдан битта туйнук очиб бер,
Келиб турсин жаннат нафаси.

Кеча менинг пойимда эдинг,
Бугун бошим уриб турибман.
Тупроқ, сенинг кўзларинг билан
Мен дадамни кўриб турибман.

Умр қанча? Худо берганча,
Сўнар бир кун ҳаёт деган шам.
Мен қазодан қўрқмасман энди,
Жаннатларда кутади дадам...

ИШҚ

Сени кўрмай суйиш осонроқ,
Сени билмоқ нақадар оғир.
Севиш учун кетайин йироқ,
Фақат менинг тушларимга кир.

Олис бўлдим билганим сайин,
Тушунганда тун бўлди дилим.
Далли ишқнинг жазоси тайин,
Энди юрак бўлади тилим.

Ёпилгайдир ишқнинг дафтари,
Сиғмас энди ҳатто бир сатр.
Исён қилур ҳижрон лашкари,
Шўрлик дилни этади асир.

Боринг азоб, йўқлигинг ҳасрат,
Сенсиз кўнгил нотава, фақир.
Дийдор ҳолин сўрганда фурсат,
Келма, майли, тушларимга кир.

...Сени билмай севиш осонроқ,
Майли, ишқсиз оташда ёнсам.
Ўртанасан тушингда кўриб,
Юлдузларга айланиб қолсам...

1984 йил

АФСУС...

Бола эдим, устознинг ёнига бориб,
Нонимдан бир тишланг, дея илиндим.
“Йў-ў-қ,” деди, қошида турдим ёлвориб,
Устозим жилмайди, кейин севиндим.

Ниҳоят нонимдан тишлади титраб,
Кўзини ёшига қўшиб чайнади.
Боламан, тушунмай ўтирдим қараб,
Устозим титраниб узооқ йиғлади.

“Меҳрингдан суюндим, ўкинмасин деб,
Хато бўлди нонинг қўлга олганим.
Сенинг насибангга шерик бўлгунча,
Болам, яхши эди ўлиб қолганим”.

Ҳар сўзи қалбимни ёритар чироқ,
Бирзум хотирамдан нари кетмайди.
Талаба шогирдим гул тутса, бироқ,
Устозимдек мени титроқ тутмайди.

АФСУС... минг афсус...

ФАЛАК ТУШДИ

Отам ўтди, отам кетди,
Азал маконига етди.
Падар қабри ила дилнинг,
Ўртасига йўлак тушди.

Дилда нолам билан борсам,
Ўчмас алам билан борсам.
Кетмас ул ғам билан борсам,
Ўртамизга юрак тушди.

Қилмай тоқат фироғига,
Бошим урсам тупроғига.
Афсун ўқиб чироғига,
Ўртаниб чархпалак тушди.

Қисмат менга қадр қилмас,
Фарёд урсам тупроқ билмас.
Кўк тоқидан келиб бир сас,
Ўртамизга фалак тушди.

Қайғу мени тарк этмагай,
Жисму жонимдан кетмагай.
Бўзласам ҳолим сўраб,
Қошимга капалак тушди.

Тушларимда деди отам,
“Болам, руҳни қийнар мотам”,
Мунаввар-ла ғаму ситам
Ўртасига тилак тушди.

Отам ҳолидан сўз айтиб,
Жаннатдан бир малак тушди...

АЁЛ

Яратганнинг мўъжизаси эрур аёл,
Ул чароғбон ватаннинг ҳар жойидадир.
Аёл гоҳи офтоб эрур, гоҳо ҳилол.
Жаннат асли оналарнинг пойидадир.

У Тўмарис бўлди элнинг достонида,
Жангга кириб, ёвни енгиб ғолиб қайтди.
Ор-номус деб, фидо бўлган ўғлонига,
Фиғон айлаб, кетар чоғда алла айтди.

Олов бўлди, қалов бўлди, жони фидо,
Бир жонини мингга бўлиб, қолди бутун.
Юрагига нурлар ато этди Худо,
Буюк Темур бешигини тебратган кун.

Хоксор аёл, андишага бўлиб тимсол,
Бўстонидан бир ғунчасин олдирмади.
Навоийдек авлиёни туққан аёл,
Тарихларда номини ҳам қолдирмади.

Олис йўллар этса ҳамки ҳолин абгор,
Шоҳ Бобурнинг юрагига бўлди малҳам,
Вафо пеша бўлмаганда Қутлуғнигор,
Ер юзига кўрк бўлмасди Тожмаҳал ҳам.

У Нодира, у Увайсий, Анбар отин,
Самарбону бўлди қўлга қалам олиб.
Гул баргидан яратганми аёл зотин,
Бўстон этди, назми, дардин куйга солиб.

Армонлардан орзуларга бериб қанот.
Ғам-андуҳин матонат-ла маҳв этолди,

Йўли вафо, ёри эди сабру сабот
У ўзбекнинг Зулфияси бўлиб қолди.

Ўнарсиздир, дунё ичра ўз номи бор,
Олтин унар тупроғидан, деҳқон аёл,
Тадбиркордир, муаллимдир, у шифокор,
У онадир, у бекадир, боғбон аёл.

Аёлини сийлаган юрт кам бўлмагай,
Дадил бўлар аҳдларимиз, шахдларимиз.
Бу Ватанда энди дарду ғам бўлмагай,
Ўз аёлин жондан суйса мардларимиз.

ЧАҚМОҚТОШ

Кимнинг қўли баланд,
 ўша жойда у,
Бечора камхаржни
 мажруҳ санайди.
Хастаҳол бир четда
 чекканда қайғу,
Ҳузурин енголмай
 бармоқ санайди.
Бирда елпиғич у,
 бирда чақмоқтош,
Дўлдан ҳам, елдан ҳам
 бўлар умидвор.
Ўтирган ўрнига
 қўяр қабртош,
Ҳаммаси меники,
 дейдиган маккор.

ДУГОНАМГА...

У борини менга тутарди,
Зору нолон йўлим кутарди.
Илдизимдан ниҳол кўкарди...
Бирин узиб тута олмадим.

Шамолдайин бордиму қайтдим,
Гоҳ кўришдим, гоҳ салом айтдим.
Ёдга олиб болалик пайтим...
Мен унингдек кута олмадим.

Савобимдан кўп араз, арзим,
Узолмадим елкамда қарзим.
Ота-онам олдида фарзим,
Мен унингдек ўтай олмадим.

Юрак бугун жуда эзилди,
Соғинганим энди сезилди.
Рўмолчамнинг қати бузилди,
Кўз ёшимни юта олмадим...

Ёшларимни арта олмадим...

ДУНЁ

Асли дунё мендан ҳам ғариб,
Тош тегмоқдан нотавон, майиб.
Ёлғон дея, бевафо дея...
Тарк этарлар, қолар мунғайиб,
Бир дўстга зор, шу мискин дунё –
Олам учун яшашим керак.

Бўлармиди дунёга устун,
Топилса гар бир бағри бутун.
Қалқон бўлай қисмат ўқиға,
Фиғонимдан чиқса ҳам тутун.
Дилбандига умрини тиккан
Онам учун яшашим керак.

Нур бўлмаса ниҳол унмайди,
Шамол билан бирга ўйнайди.
Чуғурлайди теграмда гирён,
У қувонса борлиқ қувнайди.
Сиёҳ дилим ёритган моҳим –
Болам учун яшашим керак.

Дарди йўқнинг кўнгли – бир кесак,
Қўғирчоқдан фарқи йўқ бешак.
Дил тубида ситам кўп, гарчи
Бу дунёдан қоқмайман этак.
Кўксим ичра кўнгил аталмиш
Санам учун яшашим керак.

Яхши-ёмон кунимда ҳамкор,
Дардим олар етганда озор.
Дўсти нодон сотганида ҳам,
Тарк этмаган биродарим бор.

Қоқилганда суяган асо –
Қалам учун яшашим керак.

Бисотим йўқ сўзимдан бўлак,
Топган ўғил-қизимдан бўлак.
Тақдиримда борини кўрдим,
Дўст топмадим ўзимдан бўлак.
Жоним ичра яшаган шу эл –
Ватан учун яшашим керак.

КЎНГЛИМ

Энди илий бошлади кўнглим,
Биллур тусга кирди қалб гўё.
Мендан минг йил нарида ўлим,
Борлигим чин, бошқаси рўё.

Бўлмасайди дарду ғам, бало,
Мискину шод яшасам қани.
Кўрсатмасдим ҳеч кимга, асло,
Қалб тубига чўккан лойқани.

ҚИЙИН БЎЛДИ

Ота юртдан кетганимга,
Кун бўлмади, йил бўлди.
Мен-ку ойдек яшаяпман,
Боламга қийин бўлди.

Анҳорга ташлаб кулча,
Чопарди йиқилгунча.
У кунларни соғиниб,
Кўз юммас тонг отгунча.

Уйда бошқа кўчада,
Ўзгаради лаҳжаси.
Унга торлик қилади,
Бу Тошканнинг кўчаси.

Соғиниб яша, болам,
Ўз юртингни азиз бил.
Қуллик қилма ҳеч кимга,
Тупроғингга қуллуқ қил.

2002 йил

ОТА

Ота бемор эди, бемадор эди,
Пичирлар лаблари “ҳаво йўқ”.
Капгир овозини эшитиб деди,
“Менга қара, кампир, қорним тўқ”.

Дарди хуруж қилиб инграйди ҳолсиз,
Қўксини чангаллар гўё теккан ўқ.
Тилайди, “воҳ, тезроқ жонимни олсин,
Менинг бу дардимга асти даво йўқ”.

Боламга малолим келмасин, деди,
Эгиб қўймай дерди, йигит бошини.
Дарди енгил эди, оддий дард эди,
Олдирса бўларди, буйрак тошини.

“Олти ой бўлибди, кўрмадим, аттанг,
Майли, дуодаман унсин, кўкарсин.
Ўғлимдан розиман, кутди, деб айтманг,
Келса тобутимни адл кўтарсин...”

“Маърака қилмасин, ўғлим келса айт”,
Сўнгги нафасда ҳам йўлга боқарди.
Ўғлига уйидан хабар борган пайт,
Бир жононга олмос узук тақарди...

БУ БОҒЛАР

Бу боғлар – бир боғлар бўлади ҳали...

Зулфия

Бу боғлар – бир боғлар бўлдики, мана,
Назм бўстонида нурли баётсиз.
Баҳорлар келади, кетади яна,
Сиз кетмас баҳорсиз, мангу ҳаётсиз.

Айтган сўзингиздан чирой, жон олиб,
Ёруғ изингизда гулзорлар унди.
Барибир танҳосиз, соғиниб, тўлиб,
Сизни сўроқлайди баҳорлар энди.

Кўнгил либосингиз исми номус-ор,
Андиша нақшлари қарашингизда.
Миллат аёлининг кўркамлиги бор
Ҳаттоки сочингиз тарашингизда.

Ибратим, ҳайратим, дилим, дилхоҳим,
Ҳижрон юкин ортган улуғ карвоним.
Вафо байроғидек юксалган моҳим,
Сиз миллат фаҳрисиз, Зулфияхоним.

БОҒБОН

Кундан-кун ҳолини қуритар дарди,
Оёқда мадор йўқ, кўзлар ҳам толди.
Дўсту яқинлари кетдилар бари,
Кўрпага бурканиб хаёлга толди.

Кузакда анорлар қўмилмай қолди,
Совуқ уриб кетса, буларга не ғам.
Менинг қувватимни дард қурғур олди,
Намат ўрамадим анжирларга ҳам.

Яна кўрарманми ўрик гулини,
Мевасини тотмоқ қиларми насиб.
Аёзда соғиниб боғбон қўлини,
Узумлар ишкомда ётар осилиб.

Деворга тиралиб қўзғалди аста,
Қўлига илинди чанг босган чопон.
“Боғим хазон бўлар, мен бўлсам хаста”,
Дея, боғ томонга йўл олди боғбон.

ЭЙ, ҚАЛДИРҒОЧ

Эй, қалдирғоч, қайга шошасан,
Чуғурлайсан, недан хафасан?
Айвонига ин солган қушни
Кутган элни қайдан топасан?

Инингдан хас тушса авайлаб,
Ўз ўрнига қўяди жойлаб.
Полапонин учишин пойлаб
Турган элни қайдан топасан?

Бу бир элки, бағри кенг – ҳотам,
Етти ўлчаб ташлайди қадам,
Бўйласа ҳам дил уйига ғам,
Кулган элни қайдан топасан?

Келмай қолса уйига меҳмон,
Жони ҳалак, югурар ҳар ён,
Қуш сайраса, тунда туриб нон
Ёпган элни қайдан топасан?

Ўнта бўлса – ўрни бўлак, деб,
Бир кун бўлар менга тиргак, деб,
Эл тинчига ўғлон керак, деб
Туққан элни қайдан топасан?

Баҳор келса элни сўроқлаб,
Омонлик деб, уйини оқлаб,
Бир чечакни кўзига йиғлаб
Суртган элни қайдан топасан?

Ҳол сўрасанг, нон тутар деҳқон,
Сўзламаган умрида ёлғон.

Ер киндигин узарга имкон
Топган элни қайдан топасан?

Ҳар болага – биттадан макон,
Меҳнат қилиб топар бахт ва шон.
Ўзи терак экиб, ўзи том
Ёпган элни қайдан топасан?

Қузғунга ҳам қўймайди тузоқ,
Бир хатосин ўйлайди узоқ,
Қўшни ўтса, қирқ кунлаб чироқ
Ёққан элни қайдан топасан?

Эй, қалдирғоч, бевафо санам,
Кетма, қорлар ёғса нима ғам,
Қуш инига тунда ёқиб шам
Тутган элни қайдан топасан?

Бундай элни қайдан топасан...

КЕТИБ БОРАР

Ҳакка сайраб қўнса томига,
Минг андуҳи битта жонига,
Кулча ўраб дастурхонига,
Мени кутган чинорим отам.

Гоҳо ўйнаб, гоҳи кулишиб,
Бирда озиб, бирда тўлишиб.
Ойда-йилда зўрға кўришиб,
Босилмайди хуморим отам.

Яшайман-у рўзғорда бекам,
Юзим сариқ, кўзларимда ғам.
Худди мендек бўлса-чи болам,
Гулламайди баҳорим отам.

Биёбонга дарахтлар экиб,
Ўстирдингиз кўп терлар тўкиб.
Ўйласангиз керак минг ўксиб,
Ташладим ўз маконим отам.

Энди менинг ўрнимга секин,
Олиб келиб, бир бодом экин.
Титраганда бодом шохлари,
Болам, денг-а боғбоним отам.

Икки юрт бор ўртаси довон,
Бири соғинч, бириси армон.
Бириси тош, бири палахмон,
Кетиб борар карвоним отам.

БАТАН АБАДИЙДИР

Ини бузилмасин чумолининг ҳам,
Дала-даштга сарсон кетмасин тарқаб.
Одамзод кўп ишга қодирдир, аммо
Ўргимчак тўрини бўлмайди ясаб.

Илон бўйламасин қушнинг инига,
Чуғраса титратар кўкнинг ноласи.
Осмонўпар қаср бунёд этару,
Қузғунга ин қурмас инсон боласи.

Гар сайёд қасд этиб отаркан пайкон,
Қоя учидаги бургут ҳам қурбон.
Айёр, маккор дея чўпчаклар айтиб,
Тулки терисидан киямиз чакмон.

Гулзор аро инсон кезса ҳам юз йил,
Битта аричалик йиғолмайди бол.
Баъзи одамлардан савоби бисёр –
Соя бериб турган кекса букри тол.

Туғилган маконни алишиб бўлмас,
Ватан ва онани танлаб бўлмайди.
Юрт дея жон бермоқ – меросдир, бироқ
Ватан абадийдир, Ватан ўлмайди.

ШУ ЛАҲЗАДА...

Шу лаҳзада, шу онда,
Тебраниб турар жаҳон.
Қайбир юрт ўт ичида,
Қайбири бўлмиш вайрон.

Шу лаҳзада, шу онда,
Қайдадир тошар уммон.
Қай тоғда гиёҳ унмас,
Кўксин куйдирар вулқон.

Шу лаҳзада, шу онда,
Кўкка отилмиш пайкон.
Шум сайёднинг қасдидан,
Бургут қулар чалажон.

Шу лаҳзада, шу онда,
Она йиғлар, бағри қон.
Мажолсиз боласига,
Тополмас бир бурда нон.

Шу лаҳзада, шу онда,
Беватан қанча инсон.
Хунрезлигу жаҳолат
Пойида бўлмиш қурбон.

Шу лаҳзада, шу онда,
Кимдир бемор, безабон.
Кимдир молу дунё, деб,
Элидан тонди осон.

Шу лаҳзада, шу онда,
Хурофотга бериб ён.

Мурғаккина қизини.
Сотдилар қулдек, арзон.

Шу лаҳзада, шу онда,
Бизда тўй, бизда меҳмон.
Нону жон қайғуси йўқ,
Тўкин-сочин дастурхон.

Шу лаҳзада, шу онда,
Теграмиз тўкис қўрғон.
Юзга кирган момолар
Ҳовлига экар райҳон.

Шу лаҳзага, шу онга,
Шукр қилинг қадрдон.
Ҳаёт гўзал, тинч осмон,
Фаровон ЎЗБЕКИСТОН!

ЮРАГИМ

Энди сени авайлашим керак, юрагим,
Ҳузурингга зиёратга кираман ҳар кун.
Сенга атаб гул ўстирар кўзда гавҳарим,
Нигоҳлар чашмадир, киприклар устун.

Энди сени ёзғиришга бормаиди тилим,
Қумрим, сени ўзимдан ҳам кўпроқ суяман.
Ҳол сўрайди тонгда кўнгил, оқшомда дилим,
Ҳолсизлигинг билсам сендан кўпроқ куяман.

Кўкни шафақ тўлғоғидан тутса ҳам безгак,
Асло сенга йўлатмайман қайғу, мотамни.
Не бўлса ҳам, сен қибламда қолишинг керак,
Юраккинам, ахир сенга кўмдим отамни.

* * *

Бунча ҳаволандинг, эй, кибрли зот,
Қанча бисотинг бор, ҳаммадан ортиқ.
Ўзинг-ку, Яратган мулкисан ахир –
Еру кўк барчага баробар тортиқ.

ЁР-ЁР

Бошингдаги оқ рўмолга келинчак,
Қуёш расмин солганмидинг, ёр-ёр.
Нурларидан лиммолатиб бир этак,
Ёрга атаб олганмидинг, ёр-ёр.

Ёрнинг севган онасига бир умр,
Ҳурматда бўл, иззат олиб, ёр-ёр.
Гар дўст этса ногоҳ сени ғўр-ғурур,
Қай кетарсан, ёринг қолиб ёр-ёр.

Келин эмас, болам десин онаси,
Ҳарир рангин дилга тугиб ёр-ёр.
Ёлғиз эмас, узукда кўз боласи,
Бахтга чорлар, қўлдан тутиб ёр-ёр.

Сенга бахтдан тож тилайди бор жаҳон,
Қутлуғ дамнинг қадрига ет ёр-ёр.
Олтинларга алданмагин сингилжон,
Олтин умр қайтмагай ҳеч ёр-ёр.

МАРВАРИД ТУТ

Марварид тут, маржон тут,
Мен келдим, шохингни тут.
Бир маҳалла одамни,
Боққанинг бўлмас унут.

Ким оч қолса бир ҳовуч,
Тутингдан еб кун кўрди.
Ларзон шохларинг хивич,
Сени келиб ким кўрди.

Сен момомдай меҳрибон,
Бобомдай қадди баланд.
Меваларинг оқ маржон,
Асалдай қадри баланд.

Тилим-тилим танангга,
Зар ўрайми, моможон.
Ёзиб қўяй шаббангга,
Марварид тут - қаҳрамон.

ҚУЛ БЎЛАЙ

Туш кўрдим, тушимда бир аёл,
Ғазабдан боласин урмайди.
Бир ҳовли бола бор, йиғи йўқ,
Боласи йиғлашни билмайди.

Тушимда нон ёпган бир аёл,
Қўшнига нон тутар бемалол.
Оловдан юзлари куймайди,
У аёл куйишни билмайди.

Тушларим ўнг келсин, қийналай,
Илоҳим тушларга айланай.
Боласи йиғлашни билмаган,
Ҳов ўша аёлга қул бўлай.

МЕҲР

Ватан менинг отамга ўхшар,
Бағри осмон, кўнгли кенг экан.
Бири оқил, бириси қайсар,
Боласига меҳри тенг экан.

Ватан қиёс менинг онамга,
Райҳон иси келар кўксидан.
Меҳри тенгдир бутун оламга,
Йўқдир бунда кўнгли ўксиган.

ИККИНЧИ ҚИЗ

Бир кам экан бу дунё,
 бирни ками тўлмади,
Суйганига етди-ю,
 сўрагани бўлмади.
Ўн йил ўтди орадан,
 ўртанмаган куни йўқ,
Яратгандан бир дилбанд,
 тиламаган туни йўқ.
Қисмати қаро экан,
 тилиб бағир ярасин,
Кўзларида ёш билан,
 деди бир кун онаси:
– Тақдир экан, юлдузинг
 тўғри келмади, нетай,
Шўр пешона қизгинам,
 юр, энди олиб кетай.
Уйингни вайрон қилмоқ
 менга ҳам оғир, болам.
Иложи йўқ, чорам йўқ,
 Ҳаққа етмаса нолам.
Кетди, кетар чоғида,
 армонлари эргашди,
Икки ёрти бир бутун,
 бўлиб бирга йиғлашди.
Жудо бўлди суйгани,
 суянгани ёридан,
Меҳр қўйиб гуллатган
 боғидан, гулзоридан.
Сенсиз ҳаёт йўқ, деган,
 жуфтига ёр топилди,

Унинг тақдир китобин
варақлари ёпилди.
Кун кетидан ой ўтди,
ой ортидан йиллар ҳам,
Гоҳ ўкиниб, гоҳ кулиб
қирқ ёшга қўйди қадам.
Нураб борар тоғлари,
жигарлар ўз йўлига,
Ўйланади қартайса
қолар кимнинг қўлига.
Билар ота уйи ҳам
укасига бўлган хат,
Бир кун шўрлик онаси
қилди унга насиҳат:
– Опанг олис, уканг ҳам,
меҳрдан йироқ қизим,
Шундай ёлғиз яшасанг,
қандоқ юмилар кўзим.
Қўлинг сўраб бир одам,
келди кўп ҳоли хароб,
Шунга тақдир боғласанг
бўлармиди кўп савоб.
Тўртта норасидаси
онасин излар эмиш,
Бири ўн, бири уч ёш,
ҳаммаси қизлар эмиш.
Болам деб, меҳр берсанг
гўдақлар кўнармиди,
Ҳеч бўлмаса биттаси,
онам деб суярмиди...
Рози бўлди, бу қисмат,
оғир имтиҳон бўлди,

Озору ҳасратлардан
 юрак-бағри қон бўлди.
Олдида ёруғ кун йўқ,
 ортга йўл йўқ бир қадам,
Онамни топиб бер, деб,
 йиғлайди тўртовлон ҳам.
Нон ёпса емаймиз дер,
 кир ювса киймаймиз дер,
Ўгай она бор уйга
 биз энди кирмаймиз дер.
Вайронага айланган
 уйлар бўлди гулхона,
Сочларига оқ тушиб,
 қизларга бўлди она.
Келин бўлди тўнғичи,
 тўйларига бош бўлди,
Кетар чоғда болам деб,
 кўзларига ёш олди.
Она деган бир сўзга,
 айласа ҳам жоннисор,
Бир қизининг феълидан
 топарди кунда озор.
Иккинчи қиз кўнмасди,
 бир сўз демай яшарди,
Кўзи, қоши, феъли ҳам,
 онасига ўхшарди.
“Бемор ётган онамга
 шундай қасам ичганман,
Гар онамни унутса,
 отамдан ҳам кечгайман.
Қизим, деманг, барибир
 сиз бизларга бегона,

76

Кўл узатган онадан,
дуо ҳам сўрамади.
Йиллар ўтди югуриб,
босилди қанча излар,
Бир этак ўғил-қизга
она бўлди гул қизлар.
Шу кетганча олислаб
кетди, ўша қайсар қиз,
Не ўйласа муродга,
етди ўша қайсар қиз.
Онасининг қабрига
гуллар экиб кетарди,
Тонгда сўқмоқ йўлига
сувлар сепиб кетарди.
Келмасдию кулбани
тиклади иккинчи қиз,
Кўрмасдию рўзғорни
бутларди иккинчи қиз.
Қартайган отасига
мадор бўлди, жон бўлди,
Дард чекканда бошида
ўргилиб гирён бўлди.
Оппоқ сочли онани
кўрмагандек ўтарди,
Жонин мингга бўлса ҳам,
бир сўз айтмай кетарди.
Етиб тақдир қазоси,
ота юмди кўзларин.
Фарёд уриб тўрт томон,
чорлар она қизларин.
Қирқ кун ўтди, суянган
тоғим йўқ, деб чекар ғам,

Меҳрибоним отам деб,
қизлар ҳам қилар мотам.
Кетар чоғда мол-мулкни
бўлишди тўрт бўлакка,
Рақам ёзиб қўйилди,
ҳатто тешик челака.
Тенг тарозу ўртада,
сотиб ота уйни ҳам,
Тўртала қиз бойликни
кўрмоқчи бўлди баҳам.
Тўнғич қиз ҳаммага бош,
ўгай она сонда йўқ,
Шўрлик бўзлар панада,
“бола бўлмас, қонда йўқ”
Неча йил умри ўтди,
шу нураган кўрғонда,
Кетар бўлди зор нолон,
аламда, минг армонда.
Ҳов дарахтга боғланган,
итча қадр топмади,
Бардоши ўт ичида,
қайта сабр топмади.
Кексайганда кимга ҳам
керак энди бу аёл,
Секин-аста йўл олди,
бошида минг бир хаёл.
Шунда кутилмаганда,
бўзлади иккинчи қиз,
Кўзи билан онани
излади иккинчи қиз:
"Ота ўлса ўтини
ўчиарми ҳеч одам,

Сизлар қилган бу ишни
кечирарми ҳеч одам.
Тўрт қиз эмас, тўрт дарахт,
экса савоб бўларди,
Одамларга сояси,
тегса савоб бўларди.
Бу ҳаётнинг синови,
сизларга бир ўйинми,
Шу шўрлик кекса аёл,
онами ё буюмми?
Ҳамма улуш сизники,
бир чўпни ҳам олмайман,
Отамдан қолган мерос,
мен онамни танлайман".
Шундай деб, кўзларидан
ёш тўқди иккинчи қиз,
Онаизор пойига
тиз чўқди иккинчи қиз...

ОДАМЗОД

Ютганинг ўзингники,
Тишлаганинг омонат.
Битгани ўзингники,
Бошлаганинг омонат.

Бир кўзингда ишқ иймон,
Бирисида хиёнат.
Биларсан ҳолинг ёмон,
Бўлар бир кун қиёмат.

Эгри қўлинг эгилиб,
Арш курсисин тутолмас.
Етмиш минг йил уриниб,
Пулисиротдан ўтолмас.

Молинг, боринг бир бўлиб,
Битта қилча бўлолмас.
Йиғлаган ҳолинг кўриб,
Битта қулча бўлолмас.

Ҳар зотга жон омонат,
Омон уйғонсанг саҳар.
Дуо қил, қил, ибодат,
Ҳақдан сўраб Мунаввар.

ҚИЗИМ

Қиз узатмоқ, асли қийин бўлар экан,
Ўйлаганда кўзингга ёш тўлар экан.
Шохи атлас либосларга қараб, қувнаб,
Қиз бечора кетмоғига кўнар экан.
Боғимдаги ўсган гулу ғунчам қизим,
Бағримдаги узиб олган кулчам қизим.

Полапоним бўлди энди учирмажон,
Ўз инидан учиб кетган, куйдирмажон.
Бахтли бўлсин, болам энди дуодаман,
Тақдирига бўлсин энди суйдирмажон.
Ўйлаганда отасининг кўзида ёш,
Она бағри энди соғинчларга талош.

Тўрт томоним ҳувиллайди, қизим кетиб,
Меҳрибоним, уйдан ширин сўзим кетиб.
Сўзлашарман кийган кўйлаklarин қучиб,
Бағри дилим ҳувиллайди файзим кетиб.
Бахтли бўлгин, болам тақдир азал экан
Бағрингнинг бир парчасини узар экан.

Боғимдаги ўсган гулу ғунчам қизим,
Бағримдаги узиб олган кулчам қизим.

САҲРО

Саҳройи Кабирда қор ёққан эмиш,
Яшиндек тарқалди дунёга миш-миш.
Кимдир, яқин қолди қиёмат деса,
Кимдир илоҳий бир ишора дермиш.

Қумликлар қўйнида инграр янтоқзор,
Борлиққа таралар жонзотлар саси.
Ўттиз етти йилда ёғиб ўтди қор,
Бу маҳшар бонгимас, ҳаёт нафаси.

Чўлу биёбонга ёққанида қор,
Билсангиз бунда бир ажиб ҳикмат бор.
Тўзону тўфонлар ўткинчи энди,
Саҳролар оҳидан кўк ҳам хабардор...

МИРЗО БОБУР

Кун тиғидан бўлса ҳам жонлар ҳалак,
Ҳиндистонда пишмас зинҳор ҳандалак,
Юрт бошқа-ю, бир экан еру фалак,
Ялпиз қадрин Мирзо Бобурдан сўранг!

Саройига ин солмади қалдирғоч,
Ерга экса, тол бўлмади минг ёғоч,
Юрагига мадор бўлган ун-ўмоч,
Нон-туз қадрин Мирзо Бобурдан сўранг!

Мусофирнинг кимхоб тўни ридодир,
Юрт кўйида бағри-дили адодир,
Бир кафт тупроқ учун борин беродир,
Нуфуз қадрин Мирзо Бобурдан сўранг!

Юрт қўрида тоғ учига уй қуриб,
Қайтгум дебон, Ҳиндга сари от суриб,
Умри ўтди она юртга интилиб,
Ёлғиз дардин Мирзо Бобурдан сўранг!

Тушларида бедор айлаган макон –
Хулкар юлдуз бўлиб кўкда Андижон
Бир кўринди, чиқмоғига кўнди жон,
Юлдуз қадрин Мирзо Бобурдан сўранг!

ҚОР

Ёғаверар, ёғар лайлакқор,
Билмас, ерда нима гаплар бор,
Дилим тундир, кўнгилда ғубор,
Йўлларимни қор босиб қолди.

Оппоқ бўлди боғлару далам,
Оқ йўргакка ўралди олам.
Кўкка боқсам қилади алам,
Йўлларимни қор босиб қолди.

Тоғлар баланд, тоғлар навқирон,
Қорлар отиб ўйнайди доvon,
Топганимда бормоққа имкон,
Йўлларимни қор босиб қолди.

Борайинми фалакдан учиб,
Ойга ботиб, юлдузни қучиб.
Ухламайди онам йўл кутиб,
Йўлларимни қор босиб қолди.

Ёлвораман, тингламас осмон,
Кўк тоқини тешолмас камон.
Мен аёзга кийдирай чопон,
Йўлларимни қор босиб қолди.

Қиш бўлмаса келмайди баҳор,
Гул фаслимга етказ мени, қор,
Ай, қарғалар, сизга гапим бор,
Йўлларимни қор босиб қолди...

МОТАМСАРО ОНА*(Хотира майдонида)*

Мотамсаро она, мотамли она,
Армони ўрлаган эй, ғамли она.
Қошингизда гирён бўлай парвона,
Пойингизга гуллар қўйгани келдим.

Сиз кимнинг онаси, сиз кимнинг ёри,
Йўлига нигорон кутгани зори.
Қайда ул шаҳидлар, қайда мозори?
Тупроғини кўзга суртгани келдим.

Онажон, ўргатинг қандай суйишни,
Элу юрт, ватанга меҳр қўйишни.
Мард туғилиб, яна марддай ўлишни,
Сабоғини сиздан сўргани келдим.

Юрт деганни ерлар ютган замонлар,
Кўксига ўқ қадаб турса ёмонлар.
Ватан, деб ҳайқариб кетган ўғлонлар,
Тупроғин зиёрат қилгани келдим.

Бобомдан матонат, момомдан тоқат,
Ўн кунлик ёрига, қирқ йил садоқат.
Пойингизга чўқдим, олай деб, ибрат,
Саботингиз недан билгани келдим.

Оёғи йўқ, қўли йўқ ёрни қучганлар,
Шу тупроқ, шу эл деб, қонлар кечганлар.
“Бир тану бир жон деб”, онтлар ичганлар,
Титроғин танамда туйгани келдим.

Она, тош сиймойингиз қучсам илиқ-ку,
Кўзларингиз тирик кўздай, тиниқ-ку,
Оловингиз, чироғингиз ёниқ-ку,
Сиз билан дардлашиб тургани келдим.

Она, қаранг юртимиз жаннат бугун,
Эл фаровон, уйимиз обод бугун,
Сиздан мерос юртимиз озод бугун,
Пойингизни кўзга суртгани келдим.

2003 йил

* * *

Кундек равшан бўлиб кўринар зулмат,
Сукунат най чалар қулоқларимга.
Кимсасиз йўлакда кетиб боряпман,
Вақт йиғлар бош уриб оёқларимга.

УМР

Шамол келиб, рўмолимни учирди,
Довул уйим бузди, уни кечирдим.
Хаста бўлган чумолини уйғотиб,
Бошин силаб, кўз ёшимни ичирдим.

Боларининг қанотлари ҳўл бўлди,
Болалари кўзи йўлда толмасин.
Гулхайрининг эшигида қул бўлдим,
Кафтимдаги гул косаси синмасин.

Хонқизини тутиб олди капалак,
Гарчи ҳаёт этагини силтайди.
Ҳалқумидан кетмай ўлжаси нари,
Ажал бонгин урилишин билсайди.

Кулча бўлиб ётиб олди кўр илон,
Тебратса ҳам кўнмай бола йиғлайди.
Кўзин юмиб алла айтади нолон,
Она шўрлик кўр илонни кўрмайди.

Бу битмишлар асли ҳаёт ҳикмати,
Бири олов, бири куйган кулчадир.
Ҳар не бўлса Яратганнинг неъматини,
Бири сайёд, бири эса ўлжадир...

ҚУЁШ

Ниҳол эдим, ундим
сенинг тафтингдан,
Рухсоринг чизгиси
менинг кафтимда.
Суяман, ташнаман,
сенга етиш йўқ,
Куйди қанотларим,
энди кетиш йўқ.
Оқшом сиёҳидан
ёзаман эртак,
Ойдан кулча тилаб
тутамаман этак.
Жумла коинотга
бўлсам ҳам эрмак,
Йўқ, тарк этиш йўқ,
сендан кечиш йўқ.
Камалак жилоси
келтирар рашким,
Чақиндек ёнади
кўкингда ишқим.
Сен борсан, яшайсан
токи қиёмат,
менинг бўғзимдаги
жоним омонат.
Нурафшон тонгингни
кутганлар қанча,
Кун кўрмай дунёдан
ўтганлар қанча.
Аммо сенга етмоқ,
куймоқ, йиқилмоқ,
Кўкси оташ, бағри тош
Қуёш...

Нега оташларга
тоб бермаса жон,
Мунаввар атадинг
Мени, Художон?!

КЕКСА ДАРАХТ

Дарахтни кесдилар, улкан эди у,
Қанча авлодларни кўрган эди у.
Шамолу бўронга кўксини тутиб,
Фидойи ўғлондек турган эди у.

Бағрига оларди келса қари-ёш,
Кўксини тутарди учиб келса тош.
Шохиға арғимчоқ солиб учганлар –
Бугун вужудини этди нимталош.

Чуғурлаб қолдилар инсиз қушчалар,
Тумшуғида хаслар тишлаб қушчалар.
Ҳоли хароб энди, борарлар қайға
Қурган инларини ташлаб қушчалар?!

Кўрку салобати кимгадир малол
Бўлмаса яшарди юз йил, эҳтимол.
Гўё ўзи қурган уйига сиғмай,
Қабристон ёнида йиғлаётган чол.

Дарахтни кесдилар, инграб қулади...

ЙЎЛЛАР

От ўйнатиб, шоҳ ўтди,
Кимхобнинг зари қолди.
Гадо дили доғ ўтди,
Аламли дарди қолди.
Ўтди, кетди кимларов,
Сиз қолдингиз йўлларов.

Бир қадам ташлашга зор,
Ўтди қўмсаб, шохсувор.
Бобур от солган йўллар,
Бўлди ким пойида хор.
Из қолдирди, мингларов,
Сиз қолдингиз йўлларов.

Қайси шоҳнинг чақасин,
Қайбир отнинг тақасин.
Излаб ўйди бағрингиз,
Энди чоклар ёқасин.
Ўтди, кетди йилларов,
Сиз қолдингиз йўлларов.

Қайтмайди энди Чўлпон,
Қайтмас энди ул замон.
Кўз ёшидан тупроқ нам,
Ўтадир Мунаввархон.
Ўтар қанча йилларов,
Сиз қоларсиз йўлларов.

2004 йил

ТОҒЛАР

Тоғлар бунча баландсиз,
Недан бунча ўсдингиз,
Бўйингизга ишониб,
Йўлимизни тўсдингиз.

Тош одамга ёрмиди,
Тошда кўнгил бормиди,
Тоғ кўнглим чўкди маним,
Уйимизни тўсдингиз.

Бағриз бўлак иккига,
Ўхшайди меникига.
Ҳаволаниб, қор отиб,
Кўзимизни тўсдингиз,

Елкангизда музу қор,
Офтоб бир қарашга зор.
Йўлимизни ёритган,
Кунимизни тўсдингиз.

Гиёҳ тошни ёрадир,
Ҳар кўклам уйғонади.
Тоғлар бунча керилманг,
Гулимиздан кўрқдингиз.

1986 йил

КУНГАБОҚАР

Кунгабоқар, кунгабоқар,
Кун ботганда ерга боқар.
Кун чиқмаса, кимга боқар,
Ўйлаб ўйга етмас ўйим.

Гир айланиб, нур ахтариб,
Қадди долу бўйни толиб.
Мендай ташна, мендай ғариб,
Меҳнат қилиб толмас қулим.

Кундуз ҳалак, тунда бедор,
Гўзал малаксан беозор.
Сен тўпори, сен хокисор,
Офтобойни суйган гулим.

Ё дарахт, ё гул демаслар,
Ёғинг сўрган кўп нокаслар.
Донинг еган қуш, каркаслар,
Қон дилингни этар тилим.

Жонинг кўкка айла нисор,
Гардишингда кун расми бор.
Ҳар куни бир олай хабар,
Кўк далангга тушса йўлим.

Кунгабоқар, кимга боқар,
Кун чиқмаса, менга боқар...

ЎҒЛИМГА

Мени хурсанд қил, ўғлим,
Сендан бошқа кимим бор?
Шундоғам ярим кўнглим,
Сендан топмасин озор.

Бемор бўлсам ёнимга,
Отам бўлиб кел, болам.
Жон кўшгувчи жонимга,
Онам бўлиб кел, болам.

“Ака” десам, ҳа, дегин,
Тергаб қўй гоҳ-гоҳида.
Гул кўтариб кел, болам,
Бир укамнинг ўрнида.

Сингилларинг меҳмондир,
Қайдадир топар кўним.
Ўғлим мени юпантир,
Сенга қолгайдир куним.

Шодмон кўрсат ўзингни,
Сенга қараб суюнай.
Суйиб ўғил, қизингни,
Сенга тоғ деб суюнай.

Осмон бир, ери бирдир,
Бир юртда ғариб бўлмас.
Ярим кўнглим мусофир,
Барибир дилим тўлмас.

Яхшисиз, деб алдагин,
Ёмондирман, эҳтимол.
Яхши сўз дилга яқин,
Ёмони келар малол.

Маконим тоғдан кейин,
Йўли баланд довондир.
Болам, бормоқлик қийин,
Бормаган кун армондир.

Мени қувонтир, ўғлим,
Райҳон солиб гулдонга.
Тонгда очганда кўзим,
Кетдик, де, Андижонга.
Мени алдаб тур, ўғлим...

ОТАМНИНГ ҚИЗИ...

Секин бориб, отам пойига
Тиз чўкаман бошимни қўйиб.
Юзим босиб тупроқ лойига,
Остонада йиғлайман тўйиб.

Сўнг гуллаган бодом тагида,
Ўтираман дарахтни қучиб.
У отамнинг қизи бўлди-да,
Мен кетганда Тошкентга қучиб.

ЯШАЯПМИЗ*(Умр йўлдошимга)*

Яна бир йиғласам, кўл тўлармиди,
Туним куярмиди, кун туғармиди,
Кўз ёшим кўпириб, сел куярмиди,
Сўзлашиб, сирлашиб яшаяпмиз-да.

Англаб олмай туриб чапми ё ўнгни,
Ўзимиз танладик шу аро йўлни,
Ёшлик баҳорида кимсасиз чўлни,
Меҳр ила суғориб, чопаяпмиз-да.

Навқирон ёшликни соғинч талади,
Ғариб кўнглимизга чўғлар солади,
Армон топса бизни, ўчин олади,
Тоғ эдик, тош бўлиб кўчаяпмиз-да.

Бу манглайда бори, битмишу қадар,
Ўз юртида инсон бўлмас дарбадар,
Қўшқанот бўлганга сафар бехатар,
Қисмат осмонида учаяпмиз-да.

Мен-ку, тўлсам, сизга дардларим айтдим,
Ҳар тонг елкангизга ҳасратлар ортдим,
Нимадир йўқотдим, нимадир топдим,
Бирга ёниб, бирга ўчаяпмиз-да.

“Дилим Мунаввардир сен-ла”, деб айтинг,
“Ўзингсан офтобим, сўнма”, деб айтинг.
“Яна бир сўз айтай, тингла”, деб айтинг,
“Суйган ошимизни ичаяпмиз-да...”

УЛУҒ ЙЎЛ

(Устоз Ойбек хотирасига)

Мен яшайман, минг йил яшайман,
Йилларда бор алашим маним.
Сиз-ла, бирга қадам ташлайман,
Ҳали синмас қалашим маним.

Ҳов чўққида эрмаган қор,
Бодом гули ичида борман.
Елпиғичин ўйнатган баҳор,
Туси олтин кузида борман.

Гоҳ Йўлчиман, гоҳи хасис бой,
Гоҳи эрта учган юлдузман.
Бу гўзал юрт қўшидаги ой,
Улуғ йўлда қолган бир изман.

Мен осмонча ёзардим, бироқ,
Қалам тутмай қолди қўлларим.
Вужудимда, руҳимда титроқ,
Қолди мен босмаган йўлларим.

Мен қор бўлиб ёғиб ўтаман,
Туғиламан ой билан янги.
Дардларимни айтиб ётаман,
Навоийнинг ёнида энди.

БОЛАЛИГИМ

Бола эдим, пошшо эдим,
Саккиз бўлди, ўн бўлди.
Ўнга ўнни қўшиб чатсам,
Тўққиз қават тўн бўлди.

Нелар келмиш бошгинамга,
Қисмат, ҳайда тўққизни.
Бошгинаси тошгинага,
Урилмасин шўх қизнинг.

Болалигим - пошшолигим,
Қанийди келса қайтиб.
Оборсайдим мен опамни,
Яна “ёр-ёр”лар айтиб.

Тол попукли, сумбул сочлар,
Қайчиланди, қайдасан?
Ўсма оққан зулук қошлар,
Мўйчиланди, қайдасан?

Қайт болалик, қалдирғочнинг,
Инларини бузмаймиз.
Қўл ушлашиб Ҳидоятнинг,
Онасини излаймиз.

Тўққиз қават тўним бугун
Қирқ бўлди, элик бўлди.
Юрагимда ҳасрат тугун,
Андухлар шерик бўлди.

Қайтсанг эди ёруғ юзим,
Шодликларга тўлардим.
Дадасининг эрка қизи,
Мунаввархон бўлардим.

МАҲАЛЛАНИНГ ҚИЗИ

Оқ юзлими ё қора мағиз,
Кўнгли очик, юраги тоза.
Бир кўчада ўсиб-унган қиз,
Онасидан олган андоза.
Гул унади босган изидан,
Қолманг маҳалланинг қизидан.

Райҳоним денг, гулим, деб айтинг,
Сиздан бошқасини суймайди.
Бахт изламанг, олисдан қайтинг,
Яратганим ўзи сийлайди.
Нур ёғилар, кулса юзидан,
Қолманг маҳалланинг қизидан.

Йўлингиз бир, анҳорингиз бир,
Ёв йўласа йўлин бермайди.
Онангизга қилади қадр,
Синглингизни ёлғиз қўймайди.
Уялади гоҳо ўзидан,
Қолманг маҳалланинг қизидан.

Зоти аниқ, тайин илдизи,
Кўчангиздан ётлар ўтмайди.
Маҳалланинг бир сулув қизи,
Ёт қўлини йиғлаб тутмайди.
Тотингансиз нону тузидан,
Тонманг маҳалланинг қизидан.

ЧЎПОН

Чўпонга барибир, кундан қўрқмайди,
Бўрилар увлаган, тундан қўрқмайди.
Хато бўлмаса бас, қўйлар туёғи,
Асо бўлмаса бас, қўлда таёғи.

Кўз очган ҳар куни, тонги муқаддас,
Қирларнинг тўзони, чанги муқаддас.
Буғдой нонни боғлаб олиб белига,
Қирлар кезиб хизмат қилар элига.

Тўй-маърака, ёр-ёрлардан узоқда,
Баҳор кетиб, қайтади кеч кузакда.
Мўъжизадир, ҳатто қўлин қадоғи,
Шундан силлиқ, чўпонларнинг таёғи.

Ватан не деб, сўранг ундан, титрайди,
Тупроқ исин, ҳеч ким ундай севмайди.
У най чалиб ўйғотади қуёшни,
Боласидай суяди дала-даштни

Элига ризқ, юртга иқбол тилайди,
Тошдан гиёҳ, гиёҳдан бол сўрайди.
Ватан не деб, яна сўранг, жилмайиб,
Дейди: “Ватан шу терлаган манглайим”.

ИСИРИҚ

Жисмига тиғ тортдилар,
Ўт ёқиб тутатдилар.
Инс-жинсдан сақлайди деб,
Бошга қўйиб ётдилар.

Ҳар нарсадан огоҳ, деб,
Кўздан сақлар гиёҳ, деб.
Уй шифтига осдилар,
Болаларга паноҳ, деб.

Тоғда жайрон, исириқ,
Қўлда сарсон, исириқ.
Ўз-ўзин сақлолмаган,
Кули пайҳон, исириқ.

Бўлса гар балогардон,
Ўз уйи нега вайрон?
Қўмсаб дала-даштини,
Ёнади доғу ҳижрон.

Беустун турар осмон,
Ер айланар, юрт омон,
Бир гиёҳга дил берган,
Элни кечир Художон.

ИЗЛАСАНГ

Эй, тоғ, сенинг қизингман,
Айтолмаган сўзингман.
Билмасанг, айтиб қўяй:
Менинг юрагим тошдан!

Булутни менга юбор,
Дилимдан кетсин ғубор.
Тўйиб, қониб ичсин у
Кўзимдан оққан ёшдан.

Бўйларим сенга тортган,
Кийик сут бериб боққан.
Билиб олсанг бўлади,
Ўқ киприк, камон қошдан.

Эй, тоғ, менинг отам сен,
Қўнглим сеникидай кенг.
Қараб турсанг биларсан,
Тоғдай ғурур, бардошдан.

Сенинг болангман, эй, тоғ,
Беқарор, ғалатироқ...
Изласанг изла, фақат
Андижон ёки Шошдан.

ЎЗИНГНИКИЛАР

Бировлар тош отса, майли отсинлар,
Сочинг сиртмоқ этиб осса-оссинлар.
Бировлар номингни сотса-сотсинлар,
Лойга отмасинлар, ўзингникилар.

Бегона ўт ёқса куймай ёнасан,
Ортингдан гап қотса, иғво биласан.
Тиғ урса-да, ордан кўрмай ўласан,
Тошлар отмасинлар, ўзингникилар.

Қўлингни узатсанг, кафтга тупурса,
Дард айтиб йиғласанг, гуноҳ буюрса.
Сорнинг инига-да, калхат югурса,
Қараб ётмасинлар, ўзингникилар.

Бир муштдек юракни юз ғами бордир,
Ҳар неки инсоннинг бир ками бордир.
Суямоққа қодир бир марди бордир,
Кафан бичмасинлар, ўзингникилар.

Яхшиям қалам бор, дардинг олади,
Юракда алам бор, доғи қолади.
Тилагин, яхшидан боғи қолади,
Сендан кечмасинлар, ўзингникилар.

КЕТДИМ...

Кўп одамдан ихлосим қайтди,
Кўнгил шўрлик бўлди минг пора.
Манзил аниқ, йўлимда кетдим,
Музлаб борар юрак бечора.

Мен жайронга бўлдим дугона,
Мўл юрдиму топдим йўлимни.
Пайқамасин, дея бегона,
Балиқларга ёрдим дилимни.

Ёмғир ёғса, тоғлар панодир,
Аллоҳ, мени гиёҳ-ла, тўйдир.
Куним битса нурлар-ла поклаб,
Чечакларнинг қўйнида ўлдир...

Кўп одамдан ихлосим қайтди...

ЛЎЛИ ЙИГИТ

Лўли йигит сочи жингалак,
Уйи замин, айвони фалак.
Бугун унда бошқача юрак,
Шу ҳовлидан бир қизни суйди.

Лўли йигит кўзлари мунчоқ,
Юрагида дарди кўп бироқ.
Ўртасида бўлса ҳамки тоғ,
Шу ҳовлидан бир қизни суйди.

Бу кўчадан, ҳар куни ўтар,
Кўнгил иши дилини ўртар,
Бўлса ҳамки зоти дарбадар,
Шу ҳовлидан бир қизни суйди.

Борми ўзи кўкда юлдузи,
Тенгимиди шу бойнинг қизи.
Томоғида қолса ҳам сўзи,
Шу ҳовлидан бир қизни суйди.

Нидо қилар, юрса, турса ҳам,
“Бир йўл кўрсат, яратган Эгам,
Севгим учун ичаман қасам...
Шу ҳовлидан ой қизни суйдим”.

БИЗДА ҲАМ

Бизда ҳам армон бор биродар,
Ўртайди, сиримиз очмаймиз.
Кирмаймиз кўнгилнинг раъйига,
Дилдаги борини сочмаймиз.

Ҳамиша очиқмас йўлимиз,
Тиканлар тилганда қочмаймиз.
Хиёнат шон берса, қўл тутиб,
Орият тўнини ечмаймиз.

Бизда ҳам дардлар бор, биродар,
Кулгига ўхшайди йиғимиз.
Эрк берсак, эл ичра сайрайди,
Қафасдан ҳур бўлган тилимиз.

Бизда ҳам армон бор, биродар,
Ўзни деб ўзликдан кечмаймиз.
Келганда синовлар ўтмоқ-чун,
Ёлғондан қасамлар ичмаймиз...

Бизда ҳам кўнгил бор, биродар...

ЧОРА

Тўйдим...тўйдим деди, ер муштлаб,
Мушкуллардан чарчадим, дер кўз ёшлаб,
Фарёдини тинглар гўё чор томон
Ҳоли абгор эди, ранглари сомон
Кўкдан садо келди...
Сабр... сабр... сабр...

Қачон тин оламан, эй-й-й, Худо, деди,
Бу ғамлар, қайғулар чарчатди, еди.
Кўз юсам кўрмасам, эшитмасам ҳам,
Бўлмаса ташвишлар, бўлмаса ҳеч ғам.
Яна садо келди...
ҚАБР... ҚАБР... ҚАБР...

КЕТДИНГИЗ

(Қайнотам Назиржон ота хотирасига)

Бу дунёдан вафо топмаган одам,
Ўйлаган ўйига етмаган одам,
Орзулаб дунёдан кетмаган одам,
Ҳаётдан кўнглингиз узмай кетдингиз.

Отам ташлаб кетди, фақир ўсдим деб,
Онам рихлат қилгач сағир ўсдим деб,
Ярим кўнгил, ярим бағир ўсдим деб,
Отангиз ёшига етмай кетдингиз.

Яхши едирайин, яхши кийсин деб,
Ўзим ғамбодаман болам кулсин деб,
Мени кўрмаганим болам кўрсин деб,
Бизни давронимиз кўрмай кетдингиз.

Эккан дарахтингиз меваси бисёр,
Омонат тош девор ҳали-ҳали бор,
Ота, ҳеч меҳнатдан қилмасдингиз ор.
Боғ қилиб, мевасин тотмай кетдингиз.

Сиз пиширган нонни емаган ким бор?
Қилган меҳнатингиз билмаган ким бор?
Ёзда ўт ичида, қишда кечиб қор,
Бир кун роҳат кўриб ётмай кетдингиз.

Аллоҳдан мартаба, умрлар тилаб,
Суйиб набиралар бошини силаб,
Ҳар куни бир келиб ҳолимиз сўраб,
Уй қуриб тўрисин кўрмай кетдингиз.

Уйимиз деворида кафтингиз изи,
Демадингиз келин бировнинг қизи
Мукаррам айласин тангрининг ўзи
Ҳеч кимга юкингиз ортмай кетдингиз.

Бирида қошингиз, бирда кўзингиз,
Битта набирангиз сизнинг ўзингиз
Ота, эътиқоднинг қули эдингиз
Пайғамбар ёшидан ўтмай кетдингиз.

Яхши кунимизни кўрмай кетдингиз.

2002 йил

ЭЙ, ДЎСТ

Вужудим тош, ўқ ўтмайди, отиб кўрдим,
Куяр, аммо ўт кетмайди, ёқиб кўрдим,
Оғу болдай сингди, ажаб, тотиб кўрдим,
Эрмак қилманг, деманг, битта жисму жонда.

Чоҳлар қазиб кутганлар ҳам бўлди йўлда,
Йўлчироғим кетди қайси эгри қўлда,
Эй, дўст, сизга айтар сирим бордир дилда,
Эртақ деманг, жоним қолган Андижонда.

ҒИЖИМ РЎМОЛ

Қизлар ғижим рўмол ўрамай қўйди,
Чимилдикда туриб, сўрамай қўйди,
Ой юзини тўсиб, бўйламай қўйди,
Рўмолгинам, сандиқларда хор энди.

Янги русум чиқди, унга нима бор,
Йўқдир энди на харидор, на бозор,
Бир келинчак, кокилига бўлиб зор,
Рўмолгинам, ток шохида дор энди.

Номинг ҳарирмиди ёки ҳаёми,
Ибо эдинг қизларга тўй айёми,
Юз кўрсатмай қилган келинсаломи,
Рўмолгинам, эртакларда бор энди.

Сен ипакмас, Қодирийнинг каломи,
Ойдан гўзал Кумушбиби тимсоли,
Энг бокира нигоҳларнинг висоли,
Рўмолгинам, кўнглинг кимга зор энди.

Бир хорижлик аёл ўраб кўринди,
Бегонада кўриб кўнглим тилинди,
О, ўзбекман, соддалигим билинди,
Рўмолгинам, хор бўлганинг ор энди.

Ғижим рўмол, нега ўрамай қўйдим?!

КЕЛИНЧАК

(Халқона)

Оқ кўйлагим этагини
силтдим, она.
Сутингизга рози бўлинг
кетдим, она.
Ўз уйимда бир лаҳзалик
меҳмон эдим.
Омонатга қурилган бир
айвон эдим.
Қирқта ўрдим сочларимни
тараб, ота,
Термуласиз йўлларимга
қараб, ота.
Бошингизга ёстиқ бўлиб
қолсам эди,
Бир умрга ёнингизда
бўлсам эди.
Энди қаро кўзларимдан
уйқу қочар.
Ёт одамлар болам, дея
қучоқ очар.
Яқинларим, униб-ўсган
уйим хуш қол.
Олтин тахтда ўйнар пошшо
куним хуш қол.
Кўнглимни бир сўрамай тўй
деган отам.
Ҳар бошда бор, йиғлама, қўй
деган отам.
Қарорингиз баҳоримга
қор бўлади.
Суйганларим йўлларимга
зор бўлади.

Кўзларимдан тийилсин ёш
артиб қўйинг.
Бўзласам ҳам ортимдан тош
отиб қўйинг.
Қисматимдан қочиб нима
қилдим, она?
Йиғлаб ярим кўнглингизни
тилдим, она.
Хуш қолингиз эккан гулу
райҳонларим
Қалдирғочга макон бўлган
айвонларим.
Мен кетаман ўрнимга бир
бодом экинг,
Бодом шохи қайрилганда
оҳ, болам, денг..
Оқ кўйлагим этагини
силтдим, она.
Тузингизга рози бўлинг
кетдим ота.

ҒАНИМАТ

Бир кўрмоқ ғанимат,
Бориб ҳол сўринг.
Тирикликдир неъмат,
Дийдорга тўйинг.

Бир куни ҳаммамиз,
Тупроқ бўламиз.
Омонат дунёдан,
Йироқ бўламиз.

Бир зотга юз йиллаб,
Тутмаслар аза.
Тупроқ лойимиздан,
Ясарлар кўза.

Бир кафт тупроқ бўлай,
Маили бўлай лой.
Болам товонидан,
Олсам эди жой.

Фанога кўчишдан,
Қўрқмайман асло.
Тирик ўлмоқликдан,
Асрасин Худо.

ФАРИШТА ОНАМ

Бўйларимиз теппа-тенг эди,
Икки тандир нонни ер эдик.
Она, яна борми, дер эдик,
Меҳнаткашим, фаришта онам.

Улгурардик ҳамма юмушга,
Ғўза чопиб, пилла чувишга.
Оҳ, зор онам бир кўз юмишга,
Атласи йўқ кийишга онам.

Етмишда ҳам етти букилиб,
Райҳонини силаб ер ўпиб.
Оҳ, бир этак боласи туриб,
Бош уради ҳар ишга онам.

Ўз уйимдан топмадим қўноқ,
Тирноқ ўсиқ, сочларим пахмоқ.
Тутолмадим боламга қаймоқ,
Мен бўлмадим саришта онам.

Отам тетик, отам навқирон,
Алпомишга бермайдиган ён.
Минг ўргилиб, парвона бир жон,
Асли ўхшар Кумушга онам.

1986 йил

ЭЙ, МАЙ

Раҳматли дадам 1927 йил 5 май кунни таваллуд топган эдилар. Шу кунни ҳар йили катта байрамдек нишонлардик. Май ойи яқинлашганда дадам менга сим қоқиб: “Келасизларми? Келасиз-а, қизим, албатта келинглар, кутамиз!” – дердилар меҳрибонлик билан. 2011 йил 21 май кунни вафот этдилар...

Эй, май,
Сени жуда яхши кўрардим,
Сени яхши кўрарди отам.
Билмай қолдинг ўзинг ҳам балким,
Шод кунимни айладинг мотам.

Кутар эдик сени қанчалар,
Севинардик боладек шодон.
Энди дилга тикан санчилар,
Юрагимни тилкалар армон.

Гул-чечакка бурканиб йўллар,
Борар эдик ифорингга маст.
Сени кутиб-кузатган кўзлар
Бир умрга юмилди абас.

Энди сенга қандай қарайман,
Энди менга қандай қарайсан.
Мен-ку бўзлаб ҳолинг сўрарман,
Менинг ҳолим қандай сўрайсан.

Мажолсиздир, руҳим қийналар,
Шамолингни ютар фарёдим.
Юрагимни соғинч қиймалар,
Рухсорингни тимдалар додим.

Фаришталар учар бошимда,
Сукунат ғам куйин тўқийди.
Кўнгил сўраб, келиб қошимга,
Мусичалар оят ўқийди.

Соғинчимни гулга ўрайман,
Чечаклар ҳам йиғлайди, эссиз.
Боғда дарахтлардан сўрайман,
“Қийинмиди отамга менсиз?”

Бораяпман тутдек тўкилиб,
Чақин урган гўё танамни.
Капалаклар гулга қўшилиб,
Йўқлаб борар экан отамни.

Бошим урган табаррук тупроқ
Товонимга чўғдек ботади.
Ҳолин сўраб тургин, қизғалдоқ,
Отам шу маконда ётади...

Келиб-кетар неча баҳор, куз,
Илинмайди пишса узумлар.
Йўқ йўлимга термилгувчи кўз,
Чақирмайди энди “қизимлаб”.

Синглим деган эдим бодомни,
Шохи тегиб кўксимни тилди.
Яхши-ёмон кунда дадамни,
Ўрни менга жуда билинди.

Интизорман, кўкда кўзларим,
Ёмғир бўлиб ёғиб ўтсин деб.
Тўрт тарафга тўзсин изларим,
Шамол бўлиб келиб-кетсин деб.

Бу андуҳлар бошимни эгди,
Қабр тошин силайман қақшаб.
Отам билан сўзлашсам эди,
Шу тебранган майсага ўхшаб.

Бугдой сепдим қўшиб ноламдан,
Қушлар есин қўкламга қадар.
Униб чиқса, ёруғ оламдан
Айтиб турар отамга хабар.

Қайғудаман, йиғлар умидим,
Ғамбодаман, аммо онаман.
Шу тупроқдан олиб бир чимдим,
Тумор қилиб қадаб оламан...

Эй, май, ғамдан сенга не фойда,
Дунё асли яралмиш бир кам.
Эслатмайсан, ахир, шу ойда
Туғилди-ку жажжи набирам.

Сени яхши кўрамиз, эй, май...

КУЗ ЭРТАГИ

Куз эртаги, куз эртаги,
Сенга ишонгим келди.
Аро йўлда сарсон бўлган,
Қизчага раҳмим келди.

Куз эртаги - қиз эртаги,
Дарахт бўлгим келади.
Қай маконда илдиз отсам,
Шунда унгим келади.

Ул эртақда Инсо, бизда
Зухра бўлган афсона.
Ажаб, қандай тўлган экан,
Тоҳирдаги паймона.

Куз эртаги, куз эртаги,
Сенга ишонгим келди.

* * *

Ўзгартиролмади минг бир насиҳат,
Одам бўлсин дея, бўлди овора.
Кейин ҳақиқатни англади кечроқ,
Кўниб яшамоқдан йўқ бошқа чора.

ТАЪТИЛДА

(ҳазил)

Болаларсиз бу уйни,
Ураинми бошимга.
Қароғимдан бир уюм,
Туз тўкилди ошимга.

Кулсам, кулгим жаранглаб,
Қўрқитади ўзимни.
Чор тарафга аланглаб,
Юмолмайман кўзимни.

Бири гул, бири лолам,
Бағримда унганларим.
Уч кун ўтмай чуғурлаб,
Мени соғинганларим.

Аразлаб илҳом мендан,
Кетди, кетса ўзига.
Нима топдим шу шеърдан,
Ёш келади кўзимга.

Туз солмабман овқатга,
Уйда хўп жанжал бўлди.
Кетаман Марҳаматга,
Йўлкира топсам бўлди.

Болаларсиз бу уйни,
Ураинми бошимга...

* * *

Бир одам сўзлади,
бири эса жим,
Бир одам бўзлади,
бири эса жим,

Дардин айтган йўлда
кетди индамай,
Тинглаган ўртанди
юраги ғижим...

* * *

Шароб ичди, шод бўлди,
Хўп қизиди базмлар.
Бедор бўлди, тушида,
Қон йиғларди узумлар...

* * *

Баланд девор, қараб кўз етмас,
Нола етмас, унга бўз етмас.
На туйнук бор, на дарвозаси,
Садо етмас, унга сўз етмас.

Нигоҳимни кушлар чўқиди,
Кокилимдан кўйлак тўқиди.
Ортда не бор, билгунимча то,
Фаришталар хутба ўқиди.

* * *

Кеча бир гап айтдим,
Бугун эскирди,
Вўр ва содда эдим,
Бугун эс кирди...

АДАШТИРМА

Адаштирма Худойим,
гар адашсам,
Қирларда адаштир,
сирини олайн тулкини,
Адаштирма Худойим
гар адашсам,
Тоғларда адаштир,
тоғлардир дунёнинг устуни.
Адаштир, бош урай
тупроққа, қояга эмас,
Улоқтир сахрога,
сояга эмас,
Маҳкум эт, жазо бер,
етар бардошим,
Фақат, фақат инсон
пойига эмас...

ҚИШЛОҚ

Чексиз ўрмон, увиллаган тун,
Уккиларнинг ёқимсиз саси.
Йўлин топмас, нажотсиз тутқун,
Эшитилар ажал нафаси.

Туғаб борар ёнаётган шам,
Қуриб борар танда мадори.
Тарк этади сўнгги умид ҳам,
Ҳатто бўлмас унинг мозори.

Қалин ўрмон, ташлолмас қадам,
Ҳолсизланар эти увишиб.
Қулоғига чалинди бирдан,
Қишлоқ итларининг ҳуриши...

ЭЙ, ЁР

Севдим, сендан қандай тонаман,
Сенсиз ҳеч ким бўлмай қоламан.
Ўзим куйиб, ўзим ёнаман,
Юрак борми сенда ҳам, эй ёр.

Юз бурасан, бегона, ҳуркак,
Эрмак бўлди бу куйган юрак.
Менга васлинг, висолинг эртак,
Тилак борми сенда ҳам, эй ёр.

Ўз дилимга дунёим нисор,
Ишқ уйининг борар йўли тор.
Берк кўчада бўлмай десам хор,
Йўлак борми сенга ҳам, эй ёр.

Ғариб кулбам кошоно бўлсин,
Севгимизга ошёна бўлсин.
Бахтим элга ошкора бўлсин,
Малак борми мендайн, эй, ёр.

БИТТА ЙЎЛДА

Битта йўлда, битта йўлакда,
Бегонадай ўтиб кетдик жим.
Мен ортимга боқмадим, аммо,
Бўғзимга тикилди юрагим.

Олис бўлди кўринган манзил,
Йўлдан урди хаёл – алдамчи.
Сизни дилдан ўчирдим, аммо,
Кипригимга илинди томчи.

Бу куйдирги кўнгил юз буриб
Кетди, бошга солиб савдони.
Ўтдан олиб, ўтларга солиб,
Куйдирди мен кўнгли гадони.

Битта йўлдан ўтиб кетдик жим,
Бошқа энди менинг манзилим.
Сиздан кечиш осондир, аммо,
Ўздан кечолмасдан йиғладим...

1984 йил

СИЗГА ЎХШОЛМАДИМ

Сизга ўхшолмадим, онажон:
ўзим ҳам,
кўзим ҳам,
сўзим ҳам.
Чунки... Менинг йўлларимда
кўп хато,
Сизнинг чекканингиз
хўп жафо.
Менинг топинганим
битта сўз,
Сизнинг тутганингиз
нону туз.
Мен қуллуқ қиламан
қисматга,
Сиз балогардонсиз
кулфатга.
Мен кетдим боғимдан
воз кечиб.
Сиз ниҳол экдингиз
лой кечиб,
Дилиздан сув ичар
дарёлар,
Бағримга ин солган
ғавғолар.
Айтсам кўп бу каби
савдолар,
садолар,
балолар.
Ўйласам:
қақшайман.
Не учун, не сабаб,
билмайман?
Бир куни

барига қўл силтаб,
Яратмиш кулолдан
йўл тилаб,
сув кечиб,
дард чекиб,
онт ичиб,
барибир, мен сизга
ўхшайман!..
ОНАЖОН!

НИҲОЛ ЭКСАНГ

Елка тутсанг қуламас тоғдир ота,
Қадр қилиб дардларингни аритар.
Яхши зурёд боққан ота тўрида,
Ёмон фарзанд, қирқ ёшида қаритар.

Ниҳол эксанг қуримас боғдир она,
Кўксин тилиб қизғалдоқлар ундирар.
Кимдир она пойини жаннат билса,
Зурёдлар бор, ўлмай туриб ўлдирар.

ҲАЁТ

Эй, такаббур, кибру ҳаво,
Бу ҳолингга борми даво.
Қилолмайсан аҳддан жудо,
Сени заҳмат билан енгдим!

Одам боши тошдан қаттиқ,
Қанча андуҳ қилдинг тортиқ.
Не савдо бор бундан ортиқ,
Сени тоқат билан енгдим!

Гоҳи дард, гоҳ дармон бўлдим,
Кимга бахт ё армон бўлдим.
Гоҳ қалқон, гоҳ камон бўлдим,
Сени ибрат билан енгдим!

Ҳаёт, сенга тутиб елкам,
Бирда тўлдим, бирида кам,
Кўксимга ин солди ситам,
Сени ҳасрат билан енгдим!

Эгамнинг айтгани фармон,
Бир сабрман, бир нотавон.
Ҳаёт, сенга бўлсин армон,
Сени раҳмат билан енгдим!

Ўтиб борар оташ фаслим,
Муҳаббатга туташ фаслим,
Билмай ўтдим, недир аслим,
Сени меҳнат билан енгдим!

Ҳар недан дил бўлмас пайҳон,
Этолмайсан бағримни қон.
Ким-кимни қилди имтиҳон,
Сени қисмат билан енгдим!

ЎЧ

Сендан қасос олдим,
сендан ўч олдим.
Ерларни елпиган
сочимни кесиб.
Ҳали кўп излайсан
ҳилолим ердан,
Нигоҳим самодан
кетганда кўчиб.
Сендан ўч оламан,
куйган кўнглимнинг
тафтидан тош ясаб,
кўкка отаман.
Сенинг ёнишингдан
ёнмаслик учун,
Ўз кўксимга ўзим
музлаб ботаман...

КЎКЛАМ

Ўсиб қолди кунинг бўйлари,
У тун билан тенглашиб қолди.
Гуллар тутиб, туҳфалар бериб,
Офтоб билан ярашиб олди.

Бинафшаранг кўйлагин кийиб,
Бошга кўркам дуррани ўрар.
Гул косага сумалак қуйиб,
У бодомнинг ҳолини сўрар.

Елка қисиб турган дарахтнинг,
Қорин қоқди шамолга айтиб.
Яна мудраб ётганин кўрса,
Адабини беради қайтиб.

Улгуриши керак, шу мартда,
Дугонаси – чечакнинг тўйи.
Янги кундан умиди катта,
Анча ўсиб қолди-ку бўйи...

ҚОРА ДЕНГИЗ БИЛАН СУҲБАТ

– Салом сенга, эй баҳри уммон,
Салом сенга, зангор маъволар.
Сен-ла бир бор кўришмоқ учун
Кечиб келдим қанча дарёлар.

– Хуш келибсан, дўсту қадрдон,
Йўл юрмоқлик эмасдир осон.
Мени йўқлаб келибсан, шукур,
Денгиз умрин кўргин, эй инсон.

– Соҳилинга яйраб юрибман,
Еру кўкда оққушлар саси.
Руҳимга куч берар мавжларинг,
Қулоғимда денгиз нафаси.

– Турли одам, турфа оламдан,
Ким дард айтар, кимдир қувнайди.
Ким томчимни кўзига суртса,
Кимдир бағрим тилиб ўйнайди.

– Бир қарасам сокин, мулойим,
Гоҳ бўрон-ла олишар тўфон.
О, сенингдек асов исёнга
Бас келурга ожиздир инсон!

– Соҳилимда сайру саёҳат,
Кўклам каби яшнаб турар куз.
Чағалайлар сув ичмас ҳатто,
Тенгсизман-у, бағрим тўла туз.

– Талхдир, аммо оби ҳаётсан,
Сендан йироқ ғаму ҳасратлар.
Ҳар томчингда қуёш рақс тушар,
Кўксинг тўла ганжу неъматлар.

– Кўксим ёриб кезар қайиқлар,
Эҳ, бошимдан нелар ўтмаган?
Балиқларни ейди балиқлар,
Денгиз борми илон ётмаган?

– *Бари беун, бари безабон,
Дардинг билиб, сиринг очмайди.
Бўғзига тиғ қадалганда ҳам
Дурларингни кўкка сочмайди.*

Неча аср яшадим, билмам,
Умрим ўтар қайга талпиниб?
Тин олишни истайман гоҳо,
Булутлардан кўрпа ёпиниб.

– *Қадрдондир сенга булутлар,
Нега кўкнинг кўзи доим нам?
Мен-ку ёшим тиёлмай қолдим,
Кўчиб кетгач осмонга отам.*

– Еру осмон ўзи бир қадам,
Мен ҳам нола қиламан тўлсам.
Сени кўкка олиб борарди,
Оққушларни чақириб берсам.

– *Йўқ, тупроқдан узоқлашгим йўқ,
Юрак тўхтар узилиб-толсам.
Ҳали минг йил кўкда сузарман,
Юлдузларга айланиб қолсам.*

– Мен на юлдуз, на кўк бўлолмам,
Ерга қаттиқ ботмиш товоним.
Сен бахтлисан, эй инсон, мен-чи,
Минг йилдирки, ўртанар жоним.

Зангор эди сўлим соҳиллар,
Хайр дея, кўпирар қирғоқ.
Қайтаяпман юрагим томон –
Милдирайди кичик бир ирмоқ.

БЕЗОВТА БЎЛАР

Мендан узоқ кет, қайғу,
Яқинлашма энди, ғам.
Енгилсам ҳасратларга,
Безовта бўлар отам.

Андуҳларга кўмилиб,
Кўз ёшимга чўмилиб,
Қолсам тутдай тўкилиб,
Безовта бўлар отам.

Ор сўраб озорлардан,
Гул сўрасам қорлардан,
Бўлсам хасдек хорлардан,
Безовта бўлар отам.

Бўлса рангим заъфарон,
Бағрим жудоликдан қон.
Руҳи теграмда гирён,
Безовта бўлар отам.

Эй, дард, айлама бемор,
Тунлари этиб бедор,
Юрагим топса озор,
Безовта бўлар отам.

Ҳаёт, тутгин қўлимни,
Офтоб, ёрит йўлимни.

Гар ўйласам ўлимни,
Безовта бўлар отам.

Эй, моҳири кулолим,
Аёндир сенга ҳолим.
Ағёр кўrsa заволим,
Безовта бўлар отам.

Жонимга жондир қалам,
Ўртайди қўймай алам.
Тунимда йиғласа шам,
Безовта бўлар отам.

Нолима, эй қумри дил,
Асли зотинг тупроқ, гил,
Ҳаволансанг, эй кўнгил,
Безовта бўлар отам.

ПАХСА ДЕВОР

Отам лойин қорган пахса деворда
Панжасин изи бор, ҳамон кетмайди,
Шундай мустаҳкамки, пўлатдан маҳкам –
Ёмғирлар ювмайди, шамол ўтмайди.

Билмадим, пешона терига қўшиб,
Тиклаганми меҳр нурига ўраб?
Дарз кетмай туради, ўтди неча йил...
...Ғиштин деворлар-да кетмоқда нураб.

Кафтимни босаман кафтлар изига,
Дилимни қийнаса ҳасрату ситам.
Бошимни қўйган дам жоним тин олар,
Ватанга айланиб қолгандай отам!..

ЙЎҚЛАБ ТУР, БАҲОР

Отам қабрин қучоқлаб ётган,
Бир янтоққа айлантир мени.
Умри, куни бир сиқим моҳрўй,
Қизғалдоққа айлантир мени.

Бир мурувват айла тош бўлиб,
Ҳикмат айтиб турай бошида.
Қолсам эди битта қуш бўлиб,
Гиёҳ унган кўзин ёшига.

Билгум, майса ё тош бўлолма,
Ва на ортга қайтмоққа йўл бор.
Мен бир сиқим тупроқдан олдим...
Сен отамни йўқлаб тур баҳор!

ТАРОЗИ

Санаб бўлмас гуноҳларимни,
Савобда ҳам ҳисоб бўлмайди.
Шодлигиму қийноқларимни
Ўйлаб асло кўнгил тўлмайди.

Вақт мудрайди, ўтар одамзод,
Кимдадир ранж ё кимдир рози.
Қани, руҳим бўлганда озод,
Ўнг томонга оғса тарози.

ТАСАВВУР

Дўсту қадрдонлар шон, шуҳрат бари,
Бойлигим, давлатим меники эмас.
Менга бегонадир дилим гавҳари,
Борлиғим, савлатим меники эмас.

Умрим сўнгигача мен-ла ёлғиз у,
Ўзга унсурлардан бўлолган халос.
У борки кўнгилга йўламас қайғу,
У тасаввуримдир, у хаёл холос.

СЕНИНГ...

Дунё – бир ўтгувчи йўлак дегани,
Тақдирда борини кўрмак дегани,
Қурбим етмай қолса тиргак бўлгани –
Сенинг қоқинганинг кўрмайин, болам!

Қанча тошлар изи – қалбимда қадоқ,
Дўстларим қўлидан тўқилди тузоқ,
Менинг қароғимдан кетмагин узоқ,
Сенинг ўқинганинг кўрмайин, болам!

Гоҳи чинор бўлдим, шохлари – осмон,
Қамишдек бўйландим гоҳи тўрт томон,
Шукур, шу кунларни кўряпмиз омон,
Сенинг букилганинг кўрмайин, болам!

Оқни оқ деганни қора десалар,
Мағзи пуч ёлғонни сара десалар,
Бўш тўрвани алқаб тўра десалар,
Сенинг юкинганинг кўрмайин, болам!

Билсанг, бу боғларда сайроналар бор,
Ҳар дилга мададкор алломалар бор.
Боболаринг руҳи бўлсин сенга ёр,
Сенинг тўкилганинг кўрмайин, болам!

Мол-дунё – қадрсиз бир дўстга тимсол,
Унга кўнгил бермоқ умрга завол,
Билмай чўғни босиб куйганлар мисол,
Сенинг чўкинганинг кўрмайин, болам!

Қиёмат келса ҳам, аслингдан гапир,
Аждоду авлодинг, наслингдан гапир,

Яширмай, баланду пастингдан гапир,
Сенинг чекинганинг кўрмайин, болам!

Ётнинг деворига бўйламоқ гуноҳ,
Қўрғонинг тинчига бўлиб юр огоҳ.
Ҳасаддан бировга қазимагин чоҳ,
Сенинг бекинганинг кўрмайин, болам!

Ватанин унутган – хору хас бўлар,
У инсон бўлмагай, бир нокас бўлар,
Тупроқни суймаган гилдан паст бўлар,
Сенинг сотилганинг кўрмайин, болам!

Умр кузи келгач, сўниб борар шам,
Кулбалар ҳам қолар, кошоналар ҳам.
Ўзидан тилагим, асло кўрма ғам,
Сенинг йиқилганинг кўрмайин, болам!

КЕЛДИМ, ДЕГИН

Болам, келсанг қай маҳал,
Кўзим йўлингга маҳтал,
Қошимга келиб ҳар гал,
Она, мен келдим, дегин!

Кечиксанг тундан сўраб,
Ҳолингни кундан сўраб,
Турарман йўлинг пойлаб,
Она, мен келдим, дегин!

Топган нонинг керакмас,
Мансаб, шонинг керакмас,
Жонинг омон бўлса бас,
Она, мен келдим, дегин!

Дўстми ё душман қалам,
Билмайин дилда алам,
Юрак ухламас, болам,
Она, мен келдим, дегин!

Гадо қилди бу ҳижрон,
Йўлимни тўсар доvon,
Енгмасин десанг армон,
Она, мен келдим, дегин!

Кўрмагин ҳеч ёмон кун,
Бахтингни кўрай бутун,
Юрагимга бўл устун,
Она, мен келдим, дегин!

Яқинлашиб қолди куз,
Кўксимда бир ҳовуч туз,
Мадор бўлар битта сўз,
Она, мен келдим, дегин!

Умр – ўткинчи шамол,
Бир кун қаддим бўлар дол,
Шунда ҳам келмай малол,
Она, мен келдим, дегин!

Тилдан қолсам, сўзим бўл,
Нури кетса, кўзим бўл,
Ортда қолар изим бўл,
Она, мен келдим, дегин!

Келса айтар кун видо,
Қисмат айласа жудо,
Бошимда айлаб дуо,
Яна мен келгум, дегин!

Мана, мен келдим, дегин!..
Она, мен келдим, дегин!..

АНГЛАДИМ

Ойга сирдош бўлдим, қуёшга мафтун,
Зухалдан Зухрога нома етказдим.
Само рухсорини қопласа тутун,
Сабо елпуғичин унга тутқаздим.

Тонгда ҳам, тунда ҳам кўкка интилиб,
Унутиб қўйибман дунё торлигин.
Англадим, беҳосдан кетгач қоқилиб,
Оёғим остида нима борлигин...

ЮРТИМ*Муҳаммад Юсуф хотирасига*

Кун қорайди айна ёзнинг чилласи...
Чирт узилди юракнинг бир парчаси,
Кўзин юмди шоирларнинг эркаси.
У бош қўйган тупроқ энди муаззам –
Мингтепанинг минг биринчи тепаси.

Бу макондан таралар ялпиз иси,
Қизғалдоқ барг тўкмай турар кузгача.
Кумри сайрар, борлиқда булбул саси,
Хазоннинг ҳам туси бунда ўзгача.
Умрин тикди сўздан битта сўзгача...

Райҳон экиб кетар булут сўқмоққа,
Буғдой сепар Улуғтоғнинг лоласи.
Билмам не деб таъриф айтай тупроққа,
Жони қақшаб, тинмас кўзда жоласи,
Қучоғига келиб ётди боласи...

Мингтепанинг минг биринчи тепаси,
Тегиб кетманг, тўкилмасин нолалар.
Тупроқ она, Ватан эди отаси,
Шоир бунда янги шеърин қоралар,
Бир қўшиқки, юракларни поралар...

Болангдирман, ташна тоғу сойингга,
Билмам қайда қўним топар ҳалак жон.
Бир кун тиниб бош урганда пойингга,
Сен бағрингга оласанми, Андижон...
Боланг билан қоласанми, Андижон...

УЗАТИЛГАН ҚИЗ

Қизи кетгач, хувиллар –
Файзи кетиб ҳовлилар.
Тахмонлари бўш энди,
Айвонлари титрайди.

Дуога очилган қўл,
Пояндоз тўшалган йўл.
Гулғунчани ўстирган,
Боғбонлари титрайди.

Ҳаёт – эртак, умр – туш,
Ўз инидан учди қуш.
Остонада хайр-хўш,
Паймонлари титрайди.

Йўқ тақдирга чораси,
Кетар кўзи қораси.
Йиғлаб қучса онаси,
Райҳонлари титрайди.

Ота уйи омонат,
Ҳар элда бор бу одат.
Ўйласам ўшал кунни,
Бу жонларим титрайди...

МУСИБАТ

Тиз чўктирдинг, мусибат,
Нетай, мени енгдинг, ғам.
Хукмини ўқиб қисмат,
Тўкис эдим, этди кам,
Дунёдан кетди отам...

Қорайди тун, қалам ҳам,
Мотам куйин чалар най.
Кўнглинг тўлдими, ситам,
Яна қанча қийналай,
Ёнимдан кетди отам...

Тўярмисан, эй тупроқ,
Кимга айлайсан карам.
Мен ўртанган кечада
Йиғлади тераклар ҳам.
Жонимдан кетди отам...

Ўргатаман қушларни,
Бошимга ин солса ҳам.
Ғам чўқиса жонимни,
Улар қўяди малҳам.
Боримдан кетди отам...

Бисёрдир афсус, алам,
Эй Мунаввар, қил сабр.
Тебраниб синса қалам,
Титрагай ҳатто қабр.
Оламдан ўтди отанг...

БОЛАЛИК

Кулча оққан анҳорлар қани,
Ялпиз бўйли ифорлар қани?
Чечак тутсам қувнаб онамга,
Қўзга суртган баҳорлар қани?
Ай, болалик, соғиниб кетдим!

Дарё бўлар жажжи ирмоқлар,
Отлар изин босгай тойчоқлар.
Болам бағрим тўлдириб қувнар
Ёдга солиб беғубор чоғлар.
Ай, болалик, соғиниб кетдим!

Айбламайман сира тақдирни,
Гоҳ сийламиш, гоҳо бермиш панд.
Бир парчаси экан бахтимнинг –
Дадам олиб берган хўрозқанд..
Оҳ, болалик, соғиниб кетдим.

ЮРАГИНИНГ ТАФТИДА...

Менинг онам қаҳрамон,
Меҳнатининг номи йўқ.
Сўзидан гавҳар томар,
Тонги бор-у, шони йўқ.

Менинг онам паҳлавон,
Тоғ сиғади кифтига.
Ҳатто қумғон қайнайди
Юрагининг тафтига.

Онамнинг кўкси қалқон,
Тешолмайди ғам ўқи.
Оҳ, деса куйиб кетар
Лаҳзада еру кўки.

Онамда бор қирқта жон,
Тилинган юз бўлакка.
Улашар оби ҳаёт,
Ўхшайди чархпалакка.

Онамнинг йўли иймон,
Танитди оқ-қорани.
Улғайтирди ўргилиб
Мендай дили порани.

Онам дўстдир, қадрдон,
Ҳар коримга яраган.
Дуо қилиб тонгларда
Шоирликни тилаган.

Менинг онам паҳлавон...

ЎЗИМГА ЎЗИМ

Менинг бир дўстим бор,
боримни билар,
Кўнглим кўчасидан
бирга ўтганмиз.
Ортимдан эргашиб
соядек юрар,
Бедор оқшомларни
бирга кутганмиз.
Куйсам озорланиб
кўзи ёшланар,
Ғаму ҳасратимдан
дили ғашланар.
Кулсам, ёш боладай
қувониб яшнар,
Ҳамиша боримдан
шодланиб яшар.
У ёнимда бўлса
эркин нафасман.
Ғанимим бор менинг
унинг қошида,
Хаста чумолиман
ёки бир хасман.
Бўйига бўйимни
тенглаб бўлмайди,
Унинг пойидаман,
тупроқдан пастман.
Нигоҳи бургутнинг
кўзидек ўткир,
Арслондек чопқир
қиличдек кескир.
Иккиси тортади

икки томонга,
Бири бошоқ терса,
бири хирмонга.
Бири савоб учун
кўзини берар,
Бири дарс беради
ҳатто шайтонга.
Ҳуллас, ёзаверсам
тугамас сўзим,
Дўстим ҳам,
душман ҳам –
ЎЗИМГА ЎЗИМ...

МЕНГА КЕРАКСИЗ

Озорим бор ҳар бир қадамда,
Аро йўлда жони ҳалакман.
Не бўлсам ҳам ёруғ оламда,
Она, битта сизга керакман.

Ўтлар келса тутиб бағрингиз,
Сувларга сир айтиб ўтдингиз.
Аламлар қон қилган кунда ҳам,
Биздан ёруғ кунлар кутдингиз.

Ҳасратимдан бошингизга қор,
Ёғдирган мен бўлсам, эҳтимол.
Эй, кўзимда асралган гавҳар
Энди сизга тегмайди шамол.

Она, менга доим кераксиз...

ҚОЯ БЎЛ

Укам Сойибжонга

Бизлар кўрган ёш қоятош тоғдан баланд,
Ҳаволанган арчазору боғдан баланд.
Унга қараб ҳайқирмоқдан борми мурод,
Садо йўқдир кўнглимдаги доғдан баланд.

Тиргак тоғлар ўз қавмига отмайди тош,
На тил ва на имо билан сотмайди тош.
Кўзларингга қараб туриб алдайди дўст,
Эгилмаган бошинг ҳасадгўйга талош.

Юр, укажон, тоғ қўйнига уй қурамыз,
Қоя билан учовлашиб улғаямиз.
Жайрон сутин ичиб, гиёҳ илдизин еб,
Тонгда булутларга қараб ўй сурамыз.

Хандонписта эксак, катта боғ бўлади,
Қучоғида кийик ётар тоғ бўлади.
Базм қилсак лолаларни чақирамыз,
Ағёрлардан ариган дил чоғ бўлади.

Юксакланган қояга боқ, ёнида кўл,
Қуёш билан нур талашар, товони ҳўл.
Суйганига синов берар қодир Эгам,
Сен мардимсан, ҳар коримда ёнимда бўл.

ШАФАҚ ҲОЛИ

Куни туғиб қолди шафақнинг,
Ижарага берди ерини.
Фақирлиги чиқиб эсидан,
Совуқ сувга урмас қўлини.

Офтоб ғамга ботар қорайиб,
Кўрсатганда остонадан жой.
Ёнбошлайди юрагин ютиб
Енг ичида даврон сурган ой.

Мен осмонман, дермиш мақтаниб,
Янги-янги гаплар топилди.
Беш-ўн гапчи юлдуз тўпланиб,
Туни билан тинмай гапирди.

Ортиб кетди кибру ҳавоси,
Тегиб кетди кўкнинг жонига.
Қўлга олиб яшин тўқмоғин,
Савалади белаб қонига...

Куни туғиб қолди шафақнинг...

ОЛОВ БЎЛСА

Тандир бўлса ичида чўғ,
олов бўлса,
Кекса ўрик шохларидан
қалов бўлса.
Патнис тўла майиз, туршак,
иссиқ патир,
Уй тўрида, онам ёнда
палов бўлса.
Ёғаверсин, қорга биров
қарармиди,
Қаҳратоннинг ҳолин бориб
сўрармиди.
Гуллади-ку бодом
онам сочларида,
Увиллаган аёз буни
билармиди.
Ростин айтсам, тўйдим
роса хаёл қилиб,
Бедор бўлдим неча тунни
увол қилиб.
Ҳаммасидан кечар эдим
онам келиб,
Ўтирсайди уй тўрида
дуо қилиб.

КЎРМАДИМ

Соғинчларим изғир
ёзу қиш, баҳор,
Ҳар лаҳза, ҳар онда
сизга бўлиб зор,
Кўргим келганида
дунё бўлиб тор,
шу зорларча
бўлмадим, она!

Қатрама аёздан
изн тилайсиз,
Қор қоқиб, дарахтнинг
ҳолин сўрайсиз,
Ниҳолин авайлаб
чопон ўрайсиз
токзорларча
бўлмадим, она!

Боғлар гуллаб гулин
тўқди, бормадим,
Япроқлари чокин
сўқди, бормадим.
Неча кун, неча вақт
ўтди, билмадим.
Баҳорларча
бўлмадим, она!

Тўлган юрагингиз
тўкилмай турсин,
Онажон, қаддингиз
букилмай турсин,

Ношудлигим қурсин,
тошлигим қурсин,
оҳ-зорларча
бўлмадим, она!

ЮРТ БАЙРОҒИ

Бир йиқилиб турди рингга тиралиб,
Бўйсунмай қолганди қўлу оёғи.
Ҳолсиз боласига куйган онадай,
Кўзига термулар юртнинг байроғи.

Бирдан вужудини қамради титроқ,
Жасорат, матонат жўш урди танда.
Юксакка чорларди ҳилпираб байроқ:
“Сени шонлар кутар!– дея, Ватанда”.

Бор кучини йиғди муштира ўғлон,
Енгди рақибини бир наъра тортиб.
“Сен учун ғалабам, сенга, онажон!” –
Дерди, юрт байроғин кўзига суртиб.

ИККИ МАНЗИЛ

Икки манзил орасига қурдим макон,
Сароблари соғинчимдан, синчи армон.
Пойдевори маҳкам бўлса қуламас деб,
Тошу тупроқ садқа этди оғам – довон.

Томга чиқсам кўринади ота уйим,
Қўл силкитсам рўмолимдан танир онам.
Қалдирғочлар қанотида хат юбориб,
Овутади: “Кўникамиз, тақдир, болам!”

Мусичалар райҳон ташир, қарғалар нон,
Жамбил исин юборади елдан онам.
Капалакнинг қанотига шеърлар битсам,
Умри тугаб, ярим йўлда қолди номам.

Кўнглим яшар, ҳо-о-ов, кунчиқар томонларда,
Ундан сўрар онам ҳолу аҳволимни.
Қоятошлар бўй чўзмоқда довонларда,
Улар тутиб олмасайди рўмолимни.

Томга чиқсам кўринади ота манзил,
Керак эмас сандиқ тўла бойлигу зар.
Олисларда яшамоққа кўнди кўнгил,
Келиб турса бўлди ҳар кун яхши хабар.

ИЙМОН БЕРСИН

Сендан меросмикан ё Одам Ато,
Малолинг келади болангга ҳатто.
Қартайиб қўлингга тутганда асо,
Дармон берсин болангга Аллоҳ.

Бир туршакни шимиб оғзида уч кун,
Данагин тешгани ривоят билгин.
Миннат қилмай туриб, дуо қил секин,
Виждон берсин болангга Аллоҳ.

Кимга олдин, кимга кейин ажал ўқ,
Тойсанг суягувчи жуфтинг бир кун йўқ,
Хайри худойингни қилсанг руҳи тўқ,
Эҳсон берсин болангга Аллоҳ.

Карвон кетиб борар, боланг бўталоқ,
Бир кун сарбон бўлар, сен-чи чақалоқ,
Гўдак-ки, гапирар эшитмас қулоқ
Забон берсин болангга Аллоҳ.

Сен йўргак олгандинг, олгайдир кафан,
Тўрт танга йиғади, бўлса сенга ҳам,
Умринг сўнгида ҳам айласин карам,
Имкон берсин болангга Аллоҳ.

Жон қуши тарк этса, десанг алвидо,
Тўймаган кўзингга тупроқ тўтиё,
Аъмолинг ўнгидан берсин илоё,
Иймон берсин ўзингга Аллоҳ.

СИР АЙТМА

Тошларга ҳам айтма сирингни,
Тоғлар оша садо бўлади.
Тилга кирар ҳатто булутлар,
Еру осмон аро бўлади.

Бирни икки қилар қай “моҳир”,
Тилдан-тилга савдо бўлади.
Сени маҳкум айлайди охир,
Кечиб бўлмас жазо бўлади.

Балолардан сақлангин, эй тил,
Чидаб бергин, юрак – йўлдошим.
Етсак, дарддан халос этади
Она деган буюк сирдошим.

* * *

Кўплар шуҳрат топар ўтгандан кейин,
Кўз юмиб дунёдан кетгандан кейин.
Жонига жон бўлмас улкан мақбара.
Дўст бўлсанг тириклик чоғда ҳол сўра,

ТИЛАК

Яратгандан зиёд қил деб, сўрайвердим,
Тилайвердим... нола қилиб тилайвердим.
Молу дунё илинжида бағрим тиглаб,
Ҳасрат чекиб юрак-бағрим тилавердим.

Бир парча матою бир сиқим тупроқ...
Ўтганлар ёдидан олмадим сабоқ.
Хатойим англадим, беҳос қўлимдан
Ўсиб чиққанида олтинчи бармоқ...

* * *

Кимдадир шодмонлик, кимда эса ғам,
Кимдадир бисёрлик, кимда эса кам.
Кимдир эрк деб яшар, кимдир пана жой,
Жайроннинг ҳурлиги сиртлонга байрам.

ТОШ ОДАМ

Тошни йўниб, қириб ясади одам,
Кўз, қулоқ, бармоқда ҳаёт жилваси.
Одимлашга шайдек оёқлари ҳам,
Бу моҳир устанинг ажиб ҳийласи.

Ҳайкалтарош эди, сийлади Худо,
Яратмоқ машқида садқа жонини.
Аммо, эритолмай айлади нидо,
Юраги тош қотган қадрдонини.

ГАВҲАР

Дарахт юксалганди, болта урилди,
О, ёвқур шерга ҳам қўйилмиш тузоқ.
Чопқир кийикларнинг изи қирилди.
Номдор тошбақа ҳам кетолмас узоқ.

Яхшиям омонман, оламан нафас,
Минг шукур, ҳаётни берган Сарварга.
Мени кечир Роббим, қилмайман ҳавас,
Наҳангнинг бўғзида турган гавҳарга.

КЎЗ ЁШ

Иссиқ экан кўз ёшим,
Изсиз экан кўз ёшим.
Қароғимдан юзимга,
Томганда билиб қолдим.

Аччиқ экан кўз ёшим,
Қаттиқ экан кўз ёшим.
Тушса икки ёноғим,
Куйганда билиб қолдим.

Дилим тўла тилагим,
Ҳар онимда тилагум.
Художон шўр томчидан,
Асраб бергин юрагим.

ФАРИШТА

Фариштани кўрдим тушимда,
Қанотлари тегди юзимга.
Бола эмиш, кўзлари маъсум,
Ўхшаб кетар кичик қизимга.

Англолмадим бир сўзни айтиб,
Учди кетди фалакка қайтиб.
Мен ортидан бўзлаб югурсам,
Бир нур тушди йўлим ёритиб.

Уйғонибман чўзганимча қўл,
Йиғламоқдан ёстикларим хўл.
Яратганим юрагим поклаб,
Саодатга очиб берди йўл.

Термуламан ҳар кун осмонга,
Бу не синов, омонат жонга.
Мен Ўзидан тилаганим шу,
Хор қилмасин асло ёмонга.

СОҒИНГАНИМДА

Тор бўлади кўзимга дунё,
Ёруғ куним бўлар зим-зиё.
Зангорларга учгим келади,
Марҳаматни соғинганимда.

Қийналади жоним безовта,
Ҳар лаҳза, ҳар оним безовта.
Кўз ёшимни ичгим келади,
Марҳаматни соғинганимда.

Гоҳи хон, гоҳ далли-девона,
Ақлу ҳушдан бўлиб бегона.
Иссиқ тупроқ кечгим келади,
Марҳаматни соғинганимда.

Ишкомида узум бўлакча,
Беҳи пишган кузи бўлакча.
Ток зангини қучгим келади,
Марҳаматни соғинганимда.

Юр кетамиз, дейман, юракка,
Тез етамиз, дейман, юракка.
Ўз-ўзимдан қочгим келади,
Марҳаматни соғинганимда.

ФАСЛИ БАҲОР

Фасли баҳор гуллади дарахт,
Қувонарди хуснига қараб.
Дерди, бутун борлиқ учун бахт,
Бағишладим гулларга ўраб.

Саболарга шивирлаб тунда,
Япроқ ёзди эркалаб, кулиб.
Бўйи кўкка чўзилиб кунда,
Борар эди чиройга тўлиб.

Мева тугди шохларин эгиб,
Жони ҳалак силкитса шамол.
Залворидан ерларга тегиб,
Тўкиларди, топарди завол.

Мевалари бўлди олатоб,
Энди унга отардилар тош.
Энди унинг ҳолидир хароб,
Энди унинг қароғида ёш.

Қанча калтак синди бошида,
Сарви қадди ночор букилди.
Тортди борин қисмат тошида,
Тўлганида ногоҳ тўкилди.

Фасли баҳор гуллади дарахт...

БИР МАНЗИЛ

Борар бўлсанг ўзга манзилга,
Ер юзи ё ҳаводан учиб.
Сарҳадида ўз ҳужжатинг ҳам,
Кўрсатасан салгина чўчиб.

Унга - бунга тухфа илиниб,
Олар бўлсанг ўзингдан ортиб,
Қайтиш чоғи дилингда ғашлик,
Тарозига қарайсан кўрқиб.

Бир манзил бор, келиб-кетар кўп,
Баҳоланмас зару ридо ҳам.
Келганидан ортиқ бир нарса,
Олиб кетмас шоҳу гадо ҳам.

ХАФА БЎЛМАЙДИ

Онам мендан хафа бўлмайди,
Омонлигим билиб турса бас.
Шукур, дейди, бир осмон ости,
Бир ҳаводан оляпмиз нафас.

Ўйламайди ўзин ҳеч қачон,
Ҳар кун мени ўйлаверади.
Хов, қайси пайт борганим айтиб,
Қўшнимизга сўйлаверади.

Онам дуо қилар эрта-кеч,
Ҳол сўрашни канда қилмайди.
Келиб қолар дея, кун санаб,
Кулча ёпиб, йўлим пойлайди.

Янги либос кийсам суюниб,
Ярашди деб, кўзи қувнайди.
Бирор тухфа қилсам, илиниб,
Болангга деб асрар, киймайди.

Онам мендан хафа бўлмайди,
Ойда-йилда хабар олсам ҳам.
Тонгда дуо қилиб тилайди,
Болаларим кўрмасин, деб ғам.

РАЙҲОН

Садда-ей, сада райҳон,
Синглимдай содда райҳон.
Бориб қулоғига айт,
Соғиндим уни ёмон.

Жаннат гулим райҳона,
Нега бўлдик бегона.
Қўмсаб жаннат ифоринг,
Ҳар баҳор дил вайрона.

Яқин бўлсак иккимиз,
Айтишардик сиримиз.
Опа-сингил бўлардик,
Ёришарди дилимиз.

Келгин атринг таратиб,
Ўзинг алда юпатиб.
Синглинг келади, деб айт,
Бир сават кулча ёпиб.

Садда-ей, содда райҳон,
Негадир дилим вайрон.
Синглим қулоғига айт,
Соғиндим бугун ёмон...

ТИРНОҚҚА ЗОР АЁЛ

Тонг отганин сира билмайди,
Тушларида кундуз йиғлайди,
Уйкусида ёстиқ силайди –
Тирноққа зор аёл...

Бешик ясаб қўйган онаси,
Тирналади кўрса яраси.
Хабар кутар ҳар ой ораси,
Тирноққа зор аёл...

Гўдак пайти қўғирчоқ ўйнаб,
Алла айтиб юрарди қувнаб.
Алла дея пичирлатар лаб
Тирноққа зор аёл...

Йиқилганда суяр бегона,
Бўлса эди битта, бир дона...
Бир сўз армон – “онажон-она”,
Тирноққа зор аёл...

Дунё ўзи азалдан бир кам,
Ҳар юракда бордир битта ғам.
Бола йўғ-у, бор сабр-чидам,
Тирноққа зор аёл...

Яратганим, бўлмасин увол,
Аёл кўнгли топмасин завол.
Дуоларим ўтар, эҳтимол,
Тирноққа зор аёл...

ҚАДАР

Биламан, ёзилган қазои қадар,
Аввал бу, кейин у дунёга сафар.
Лекин алам қилар дарёга томган
Томчидай из солмай йўқолиб кетсам.

Хатоларим кўпдир, савобим ҳам бор,
Гоҳи малҳам бўлдим, гоҳида озор.
Менга армон бўлар, гул япроғига
Қўнган бир гарддайн ювилиб кетсам.

Вақт ила жанг қилиб ўтмоқда умр,
Топса бол, йўқса талх тотмоқда умр.
Эй қисмат, сенга ҳам қилмасми алам,
Тўлмасдан тупроққа тўкилиб кетсам...

БИР ҚАДАМ

Юрагимнинг бир четида хавотир,
Бир четида милтиллайди ёниб шам.
Бир четида видо айтар сўниб ишқ,
Бир четида гуноҳ йиғлар чекиб ғам.

Минг йўлак бор кўнглимнинг кўчасида,
Сизга борар йўл топилмас, қарасам.
Очилмайди сизсиз кўнгил тилсими,
Келасизми гуллар билан ўрасам?

Юрагимнинг бир четида хавотир,
Бир четини ейди ёсуман алам.
Қисмат дейман, асли, ўша битмишнинг
Тақдирини ҳал қилади бир қадам...

МУАЛЛИМ

Бола бўлиб қолсайдим яна,
Ортингиздан югурган, чопган.
Умрнинг илк лаҳзаларида
Ҳеч тугамас хазина топган.

Бола бўлиб қолсам, қанийди,
Дафтарида бодроқ юлдузча.
Мураббийсин йўлини пойлаб,
Тош йўлакда ўтирган қизча.

“Оқ теракми, кўк терак” айтиб,
“Устоз керак”, дердик жўр овоз.
Оққушлардек қанотлар қоқиб,
Бағрингизга сиғардик, устоз.

Ўргатдингиз: табиат – она,
Топтама деб ҳатто хазонни.
Авайлаймиз муқаддас дея,
Қалдирғоч ин солган айвонни.

Навоийни ўргандик сиздан,
Ўргатдингиз Ғафур Ғуломни.
Назм кўрки – Усмон Носир деб,
Сўнмас юлдуз дея – Чўлпонни...

...Устоз, бир кун деддингиз секин:
“Ер остида буюк зотлар бор.
Гавҳар улар уммон тубида,
Дунё кимга тождир, кимга тор.

Яқин қолди мунаввар кунлар,
Сайқал топар тарих вароғи.

Ортада қолиб қанча довлонлар,
Юксалгайдир миллат байроғи!"

Устоз, гўзал замонлар келди,
Дунёларга бўйлашдик, мана.
Жалолиддин, буюк Темурлар,
Улуғбеклар туғилар яна.

Қаффол Шоший, Имом Бухорий,
Термизийлар туғилган макон.
Бугун рўйи замин танийди,
Жаннатмакон, ҳур Ўзбекистон.

Асли ҳаёт – улуғ дарсхона,
Сиз илк бора бергандек таълим.
Сиз – устозсиз, ота ҳам она,
Сиз – Ватандек буюк муаллим.

ЭҲТИМОЛ

Ҳеч ким бўлолмасман, эҳтимол,
Номимни сидириб ташлайди йиллар.
Эҳтимол, ёд этиб тарих сатрига,
Пойимга қўйилар анвойи гуллар.

Қисматнинг ишини англамоқ мушкул,
Билмам, қачон, қандай сўнар юлдузим.
Эй ҳаёт, сени тарк этишим мумкин,
Унутиб қўйса гар ўғил ва қизим.

АҒЁР

Ағёр дўст бўлар деб бўлма овора,
Худбинлик қонида ниш урган майса.
Ўзга бино қўйган ё бир бечора,
Нигоҳи қатига яширинган найза.

Қадрдон бўлмайди ичса ҳам қасам,
Тун ва кун бир кўзга жойланармиди.
Заҳмат чекиб минг бор уринган билан,
Кўрғошин олтинга айланармиди...

ЧАВАНДОЗ

У чавандоз эди, чопқиру чаққон,
Шерга айланарди жанг майдонида.
Ҳар қандай синовга топарди имкон,
Диёнат оқарди унинг қонида.

Бир куни ёғийга ён берди осон,
Аламдан ўзининг кўксини ёрди.
Тупроқни чангаллаб, шердай ўкириб,
“Воҳ, сотқинга ишониб қолдим!” – дерди.

САДАҚА УЛАШАР

Қизғалдоқлар ўсган лойли томлар йўқ,
Саройлар саҳнида хорижий майса.
Қаср айвонига донлар сепилмас,
Тузоқлар қўйилгай қушлар кўпайса.

Аммо менинг онам, бетиним онам
Садақа улашар ёмон тушларга.
Илоннинг инига ун қўяр сийлаб,
Нон чайнаб едирар тонгда қушларга.

ҚИЗАЛОҚ

Бир дарахтнинг панасида
Йиғлаяпти қизалоқ.
Юрагида бор аламни
Сўйлаяпти қизалоқ.

Севган юрак ошкор бўлса,
Ким куяр ноласига.
Гар дўст топса йиғлармиди
Шу дарахт новдасига.

Аччиқ алам ёмғирида
Титрар дарахт танаси.
Нечун унга дардин тўкар
Йиғлаб инсон боласи.

Кимки дўсту ошно бўлса
Ҳар кўзи қорасига,
Дардин айтиб йиғламасди
Дарахтлар панасида.

БИЛМАДИНГ

Йиғласам кипригим хас,
олов бўлди,
Сен дедим, ҳеч сўнги йўқ
сўров бўлди,
Не учун бечора ишқ
тўлов бўлди,
билмадим...

Вужудимни силталайди
умр – шамол,
Бағрим тутдай тупроқларда
топди завол,
Менинг кўнглим ишқ кўшида
эди ҳилол,
билмадинг...

ВАҚТ

Эгов бўлдинг умримга, соат,
Нега ўз ҳолимга қўймайсан?
Шошқалоқсан, бунча бетоқат,
“Чиқ-чиқ” лаб уйимдан ҳайдайсан.

Вақт ғолиб, вақт ҳакам деб,
Чиқариб олдик-да бошларга.
Бир кун югур-югурдан тўйиб,
Синдираман уриб тошларга.

Тўю ҳашам, туғилар гўдак,
Ҳар лаҳзамиз бўлади вақтбай.
Дақиқалар қилади эрмак,
Миллар чопиб кетади атай.

Яшамабман соатсиз бир кун,
Потирлайди улгурмай юрак.
Одам умри топгунча якун
Шу вақт билан олишса керак.

Тонгдан тунни қизғониб юриб,
Яшаб қўйдик умр гулини.
Насиб этса, юз ёшга кириб,
Кўрсатаман вақтнинг кунини.

Тегиб кетдинг жонимга, соат,
Нега ўз уйимдан ҳайдайсан?..

ОЛОВРАНГ НИМЧАЛИ АЁЛ

Рўмолини учирма шамол,
Қароғига инмасин ғубор.
Топган нони ҳалолдан-ҳалол
Оловранг нимчали аёлнинг.

Уйғонади офтобдан олдин,
Йўлларини ёритар ойдин.
Кафти қадоқ, юзлари сўлгин
Оловранг нимчали аёлнинг.

Этагига ёпишма, хазон,
Қўй, ёнига бўйлама, армон.
Ифоринг-ла овутгин, райҳон,
Оловранг нимчали аёлни.

Ўт пуркайди осмонда қуёш,
Гоҳо жони аёзга талош.
Кўриб қолдим, кўзларида ёш
Оловранг нимчали аёлнинг.

Рухсорини куйдирма, офтоб,
Ер юзини очар бир моҳтоб.
Нигоҳи – бу оламга хитоб
Оловранг нимчали аёлнинг.

Супургисин синмасин банди,
Соб бўлмасин кўнгил пайванди.
Уйда кутиб турар дилбанди
Оловранг нимчали аёлнинг.

ОРЗУ ЯШАР

Хаёлимни бойлаб бердим,
Шамол бўлди харидор.
Булут олди соғинчимни,
Ёмғирга тегди дийдор.

Юлдузлардан хабар етди,
Кўнглим сўрабди осмон.
Капалакдек учди-кетди,
Энди қайтмоғи гумон.

Унга дедим, бунга дедим,
Сирим сочдим дарёга.
Шу забонсиз балиқлардек
Дўст топмадим дунёда.

Ҳасратимни ерга кўмдим,
Тупроқ тортсин дардимни.
Шабнам билан ювгин, шамол,
Вужуддаги гардимни.

Пораланган вужудимда
Қолмади ҳеч бисотим.
Орзу яшар умидимда,
Зора ўсса қанотим...

ҲАЁ

Базм бўлди бир кун
виждон уйида,
Юрак карнай чалди,
кўнгил ноғора,
Садаф қафасининг
қулфин бузиб тил,
Зўрға етиб борди
тўйга бечора.
Қалб кимхоб чопонин
кийдирди кулиб,
Хизматин айлади
елиб-югуриб.
Нигоҳ гулзоридан
келтириб чечак,
Гуллар тухфа этди
билдириб тилак.
Вужуд ҳам тизгини
бўшаган кема –
Каби чайқалади
мастона гўё.
Негадир, негадир
йиғларди тинмай –
Номуснинг бўйнига
осилиб ҳаё.

ТОШ ОТМАНГ

Кузгун бўлса нима, қаноти бор-ку,
Ерда ҳам, кўкда ҳам ҳаёти бор-ку,
Фалакни кезишда саботи бор-ку,
Тош отманг...

Лочинми, калхатми, Худо яратган,
Бориға бир макон, само яратган,
Ўз фалак мулкиға вафо яратган,
Тош отманг...

Танноз турналарни эъзозлаймиз ҳўп,
Қалдирғоч отига ривоятлар кўп.
Қарғами, кузгунми, тумшуғида чўп,
Тош отманг...

Хазонрез боғлардан кетмайди улар,
Элнинг қорини ҳам сотмайди улар.
Ўзга юртга таноб тортмайди улар,
Тош отманг...

Қушлар ўз зотини чўқимас, бироқ,
Гоҳо кузгундан ҳам одам жоҳилроқ.
Қушлар хусуматдан, ғийбатдан йироқ,
Тош отманг...

Ҳар қушки заҳматда, тумшуғида дон,
Ташиб полапонин сақлайди омон.
Қўлингиздан келса, сочинг тўртта дон,
Тош отманг...

ҚИЗҒАЛДОҚЛАР

Келиб ҳолингизни энди ким сўрар,
Қизил кўйлак – қирдаги маъсум қизлар.
Йўлин пойлаб нигорон, маҳзун кўзлар –
Муҳаммад Юсуфнинг қизғалдоқлари.

Ер бағрига олди уни кўнгли тўқ,
Тошни ёриб гиёҳ унди, шоир йўқ.
Илдизингиз юрагига ботган ўқ,
Муҳаммад Юсуфнинг қизғалдоқлари.

Умидингиз ўздан баланд бўй тутиб,
Турибсизми шоирингиз зор кутиб.
Кетдими ё пешонангиздан ўпиб,
Муҳаммад Юсуфнинг қизғалдоқлари.

Йўқ эдингиз, йиқилди – ер йиғлади,
Қизчалари кўз очишин пойлади.
Келмадингиз, шоир сизни сўради,
Муҳаммад Юсуфнинг қизғалдоқлари.

Боринг энди Мингтепага қидириб,
Сизни севди шоир шунча гул қолиб.
Чақирсангиз, гулим, дейди уйғониб,
Муҳаммад Юсуфнинг қизғалдоқлари.

Ҳеч ким Муҳаммаддек сизни суймаган,
Ялпиз сувин ичиб, сизни куйлаган.
Юринг, чақирамиз, шоир ўлмаган,
Муҳаммад Юсуфнинг қизғалдоқлари.

УМИД

Ойни кўрди кўзим, қуёшни кўрди,
Осмон кўздан томган қон ёшни кўрди.

Пешонамни урдим ой парчасига,
Кипригим илинди кўк дарчасига.

Шамолга ўралди армон сояси,
Орзуим туғилди, офтоб дояси.

Сочларим беланчак, алла айтаман,
Чарчадим, умидим сенга қайтаман.

* * *

Қўй, сен менга қўлингни чўзма,
Бу сўқмоқнинг сўнгин билмаймиз.
Етаклашиб бориб, охири
Иккимиз ҳам чоҳга қулаймиз...

Қўй, сен менга эргашиб борма...

НАВРЎЗ

Кел, бугун ғанимлик тўнини ечгил,
Ғурбату ҳасаддан юз бургин, кечгин,
Янги тонг нуридан кўзингни очгин,
Қўл берсанг, кезгувчи гулзоримиз бир!

Аслимиз бир тупроқ, осмонман дема,
Сен – ғариб, мен – кўрки замонман дема.
Мағлубсан, ғолиби давронман дема,
Сўнгги йўл, маҳшар ул мозоримиз бир!

Дўст дедим елкамни елкангга тираб,
Турибман қошингда ҳолингни сўраб.
Ҳар инсон зотининг ҳолини кўриб,
Мағфират этгувчи ғаффоримиз бир!

Кел, бугун аразу қасддан гапирма,
Сўйла эзгуликдан, касдан гапирма.
Қувонгин, баланду пастдан гапирма,
Кўз очди майсалар, баҳоримиз бир!

СЎЗ

Ҳаётга қайтарар, бир сўз эҳтимол,
Унинг қудратидан куч олар одам.
Сўз бир жоду эрур, сўз соҳибжамол,
Шикаста дилга ҳам қўяди малҳам.

Гапга чечанлик ҳам асли бир неъмат,
Офатга айланар қилич бўлса тил.
Бир сўз абгор этар, бири саодат,
Вайрондир бир сўздан яраланса дил.

Тил захрин тотганга бу ҳаёт ибрат,
Бир гап тоғ этади, бириси талқон.
Умр китобидан топдим бир ҳикмат,
Сўздан қилич эмас ясагум қалқон.

ИЛОҲИЙ РИШТА

Ташлаб кетолмайсиз,
иложингиз йўқ,
Жонимга ўралган
илоҳий ришта.
Киприкларим соқчи
нигоҳим тузоқ,
Ишқнинг кулбасини
пойлар фаришта.
Бедорнинг тилсими
Тақдир қўлида.
Балки ўтга отар,
балки сойига.
Яхшиси, бахтимиз
сўраб йиғлайлик,
иккимиз бош уриб
Аршнинг пойига.

НЕЧУН

Ҳамдардлик билдирдинг
 ғамгин кунимда,
Нолалар айладинг
 кўз ёшинг тўкиб.
Жонимга жон бўлиб
 турдинг ёнимда,
Мен фарёд айласам
 қаддингни букиб.
Нурафшон кунларим
 келганда қайтиб,
Қошингга шошилсам
 розимни айтиб,
Тингладинг мунғайиб,
 эй дўсти малҳам,
Менинг шодон куним
 нечун сенда ғам?!.

ТҮЙ

Тўй бўлади, маҳаллада тўй бўлади,
То тонггача ўйин-кулги зўр бўлади.
Келинчакнинг пойларида ёнган олов,
Титраб турган юрагига қўр бўлади.

Юрагида ишқ бўлмаса қиз шўрликнинг,
Кенг ҳовлининг йўлаклари тор бўлади.
Бошин эгиб бораверар қисмат дея,
Йўл бошлаган кўнгил эмас, ор бўлади.

Тўй бўлади, баҳору ёз, куз бўлади,
Этаклари тўла ўғил, қиз бўлади.
Суймаса ҳам ҳаёт ўтиб кетар, аммо,
Ўша хаста юракда бир из бўлади.

Мунаввара, асл ишққа қул бўлиб ўт,
Хиёнатни дўст этганлар хор бўлади.
Ишқни дилга кўмиб яшаш мумкин, бироқ,
Ҳар иккала дунёси ҳам тор бўлади.

БИРИНЧИ МУҲАББАТ

Тоғларда сакраган кийикча,
Анҳорга ташланган қийиқча.
Болалик сўнгида бир қўшиқ,
Бариси бўлакча-бўлакча,
Биринчи муҳаббат!

Гулларга ўрайди ҳар сўзни,
Таърифин ой дейди ул юзни,
Умрининг гули деб билади
Юракка қадалган бир изни –
Биринчи муҳаббат!

Куйласа куйдирар юракни,
Ҳайқириб айтади тилакни.
Сўраса дунёга алишмас,
Учрашган биринчи йўлакни –
Биринчи муҳаббат!

Менинг ҳам кўнглимга йўл солдинг,
Билмадим, ўнгда ё туш келдинг,
Баҳорга айланди боғларим,
Хуш келдинг, эй севги, хуш келдинг –
Биринчи муҳаббат!

1983 йил

ЗАРНИГОРНИНГ НОЛИШИ

Сувратингни кўриб суйди
бола кўнглим,
Ўзи совиб, ўзи куйди
дала кўнглим.
Кўрмайгина суйишга ҳам
кўнган эдим,
Ғўр ишқимни ўз дилимга
кўмган эдим.
Севги – ёғду, боқсам
ўти куйдиради,
Севги – оғу, тотсам
мени ўлдиради.
Ёр-ёр айтиб узук тақди
суймаган ёр,
Остонамга олов ёқди
куймаган ёр.
Тилсиз суврат бир бор
кўнгил сўрамади,
Юз йил суйдим, кўзимга
бир қарамади.
Дилимдан зор тушди
ёрнинг товонига,
Хайр, демай, мендай
ранги сомонига.
Ўзгинангни кўрмай суйди
бола кўнглим,
Кўл етмаган тоғлардаги
лола кўнглим.
Майли эди, тилло узук
тақмасанг ҳам,
Йўлларимга олов, оташ
ёқмасанг ҳам.

Икки дилга етар эди
менинг севгим,
Икки умр кутар эди
менинг севгим.
Ул илоҳий муҳаббатни
берган Худо,
Тақдирига қул бўлайин,
ёр, алвидо!...

1982 йил

КЕТДИМ

Банди эдим, кишанларни
узиб кетдим,
Дарё эдим, бор бандларни
бузиб кетдим,
Қайсар кўнгил, асли сендан
безиб кетдим...
Энди кетаман...

Эй, ишқ, сени юрагимдан
ҳайдасам бас,
Қароғимга беркитаман –
келмайди сас.
Сенингсиз ҳам бу оламда
олай нафас,
Сендан кечаман!..

ЁР КЕТДИ

Ёр кетди Андижонга,
Мен бунда зора қолдим.
Ўтлар туташди жонга,
Дилда озора қолдим.

Сарви қаддим бўлиб дол,
Ҳоли абгора қолдим.
Борсам, келгай деб малол,
Оҳ, мен ночора қолдим.

Юрт ишқими ёки ёр,
Билмайин ора қолдим?
Ўзгалардин қилиб ор,
Кўнгил минг пора қолдим.

Кетурга минг шайланиб,
Бўлиб овора қолдим.
Мунаввар – мискин, ғариб,
Қули дийдора қолдим.

Ёр кетди Андижонга...

СЎРАМАЙ

Сиз бир бора кўнгил сўрамай,
“Тўй” дедингиз қизни ўйламай.
Қандай кетсин энди йиғламай,
Юрагида севгиси қолиб.

Кўз ёш қилса орга йўйдингиз,
“Ҳамма қиз ҳам йиғлар”, дедингиз.
Боғингизда ўсган гулингиз
Қолди ипакларга ўралиб.

Ҳаёси бор, энди қайтмайди,
Дил оғриғин асло айтмайди.
Ўз қизини сиздай сотмайди,
Кўнглидагин билар сўз олиб.

Йўли армон, исми-чи, сабр,
Остонангиз севгига қабр,
Бир ҳукмга бир садқа бағир –
Кетиб борар юраги тўлиб.

“Ёр-ёр”лар-а, кўксида фиғон,
Чимилдиқда чақади илон.
Қани бўлса ҳаммаси ёлғон,
Кетса эди тезда уйғониб.

Ҳаёт энди унга барибир,
Кўнгли майиб, топмади қадр.
Унда ҳам дил бор эди, ахир...
Учирдингиз дунёси қолиб...

ИСЁН

Бугун уйқум юзга бўлинди,
Тушларимда изғидинг роса.
Қароғимнинг қатида туғён –
Туйғу билан қилмас муроса.

Хаёл вафо, хаёл хиёнат,
Не кунларни солди бошимга.
Ўз измига солиб кўнглимни,
Олиб борар сенинг қошингга.

Тонгни кутиб қийналдим бугун,
Руҳим кирди берк кўчаларга.
Билсанг, бор умрингни берардинг
Исён қилган шу кечаларга.

Бугун туним мингга бўлинди,
Мужгонларда қолмади мадор.
Майли, бедор ўтай бир умр,
Насиб этса бир лаҳза дийдор.

1985 йил

ХОТИРАЛАР

Хотиралар титар хаёлим,
Сиз ҳам мени ўйлаяпсизми?
Ёдингизда борманми ҳали,
Мен ҳақимда сўйлаяпсизми?

Ишққа йўйиб ўнгу тушимни,
Хаёлдадир менинг билганим.
Ҳар сония ўйлар, эҳтимол,
Нишларини қайраган ғаним.

Қаранг, яна киприк узилди,
Гулга тақдим авайлаб, тўқлаб.
Гиналарни сидириб дилдан,
Келсангиз-чи бир марта йўқлаб...

КИБР

Мен – офтобман, дединг,
Мен – нурман, дедим.
Мен – денгизман, дединг,
Мен – дурман, дедим.
Мен – тенгсизман, дединг,
Мен – хурман, дедим.
Аслида иккимиз – бирмиз –
Кибрмиз...

* * *

Ҳасратдан чарчадим, ғашликдан бездим,
Очофат қайғуга қоним ичирдим.
Ҳамма ташвишлардан қутулмоқ учун
Маҳкум этиб дилни, сизни кечирдим.

АЙТ...

Соянгман демагин,
Офтобман, деб айт!
Сен ҳикмат топгучи
Китобман, деб айт.

Сени сақлаган мен
Худодан кейин.
Сен суйиб сипқорган
Гулобман, деб айт.

Дилларни боғлаган
Кўкда фаришта,
Илк бора ва сўнгги
Хитобман, деб айт.

* * *

Кўргим келди, сўзлашгим келди,
Сизни ўйлаб кунни кеч қилдим.
Дийдор эшик қоққан маҳали
Кўнглим тўлиб, йиғлагим келди,
Буни кеч билдим...

ТАНЛАДИМ

Битиб борар кўнглим яраси,
Ҳасрат эди сенсиз онларим.
Кўкарса ҳам кўзим қораси,
Ўзим шу азобни танладим.

Аввали ишқ, кейини ҳижрон,
Оташларда ёндим, сўнмадим.
Энди эса... сўзимга ишон,
Билиб шу қисматни танладим.

Кўринмайди кўнглим кўзимдан,
Минг шукурки, сенсиз ўлмадим.
Аммо кечиб ўзим-ўзимдан,
Гуноҳимга товон тўладим...

Олис бўлди кўнгил ораси,
Оҳларимни шамол учирсин.
Сен-ку кўндинг озорларимга,
Мени шўрлик ишқим кечирсин.

1983 йил

СЕНСИЗ

Неча кунки, ҳаловатим йўқ,
Шунча кунки, кун-тун бедорман.
Сенинг ҳолинг билмадим, менинг
Ҳолим хароб, хаста, беморман.

Кунлар қаро, чиқмайди қуёш,
Куним ўтар беун, бесамар.
Кўзимда мунг, қароғимда ёш,
Ҳамон сендан топмасман хабар.

Юрак куяр, ўт ичида дил,
Билмай қолдим, қайдан тушди чўғ.
Сен бўлмасанг яримдир кўнгил,
Англаб етдим – сенсиз ҳаёт йўқ.

1982 йил

ҲИЛОЛ

Қараш қилдик бизлар икки томонга,
Гоҳида сиз, гоҳ мен чиқиб осмонга.
Буғдойин шопирмай кетдик сомонга,
Сизни билмадим-у, менга кераксиз!

Ҳар куни минг марта йўқлайди хаёл,
Дилимга жазодир, юракка увол.
Кўнглим кўкидаги жилмайган ҳилол,
Сиз менга кераксиз, менга кераксиз!

* * *

Сачраб кетди кўксимдан учқун,
Майсаларни куйдирмасайди.
Ундан қўрқиб турибман ўзим,
Шамол билмай бошим силайди...

ЙИҒЛАБ ОЛАРДИМ

Қани атрофимда ҳеч ким бўлмаса,
Ҳеч ким гапирмаса, ҳеч ким қулмаса.
Ўзиму Ўзидан бошқа билмаса,
Тўкилиб-тўкилиб йиғлаб олардим.

Шўр бўлмас саждага теккан пешона,
Ғўр бўлмас саждага теккан пешона.
Бир умр тинмай тер тўккан пешона,
Тўкилиб-тўкилиб йиғлаб олардим.

Синмадим дейману, аслида синдим,
Тинмадим дейману, аслида тиндим.
Яратганим қолиб, кимга ўтиндим...
Тўкилиб-тўкилиб йиғлаб олардим.

Хатолар устига хатоларим бор,
Синовлар, ҳасратлар, жазоларим бор.
Билсам ҳам жаннатдан бўлиб умидвор,
Тўкилиб-тўкилиб йиғлаб олардим.

Тик ўтган бошларда айланар хатар,
Кўнгилда кишан йўқ, кезар дарбадар,
Ҳали умрим бўлса маҳшарга қадар,
Тўкилиб-тўкилиб йиғлаб оларман...

Ўкиниб-ўкиниб йиғлаб олардим...

ДИЙДОР

Ҳов тоғнинг ортида маконим,
Тоғ бўлди армоним, армоним,
Икки ўт ичида битта жон,
Сизга етолмаяпман, онажон!

Дилимга яшириб аламини,
Бағримга жойладим боламини.
Кўз юсам узилур қирқта жон,
Ташлаб кетолмаяпман, онажон!

Ҳар баҳор ёд этиб маконин,
Ин солган кушчалик бўлмадим.
Қалдирғоч бошингда андармон,
Оҳ, мен қайтолмаяпман, онажон!

Шохидан узгим бор узумни,
Боғингда кўргим бор кузимни,
Баҳорим кузақдай бир хазон,
Илдиз отолмаяпман, онажон!

Қароғим, тоғларга тенг онам,
Паноҳи дунёдек кенг онам,
Суйдингиз мунаввар нур дебон,
Тонгдай отолмаяпман, онажон...

ЮЛДУЗЛАР

Қуёш ботди, фалак қирмизи,
Кўринади митти юлдузлар.
Хулкар, Зухро – самонинг қизи,
Қизларимга ўхшайди улар.

Улғайганин билмай қоласан,
Бир қарасанг, ёнингда тиргак.
Қўғирчоғи тушмай қўлидан,
Салом берар бўлиб келинчак.

Юлдузларга ўхшайди қизлар,
Оқшомларда уйлар тўлади.
Бир-бирига сирип пичирлаб,
Кўзида ёш билан кулади.

Қўрқув солса гулдираб чақин,
Кўкка чизиб ўтли илдизлар,
Бир-бирига бўлади яқин:
Опа-сингил каби юлдузлар.

Ишонмайман одамзод ўтса,
Учмоғига кўкдан юлдузи.
Агар чиндан шу тақдир бўлса,
Қолармиди самонинг қизи.

Қизларимга ўхшар юлдузлар,
Уйқуда ҳам кулиб қарайди.
Ўзи озор топиб турса ҳам,
Келиб менинг ҳолим сўрайди.

Қизларимга ўхшар юлдузлар...

АТАЙЛАБ

Хуфтон дилим бўшатмоқ учун,
Заволнимас, сизни танладим.
Орзуингиз ушатмоқ учун,
Шамолнимас, сизни танладим.

Япроқ ёзар гуркираб сирим,
Ҳар баргига битасиз “ҳикмат”.
Атай сизни андармон этдим,
Туғилмасин дея хусумат...

ҲАВОЛА

Бир ғор топсам кириб ётардим,
Ўргимчаклар тўрини илиб.
Нима топдим ёруғ оламда,
Ҳар кўрганга яхшилик қилиб.

Бир нон топиб дарёга отсам,
Балиқ билмас, Холиқ билади.
Ўша мени билмаганларни
Куни келиб Ўзи уради...

ЮРАК

Юрак, ёмон экансан,
Бир парча қон экансан.
Мен-ку кўндим барига,
Кўнмайдиган экансан.

Юрак, ёмон экансан,
Қадри арзон экансан.
На тавба, на афсусни
Билмайдиган экансан.

Юрак, ёмон экансан,
Кўнгил томон экансан.
Кўксимни куйдирар чўғ,
Куймайдиган экансан.

Тинмайдиган экансан!

ХАЙР, ДЕМА

Ажралишдик, ўзга чора йўқ,
Бу тақдирнинг ҳукмига ижро.
Қадалса ҳам юрагингга ўқ,
Хайр, дема, дема, алвидо!

Энди менинг манзилим бўлак,
Сенинг йўлинг ёритсин Худо.
Йўл сўнгида, охирги тилак –
Хайр, дема, дема, алвидо!

Бир, икки, уч... мана, ўн қадам,
Кетдим бесўз, кетдим бесадо.
Ортга бир бор қайрилмасам ҳам,
Хайр, дема, дема, алвидо!

Мен-ку азал қисмат қулиман,
Йўлим ҳасрат, топганим жафо.
Кетдим, сенга оғир ботса ҳам,
Хайр, дема, дема, алвидо!

Кимга ортай куйган дил юкин,
Бошимизда не кўй, не савдо.
Ҳижронларга чидашим учун
Хайр, дема, дема, алвидо!

1983 йил

ОЛҚИШЛАМАНГ

Олқишламанг мени кўзимга қараб,
Кўнглингиз тубида недир ётади.
Сиздай яқинлар кўп, ортимдан қарғаб,
Мақтовларга ўраб тошлар отади.

Олқишламанг мени ёнимда туриб,
Андиша қочади, юзим қотади.
Қоқилсам кетасиз шу он юз буриб,
Менинг юрагимга ёмон ботади...

Дўст бўлсангиз мақтаманг мени...

* * *

Минг шукурки, йўқдир душманам,
Худо берар нени ўйласам.
Аммо, асл дўстим кимлигин
Билмаганим қилади алам...

АЭРОПОРТ

Аэропорт, аэропорт, табаррук ошён,
Ватан остонаси сендан бошланар.
Сенга кўзим тушса юрак орзиқиб,
Сендан йироқ кетсам, кўзим ёшланар.

Мукаррамдир сенинг ҳар қарич еринг,
Ҳар лаҳза дуолар тўкилгай сенга.
Кузатиб-кутгайдир тебраниб гуллар,
Соғинчлар, дийдорлар экилгай сенга.

Ўзга манзилларда Ватанни қўмсаб,
Тупроғин соғиниб ўкинганим рост.
Она ер пойига пешонам уриб,
Сенинг остонангни ўпганман, холос.

Қанча ўғлонлар бор – юртга жон фидо,
Дунё майдонига байроғин тикар.
Сен шундай даргоҳсан, юртнинг юраги –
Паҳлавонлар келиб сенга тиз чўкар.

Аэропорт, аэропорт, қадрдон маскан...

ҚИЗЧА

Баланд тутдан йиқилди қизча,
Тут эзилди кафтчаларида.
Хаёлида югуриб борар,
Ҳеч кимса йўқ кўчаларида.

Ингранади очолмас кўзин,
Қон сизади бошидан, ё Раб.
Кафтчасига қараб йиғлайди,
“Оғиз очарди, ифторда онам”.

Кимдир келиб кўтарди ердан,
“Ерда ётган кимнинг боласи?”
Қизча йиғлар “амаки қаранг”
Эзилибди тутнинг меваси.

Беҳуш ётар, рангпар юзида,
Кўринмайди ҳаёт сояси.
“О-н-а-а”, дейди муштчаларидан,
Ерга тушди тутлар донаси...

ГАПИРМАНГ

Қўйинг, ғамдан гапирманг,
Тўлиб турибман ўзим.
Андух тўла жонингиз
Кўриб турибман ўзим.

Титрасам, бармоғимдан
Тўкилади ерга чўғ,
Айтманг бошқа ҳасратни,
Юрагимда тоқат йўқ.

Тутса қисмат гардини,
Кўзимга суртар бўлдим,
Ким юкинса дардини,
Елкамни тутар бўлдим.

Қўйинг, ғамдан гапирманг,
Тўйиб турибман бугун.
Юрагимни бир четга
Қўйиб турибман бугун...

ТАНИЁЛМАДИМ

Нарвон қўёламан ойнинг тоқига,
Райҳон эколаман булут қатига.
Кўҳи Қофдан гиёҳ келтирмоқ учун,
Айлана оламан пари зотига,
Фақат сизни таниёлмадим...

Нигоҳимда ниҳол кўкаргани рост,
Кафтга хино эксам гуллади қийғос,
Қалдирғочга тилда тутдим насиба,
Қизғалдоқни суйиб кийдирдим либос,
Фақат сизни таниёлмадим...

Буғу шохидаги бешикни кўрдим,
Зумрад кирган тилло эшикни кўрдим.
Илоннинг инидан топдим хазина,
Зебу зийнат ётган тешикни кўрдим,
Фақат сизни таниёлмадим...

Афсунлар ўқилди, эртак тўқилди,
Қуриган қудуққа дардимни айтдим.
Нимадир ё кимдир пойда йиқилди
Мискин кўнглим билан бир ўзим қайтдим
Афсус, сизни таниёлмадим!

АСЛИДА...

Маҳкам ёпиб олди кўнглим эшигин,
Борсам киритмайди, ёлворсам очмас.
Тебратиб қўйгандек менинг бешигим,
Назарга илмайди, йўлимдан қочмас.

Майли, кўнгилсиз ҳам ўтади куним,
Бир куни очилгай бу сўқир кўзи.
Хокисор бўлма деб, уқтириб менга,
Аммо ерга урган аслида ўзи.

САБОТ

Гоҳо андиша ҳам панд берар менга,
Нодоннинг ёлғонин тинглайман тиниб.
Юрагимда чақин чақиб турса ҳам,
Фақирдек панада тургум қимтиниб.

Руҳим қафасида бошланар исён,
Сўнг маҳкум этаман ўзимни-ўзим.
Ҳақсизларни Ҳаққа топшириб қўйиб,
Бағри қон юракка тилайман тўзим.

ЗОРА...

Умримнинг ярмини вақтга едирдим,
Ярмисин қисматга этганман тортиқ.
Ҳаёт, мендан нима истайсан яна,
Бошқа бисотим йўқ шулардан ортиқ.

Эй ҳаёт, ҳукмингга эгдим бошимни,
Мағфират этар деб маҳшар тонгида.
Умрим заҳмат билан йўғрилди, зора,
Бошим тик тутолсам Ҳақнинг олдида.

ҚАДР

Ҳаётимни минг бўлакка бўлдим мен,
Бир ҳовучи сенга теккан, эҳтимол!
Қуроқланган қисматимга кўндим мен
Ўз ҳиссангни ол-олавер, бемалол!

Ўтмишимга қалбимдан қаздим қабр,
Умидимдан орзуга бердим закот.
Нечун сендан яшайин кутиб қадр,
Бир лаҳзага берилган бўлса ҳаёт?

ТУЯ

Қизилқумнинг саҳросида
туя кўрдим,
Шамолида ўркачларин
қия кўрдим.
Кетиб борар, гарданида
сув тўла меш,
Кўпик сочиб бормоғини
кула кўрдим.
Йўл босдим, шамолдайин
учди хаёл.
Ўша қумлоқ саҳроларни
қучди хаёл,
Кўз олдимга сув кўтарган
туя келди,
“Учқудуқнинг сувидан ич!”
дея келди.
Бир ўркачи сабр, бири
садоқатми,
Бир одими сабоқ, бириси
тоқатми?
Неча кунлаб бир қултум сув
ичмаса ҳам,
Барра майса эмас, янтоқ
тишласа ҳам,
Тўши куйиб, саҳроларда
қурғаса ҳам,
Олиб борар одамларга
оби ҳаёт,
У сув эмас, яшамоққа бўлар
нажот!
О, жонвор-эй, сени қайта
кўрсам қани,

Ўрқачингга заррин чопон
ёпар эдим.
Бу ҳаётда яшамоқдан
асли маъни
Не эканин қулоғингга
айтар эдим...

КЕЧМИШ

Кечмишдан кечиб кетдим,
Кечса бўлар экан-да.
Хотираю хаёллар,
Ўчса бўлар экан-да.

Ўтмишдан қутулдим бас,
Ўзимга-ўзим ҳакам.
Юрагим ғаш, кундуз ҳам,
Кўринмайди кўланкам.

Ўтмишдан қочиб кетдим,
Қочса бўлар экан-да.
Манзил олис, ҳоридим,
Оғир юк, чап елкамда...

ИНСОН

Ҳуркигай кийиклар кўрса шер изин,
Қушлар индан чиқмас сезса бир хатар.
Қоялар қояга берар акс садо,
Бургутлар ёвлардан келтирса хабар.

Тилсиз балиқларга ташланса қармоқ,
Юраги ҳаприқиб чайқалар уммон.
Кимдир сотар уни, ким қўяр тузоқ,
Душмани кимлигин билмайди инсон.

ЛОЧИН

Қанотли қушники танида бор қон,
Бири нимта чўқир, бири эса дон.

Бири кўкбездори, бетайин нокас,
Бириси заҳматкаш – тумшуғида хас.

Тонгу шом не бўлар, ҳеч зод билмайди,
Булбул қафасига Лочин сиғмайди...

БОШҚАЛАР

“Ўғри бўлдим ой ойдин”,
Кўриб қолди бошқалар.
Энди чалиб ноғора,
Йўқ гўримга тош қалар.

Билса билар дардимни,
Бўлиб олсин ярмини.
Ўша шўр, талх қисматнинг
Тотиб кўрсин таъмини.

Тана бошқа дард билмас,
Ким етарди ҳолимга.
Битта ўзим куяман,
Муштаккина жонимга.

Тўғри бўлдим, тош отди,
Курагим бўлди қадоқ.
Офтоб кўксимга ботди,
Оримнинг оти қўрқоқ.

Мен ердаман, кўкда ой,
Нима дерди бошқалар.
Энди менга барибир,
Ўсма кетса қош қолар.

РАМАЗОН

Ай, рамазон, бой рамазон, кел, рамазон,
Кулча солиб қўяй сенинг этагингга.
Эрка моҳим, айланайин сендан ўзим,
Умр тилаб бергин менинг гўдагимга.

Ай, рамазон, ой рамазон, кел, рамазон,
Ҳолва солиб қўяй сенинг этагингга.
Олтину зар эмас менинг сўраганим,
Кенглик тилаб бергин менинг юрагимга.

Ай, рамазон, бой рамазон, кел, рамазон,
Олма солиб қўяй сенинг этагингга.
Мен Лайлатулқадр туни бедор бўлай,
“Омин” дегин айтган барча тилагимга.

БУ ДУНЁ

Бу дунё манзили битта йўлакча,
Билсак ҳам меҳримиз унга бўлакча.
Сарҳисобин қилдим ўтган умрни,
Савобим бормикан битта қўлмакча.

Оталар пир бўлар, оналар ғилмон,
Бириси паноҳдир, бири меҳрибон.
Бўлса хизмат айланг, йўқса зиёрат,
Бири Фирдавс эрур, бириси Райён.

ФАҚИР ҲАҚИДА РИВОЯТ

Йўқсилликдан ҳар кимга
айлар эди шикоят,
Тилаб хайр-садақа,
кўпдан кутиб иноят.
Қўлида ҳеч ҳунар йўқ,
Ҳовли-жойи тиканзор.
“Мен ғарибман, қўшним тўқ”,
дея чекарди озор.
Кунларнинг бир кунида
келди нотаниш одам,
Сўраб ҳоли-аҳволин,
дардига бўлди малҳам.
Гап бошлади нотаниш:
– Қийин бўлибди сенга,
аҳволинг жуда ёмон.
Ачиндим ҳолинг кўриб,
ёрдам бергумдир, ишон.
Шум йўқсиллик домидан
қутулишнинг йўли бор,
Чап кўзингни менга бер,
бўлиб келдим харидор!
Иллати кўп бу олам –
сиғар битта кўзга ҳам.
Яшайсан бахти бутун,
кўрмагайсан ғаму кам.
Ғазабдан титраб фақир,
кетди юзи қорайиб.
“Йўқол, эси паст”, деди,
Икки кўзи олайиб.
“Ақлим ебманми сотиб
бебаҳо гавҳаримни.
Ўлиб қолганим яхши,

ўйгунча кўзларимни".
Деди яна нотаниш:
– Билдим, азоб сўқирлик,
кўзинг экан бебаҳо.
Кечгин битта кўлингдан,
айлади сени гадо.
Кун бўйи минг узаниб
топганингда тайин йўқ.
Ҳар кимнинг бор бисоти,
сенда эса тийин йўқ.
Шу нон топмас кўлингга
алишаман юзта кўй.
Саховатинг билсин эл,
қилиб берай катта тўй.
Додинг айтиб ҳар кимга,
кўлинг чўзмай яшайсан.
Кўлинг жуфт бўлмаса ҳам,
беминнат нон тишлайсан.
Пахса урмай, лой тепмай,
тайёр ошни ошайсан.
Бу дунё лаззатидан
тотиб, бекам яшайсан.
Рози бўлсанг бугундан,
уйинг бўлади жаннат.
Шу кераксиз қўл учун
топади жонинг роҳат.
"Йўқ, йўқ, – деди титраниб, –
айтма энди бундай сўз.
Билсанг дунё, бойликдан
қиммат экан битта кўз.
Атроф экан чиройли,
Гўзал тўрт томоним ҳам.
Даркор ўзимга ҳатто

Ёрилган товоним ҳам.
Соғлигим экан неъмат,
англамабман мен нодон.
Кўзимни очдинг, раҳмат,
гарчи сўзларинг нордон.
Омон бўлсам, бойликни
топай ўз қўлим билан.
Бут эканман ҳаммадан,
шу ямоқ тўним билан".
Меҳнат қилди оқибат,
Ҳалоллаб нон-тузини,
Шукрона айтиб ҳар кун,
Силайди қўл, кўзини.

БАҲОР СОҒИНЧИ

Сени кўп кутдим, баҳор, соғиниб, ёниб кутдим,
Қаҳратоннинг қаҳридан юрагим оғриб кутдим.
О, бўронли кунлар-а, фалакка зорим айтиб,
Қўлларимда чўғ тутиб, мен сени ғолиб кутдим.

Дардлашай деб боғлардан капалакни изладим,
Йўл сўрай деб фалакдан камалакни изладим.
Қизғалдоқни бағримга йиғлаб босаман топсам,
Ҳар эсан ел исидан сумалакни изладим.

Сумалак қилинг, она, капгирни қўлга олай,
Меҳр тилаб ковлайин, умримни сўраб ковлай.
Азиз ошим ҳовридан бедодлик куйса эди,
Ё оловга айланиб қабиҳликни куйдирай.

Сенинг болангман, баҳор, қолмагай энди армон,
Дўстларим ёниб-ёниб гул этади армуғон.
Гул ёнида ўсдим мен, гулга кўмарлар ўтсам,
Ҳам доям, ҳам ниҳоям сенсан, баҳор – онажон!

ҚЎРҚАМАН

Юрагимда бир кўчки бор –
кўчиб турар,
Озор топсам, бир четидан
учиб турар,
Жон юракнинг титроғидан
чўчиб турар,
Ўз-ўзимдан ҳол сўрашга
қўрқаман.

Гар мавжланса бўғзимдаги
туғёним,
Нураб битар тоғдан баланд
қўрғоним,
Кимга керак сўнг беюрак
фигоним,
Ўз жонимни нимталашга
қўрқаман.

Қайғу-ҳасрат – бағримни
ўртаган жон,
Топмай омон қизил
юзим заъфарон,
Кўчса юрак, қолса
дилим беимон,
Ўз-ўзимга кун тилашга
қўрқаман...

ЁЛҒОН ҚАСАМ

Икки аёл бир гўдакни
Олиб келди қозига.
Жиғибийрон бўлиб айтар
Не сўз келса оғзига.
Иккиси ҳам болам, дея,
Кўксига муштар эди,
Бу савдони эшитганким,
Кўнглини ғашлар эди.
Бири дерди:
– Чиндир сўзим,
Эшитинг дил ноламни,
Бир кечада ўғри олди
Тилаб олган боламни.
Шу аёлнинг юрагида
Адовати бор эди.
Рўзғори пароканда,
Бир тирноққа зор эди.
– Икки болам ерга бериб,
Жигар-бағрим бўлган қон.
Шу гўдагим омонлиги
Эди хаста жонга жон.
Ғафлат босиб, бир кун тунда
Қаттиқ юмдим кўзимни,
Воҳ, бағримдан юлиб кетди
Ёлғиз қора кўзимни.
– Ёлғон! – дейди бошқа аёл,–
Мен туққанман болани.
Гувоҳим бор, остонага
Келтираман дояни.
Уч боласин қаро ерга
Туққанидан бор алам.
Юрагимнинг бир парчаси,
Бағримдаги ўз болам.

Кеч кузакда эри тоғдан
Қайтса уриб ҳайдайди.
Ўлик бола туққан хотин
Ҳеч овулга сиғмайди.
Шу боис ҳам дилбандимни
Ўғирлади бу нодон.
Туққан она мен бўламан,
Билсангиз, қози калон...
Икки аёл арзин тинглаб,
Қозининг боши қотди.
Мижжа қоқмай чиқди ўйлаб,
Тун сурилиб, тонг отди.
Ўйлай-ўйлай бу ғавғонинг
Ечимин топди қози.
Иккиси ҳам тақдирига
Бўлиб кетарлар рози.
Деди икки аёлга у:
– Иккингиз ҳам бир гўдакни
Мени болам дегайсиз,
Бирингизга ён боссам гар,
Бирингиз қон йиғлайсиз.
Шу сабабдан мен болани
Қоқ иккига бўламан.
Талашмайсиз, иккингизга
Ярим бола бераман...
Шундай дея шитоб билан
Қилични қўлга олди.
Бошин уриб оёғига,
Битта она дод солди:
– Тўхтанг, тақсир, бундай қилманг!
Тиғ урмангиз боламга.
Икки нодон аёлни деб
Қон сачрайди оламга.
Меҳрим пайванд этганимда,
Йўқолмасди дилбандим.

Менга уринг шу қилични,
Омон қолсин фарзандим.
Давойимдан кечдим, майли,
Болам тирик қолса бас.
Омон бўлса бир ҳаводан
Олиб тургайман нафас...
Фарёдидан еру олам
Бўлди зумда ғамхона.
Сўз бошлади қошин кериб
Шунда иккинчи она:
– Ёлғонини тан олди-ку,
Тонди айтган сўзидан.
Ўз боласи бўлса агар,
Кечармиди арзидан.
Шунча олис йўлдан келиб,
Кетармидим ютқазиб.
Тилаб олган бўз боламни
Бегонага тутқазиб.
Адо этинг ҳукмингизни,
Чин бўлсин-да адолат.
Йўқса умрим сўнгигача
Куйдиради маломат...
Шундай ҳийла билан қози
Топди асл онани,
Бирисига жазо берди,
Бирга тутди болани.
Кимки ичса ёлғон қасам,
Ўз бошига дор бўлар.
Ёмонликка бўлиб ошно,
Оқибатда хор бўлар.
Ҳозир замон, давр бошқа,
Ҳеч ким бола талашмас.
Ҳеч замонда ҳеч инсонга
Ёлғон қасам ярашмас.

КЕТИБ БОРЯПМАН

Мен ўзимдан қочиб юрибман,
Ўз-ўзимдан кечиб юрибман.
Биёбонда кезган Қайс мисол,
Кўз ёшимни ичиб юрибман.
Тун соясин туртиб боряпман,
Шамолини йиртиб боряпман.
Паноҳ излаб қўк нигоҳидан,
Юрагимни ютиб боряпман.
ўтиб боряпман...
кетиб боряпман...
кечиб боряпман...

ОФТОБ

Ойга ҳасад қилиб тун бўйи,
Офтоб сочин қилди жамалак.
Мудраб қолди субҳга яқин,
Хўмрайганча уйғотди фалак.

Кун кунини кўриб қолди деб,
Ой турарди қошин чимириб.
Қўрқиб кўкнинг булутчалари,
Ётиб олди – пинжига кириб.

Тафтиш қилиб осмон ўша кун,
Мусодара этди борлигин.
Боши тошга теккач англади,
О, нақадар дунё торлигин.

КЕРАГИМ

Ўзингни кўрсатиб ора-сирада,
Хастаҳол бўласан нечун, юрагим.
Сени чарчатдимми, сени оғритдим,
Бу оламда битта менга керагим.

Эй, менинг бетиним, хокисоргинам,
Сенинг чарчаганинг – менинг тинганим.
Сен бедор, мен бедор, беозоргинам,
Сен чархи фалаксан, менинг билганим.

Сени ҳаммадан кўп яхши кўраман,
Кўзимга чўғ тушар сени билмасам.
Юз ёшли тўйингда ўйнаб берай деб,
Асл дўстим бўлсанг, ич менга қасам.

ОХИРГИСИ

Сендан қочиб бўлмайди хато,
Ҳар лаҳзада этасан таъқиб.
Чалғитмагин дея ақлни
Хато қилиб қўяман қалқиб.

Афсус дейман, надомат дейман,
“Охиргиси”, дейман, онт ичиб.
Ақл кулар елкамга қоқиб
“Кетяпсанми ҳаётдан кўчиб”.

ДЕНГИЗДА

Денгиз кўксин тилиб борар у,
Олис манзил сари интилар.
Кема елиб боради, ёхуу..
Ингранади мажруҳ томчилар.

Сувни ёриб борарди ғолиб,
Ҳаво айниб, бўрон уфурди.
Шум тўлқинлар ғазабга тўлиб,
Бир кўтариб қирғоққа урди...

* * *

...Гулни ҳидлаб бағрига босди,
Оҳ, деганча кетди ҳушидан.
Не ажабки, ўша тухфани
Олган эди илон тишидан.

МОМАҚАЙМОҚ

Митти гулим – баҳордан дарак,
Ерга ёпмиш, анвойи палак,
Сенинг меҳринг ҳаммадан бўлак,
Қуёшчалар, ердаги чироқ,
Момақаймоқ...

Кунинг баҳор, ҳамроҳинг баҳор,
Уйинг баҳор, паноҳинг баҳор,
Мунис гулим, дилбар, хокисор,
Кел, иккимиз бўламиз ўртоқ,
Момақаймоқ...

Ер юзига ёзиб пояндоз,
Хор бўлма, дер, бойчечак танноз,
Ярашмагай сенга кибру ноз,
Ҳамма гулдан, сен бошқачароқ,
Момақаймоқ...

Қуёш гулим, қариндош гулим,
Баҳоримга сен йўлдош, гулим,
Сен бор учун кўкламни суйдим,
Офтоб гулим, сочлари паҳмоқ,
Момақаймоқ...
Момақаймоқ...

БЎЛАРМИ...

Кечиш шундай бўлурми,
Ортингда бир садо йўқ.
Куйиш шундай бўларми,
Менинг каби адо йўқ.

Кетиш шундай бўлурми,
Сўнгги сўз ё видо йўқ.
Суйиш шундай бўларми,
Менинг каби гадо йўқ.

Лайли савдоси бошда,
Мажнуни бедаво йўқ.
Кетди оташга ташлаб,
Ул дашти Карбало йўқ.

Кечмиш шундай бўлурми,
Бахт ёки бир жазо йўқ.
Дейман куйиб, эй кўнгил,
Асли сенда ибo йўқ.

Куйиш шундай бўларми...

1984 йил

БЕЧОРА ДИЛ

Қўрқаман, бу девор синчи
қуламасайди,
Девона дил, бир энчи
сўрамасайди.
Бир қадам ташласам
бузилар сарҳад,
бўзлайди тоқат...
Шунда бемалол
кириб борар эдим
дунёингизга.
Бошимга илиниб
ўргимчак тўри,
қароғим куйдирса
манглайим шўри,
кулларга айланса
юракнинг қўри...
Ўртаниб, ёниб,
ишқимдан тониб,
қайтсам ортимга,
бечора дил боладай
йиғламасайди...

ТУГУНЧА*Ҳазил*

Юракдаги ишқ оташи сўнмайди,
Қирқ йил куйдим десам қурғур кўнмайди.
Ҳайдасам ҳам дил уйимга бўйлайди,
Илк муҳаббат юрагимда тугунча.

Қошга ўсма, сочга хино жилодир,
Киприкларим ҳилол бағрин тилодир.
Қув ёшлигим кулиб қарсак чалодир,
Ошкор этар пешонада тизимча.

Сингил эдим, опа бўлдим, “хўп” дедим,
Айтса айтар, майли, талотўп дедим.
“Хола” деди, оҳ, буниси кўп дедим,
Ҳали ёшман деб юардим ўзимча.

Бошга тушди ўғил-қизнинг савдоси,
Гоҳи ширин, гоҳи аччиқ ғавғоси,
Бош эгамнинг айниганда ҳавоси,
Тилаб қўйдим тоқатимга тўзимча.

Ҳали ёшман, деб юардим ўзимча...

СЎРАЙМАН

Жисмлар хок, руҳлар осмонда,
Мен-чи, бунда тупроқ силайман.
Нега сизни кўклардан эмас,
Қора тупроқлардан сўрайман,
Дада, дадажон...

Бир дунё ғам, бир этак бола,
Суярдингиз ҳаммадан ортиқ.
Жондан суйган парвонам, энди
Менга нени этдингиз тортиқ,
Дада, дадажон...

Борингизда кўнглим тоғ эди,
Энди ранги сомонингизман.
Яхшиларнинг қадрин билмаган
Ёмонман мен, ёмонингизман.
Дада, дадажон...

Мен-ку кетдим соғинганимда,
Қайтиб бордим остонамизга.
Бўзлаб бордим, соғиниб бордим,
Боқмадингиз девонангизга,
Дада, дадажон...

Сиз кетгандан бери бедорман,
Баҳору ёз кўринмас кўзга.
Бор умримни қўшиб берардим,
“Келинг, қизим” деган бир сўзга.
Дада, дадажон...

ЯРАТГАНИМ

Қадам оғир, танам оғрир кунлар санаб,
Ўтирибман сиёҳ дилга қўним тилаб.
Қартайганда онам дея турсин суяб,
Асодайин ўғил бергин, Яратганим.

Ота-она бўлмас экан шонга шерик,
Заҳмат билан топилган бир нонга шерик.
Майли эди, бўлса ҳам бир жонга шерик,
Отамдайин ўғил бергин, Яратганим.

Қалдирғочлар сингил бўлди ҳолим сўраб,
Муродимни минг тепага айтдим йиғлаб.
Бешигимда бекдай болам ётсин ўйнаб,
Алплардайин ўғил бергин, Яратганим.

Эрлари мард элнинг қадди букилмайди,
Тўлганида тўзимайди, тўкилмайди.
Ёт қозонда пишган ошга тикилмайди,
Ҳотамдайин ўғил бергин, Яратганим.

Бу дунёнинг яхшисидан ёмони кўп,
Дарди бисёр, рангирўйи сомони кўп,
Мунавварнинг орзусию армони кўп,
Одамдайин ўғил бергин, Яратганим.

1986 йил

ИМКОН БЕРГИН

Имкон бергин, бир чимдим умид –
То мен билан қолиши учун.
Хаста дилим, саргашта дилим
Ишқдан алам олиши учун.

Илтифот қил, бўлмасин увол,
Нажот топсин бетин юрагим.
Йўл сўнгига етмай, эҳтимол,
Бўлиб қолар сенга керагим.

* * *

Кунида юз бора олинар тилга,
Бири болдай ширин, бириси заҳар.
Туғишган укангдек яқин кўнгилга,
Тилингдан тушмайди фойда ва зарар.

РАШКИНГИЗ

Ой ёнида юлдуз турар тан соқчи,
Нишин чархлаб, пойлар мингта қўриқчи.
Наздингизда ўша ой ҳам қароқчи,
Юрагингиз кемиар шубҳа-гумон,
О, ҳаммадан қизғонишингиз ёмон.

Шамол тегмасайди менинг юзимга,
Қорлар ёғмасайди юрган изимга.
Жилов топилсайди ҳар бир сўзимга,
Юрагингиз кемиар шубҳа-гумон,
О, ҳаммадан қизғонишингиз ёмон.

Ишқ ҳақида байтларим дил эгови,
Тун туғилса, тонгда бўлар тергови.
Дейман: шеърим куй-қўшиқнинг қалови,
Юрагингиз кемиар шубҳа-гумон,
О, ҳаммадан қизғонишингиз ёмон.

Асли сиз бор учун йўқдир армоним,
Гард қўндирмас теграмдаги қўрғоним.
Яна юз йил шундай суйинг, султоним,
Тилагим шу, бахтимга бўлинг омон,
Борингизга шукур дейман ёрижон.

БИЛМАДИМ...

Билмадим, сен мени қачон тарк этдинг,
Тонгдами, тундами, билмадим, қачон?
Сени йўқотганин англади юрак,
Майсалар юзини ёпганда хазон.

Билмадим, мен сени қачон тарк этгум,
Ўнгдами, тушдами, билмадим, қай вақт?
Менинг англаганим, бир бедил сабаб,
Тиз чўкиб, ўкиниб йиғлайди бир бахт.

* * *

Инсон нигоҳига сиғади осмон,
Минг-минг юлдузлар ҳам жо бўлар осон.
Бутун борлиқ сиққан кенг қароғингга,
Нега мен сиғмадим, дўсту қадрдон.

БИТТА СИЗ

Мен ғалати одамман, ота,
Ўз-ўзимга ҳасрат ортаман.
Бир хатосин билсам бировнинг,
Юз-кўзига шартта айтаман.

Мен ғалати одамман, ота,
Ошимдан тош чиқса чайнайман.
Дардли дилни овутмоқ учун
Ўз ноламга ўзим ўйнайман.

Мен ғалати одамман, ота,
Қайга ботган тақдирим тоши
Юрагимга томиб куйдирар,
Капалакнинг кўздаги ёши.

Мен ғалати одамман, ота,
Чумолига юким ортаман.
Кези келса ўн икки ботмон
Юкни битта ўзим тортаман.

Мен ғалати одамман, ота,
Жала куйса мазза қиламан.
Қордан кўрпа қавигим келар,
Қарға ўлса аза қиламан.

Мен қанақа одамман, ота,
Ҳаммадан сиз яхши биласиз.
Қандай бўлсам, шундайлигимни
Битта ўзизгина суясиз...

Сиз жаннати одамсиз, ота...

* * *

Қашшоқликдан қўрқмайман асло,
Заҳмат чексам топилар дунё.
Хасталик ҳам саналмас иллат,
Қабиҳликдан асрагин, Худо.

ОНА ЕР

Бозор дунё, ғор дунё,
Кетар менинг карвоним.
Қўнғироқ жарангига
Рақс тушади армоним.

Мен кетдим-у, сен ўтдинг,
Ким келди бизни сўраб?!
Яна балогардон ер
Аллалар оққа ўраб...

* * *

Мени сотдинг, ранжиганим рост,
Қўзингни қўзимдан яширма, майли.
Сенга раҳмим келади, холос,
Сотдинг ожизлигинг туфайли.

* * *

Юзи куйиб қолди қуёшнинг,
Азобидан кетди сарғайиб.
Тун пардасин илиб бошига,
Уззутун йўл излар мунғайиб...

* * *

Гулим дема, гул кўнглимга бир қафасман,
Нурим дема, тупроқдирман, ердан пастман.
Ҳаётим, деб айтма, ҳаёт нима ўзи –
Жон илкига қўниб турган бир нафасман.

* * *

Чумоли инидан гавҳар қидирманг,
Мисқоллаб йиққани дон бўлар фақат.
Баъзи одамлар бор, қўйни тўла дур,
Йўқсилликдан нолиб, қилади ҳасрат.

КЎНГИЛ

Эй, кўнгил, кўнгил десам мен,
Тўлдингу тошдинг, қара.
Кўнамиз, кўнгин десам мен,
Сен нега шошдинг, қара.

Ҳар киму ҳар ерда бордир,
Азалий озори ишқ.
Мен-ку, нолонман йўл тополмай,
Сўндими шаштинг, қара.

Бор изидан, ё видо айт,
Айтганинг бўлмайди, бил.
Эй кўнгил, ҳоли харобим,
Севгининг гаштин қара...

* * *

Бошга минг балолар келур деб тилдан,
Огоҳ бўлгин дея, қиламиз гумон.
Ота-боболардан бир ҳикмат қолган,
Аслида тил шўрлик қалбга таржимон.

БИРОҚ...

Ғазаб билан олишиб енгдим,
Энди менга келмайди яқин.
У чўғ бўлса, мен ҳам оловман,
У кўк бўлса, мен эса чақин.

Ўзимники тўртта томоним,
Нафс жиловда, жаҳл ҳам йироқ.
Зирқирайди ҳатто товоним,
Қайсар кўнгил безовта бироқ...

* * *

Ҳеч кимга айтма деб ишондинг унга,
Кейин “сотқин”, дея айладинг фиғон.
Ўзингга сиғмаган сирни бировлар
Асраб юрармиди, эй содда инсон.

* * *

Сени топдим, сени йўқотдим,
Гоҳида чинимсан, гоҳида рўё,
Сенга зорлигим йўқ, дейману аммо,
Бирзум хаёлимдан кетмайсан ДУНЁ.

ШИЖОАТ

Мени ташлаб кетма, деб ёлвораман,
Хароб қилар, мендан нари бўлишинг.
Сен қон билан киргансан-ку, сир эмас,
Ҳаёт бўлсам инсофданми сўнишинг.

Гар сен бўлсанг умрим кузи келмайди,
ЎЗИ қўллаб турса недир синоат.
Йўл бошида умид турар жилмайиб,
Сен елкадош бўлсанг менга ШИЖОАТ.

* * *

Йўқотиб қўйишдан қўрқиб яшайман,
Кўнгил беоромдир, дилимда туғён.
Гумонлардан безиб гоҳи ўйлайман,
Асли сени топганмидим, қадрдон...

* * *

Кимдир юз йил яшар, ким қирққа кирмас,
Ҳар икки умрда армону ҳавас.
Ҳар кимнинг ўтмиши ўзига сийлов
Бир одам умрини бири яшамас.

БОҒ

Ер талашиб қолди уришиб,
Зарбдан токнинг қадди букилди.
Ёнғоқ титрар афти буришиб,
Ғазабидан барги тўкилди.

Бўйдор терак тушди ўртага,
Анжир турар бағри эзилиб.
Иккисини гиж-гижлаб қўйиб,
Хурмо боқар кўзи сузилиб.

Ғавғолардан бағри қон анор,
Йўлга тушди чора қидириб.
Пайтин топиб, олмага ишқин
Айтди беҳи юзин сидириб.

Тутиб қолди ёнғоқ хуружи,
Ток тупроққа чўзилди ҳориб.
Сезишмайди, боғ этагидан
Боғбон келар болта кўтариб.

ФАЛАК

Кимга рангин кўринар дунё
Ё кимгадир ўтгувчи йўлак?
Кимнинг борар йўли зим-зиё,
Кимнинг йўлини ёритар фалак?

Тулкига дашт, бургутга қоя,
Денгиздадир марварид сулув.
Эй тонг, тунни англашим учун
Нигоҳимни шабнам билан юв.

СЎНГГИ НАФАС

Сайр этиб хаёлот дунёсида,
Тонгу шом бедор бўлиб сўз овладим.
Сажда айлаб бир қаламнинг қошида,
Хастаю бемор бўлиб сўз овладим.

Мен-ку ожиз – раҳм этмаган ўз жонига,
Жисмим-е-й-й, жон қушига бўлмиш қафас.
Рўбарў бўлсам унинг пайконига,
Сайёдим не қилур сўнгги нафас...

ҚАЛБИМ

Эгалламоқ бўлдим борингни,
Сарҳадим йўқ, дея тўхтатдинг.
Ўзинг каби бепоёнликни
Қалбим, раҳмат, менга ўргатдинг!

Эгалламоқ бўлди қалбимни,
Тоқатим йўқ, дея тўхтатдим.
Мендан ҳам кўп азобланардинг,
Раҳмат дегин, мен ҳам асқатдим.

* * *

Тушуниб тураман, кўриб тураман,
Билмадим, дейишим жонимга алам.
Бироқ қийин жуда кўз юмиб ўтмоқ,
Кўрмадим дейишлик, кўриб турсанг ҳам.

* * *

Тақдирдан қочмоққа етмайди кучим,
Қисматдан нарига кетмам бир қадам.
Ҳаёт саҳнидаги хатолар учун,
Билмам, қандай жазо берадур ҳакам...

* * *

Беш карра беш беш бўлади десам ҳам,
Тўғри десанг, суюнибман мен гумроҳ.
Сени эрта улғайтирган мен бўлдим,
Болам, бугун сочларингда кўрдим оқ...

* * *

Келинг, иккимиз ҳам тавба қиламиз,
Гуноҳкор кўзларни бир-бирга қадаб.
Билиб-билмай қилган хатолар учун
Яратгандан паноҳлар тилаб...

* * *

Битта мажруҳ от яхшидир
Тушдаги жайрондан кўра.
Сирларим тоққа айтаман
Сохта дўст-нодондан кўра.

* * *

Яна келиш мумкин ҳаётга такрор,
Ҳар кимга аёндир умр югурик.
Улуғ боболардан қолган ҳикмат бор,
Қолган яхши амал ҳамиша тирик.

* * *

Кўзимиз олдида ҳар кун мўъжиза,
Ҳайратга солмайди тонглар отиши.
Ажиб мўъжизадир ҳар куни тонгда
Қуёшнинг чиқиши, шомда ботиши...

* * *

Юз ёшга кирарман, эҳтимол,
Ё умр қисқадир, билмадим.
Тарк этмас барибир бир савол –
Шунча вақт ким учун яшадим...

ҚАНИЙДИ

Қанийди, айтолсам
дилимдагини,
Тупроқ тўлмай
туриб кўзимга.
Қанийди, айтолсам
тилимдагини,
Хазон тушмай туриб
изимга.
Қанийди, айтолсам
кўнглимдагини,
шивирлаб,
пичирлаб
айтолсам эди –
Унутмай туриб то
ўзим ўзимни...

НИҚОБ

Яқин эдик, қадрдон эдик,
Туташ эди йўлларимиз ҳам.
Битта нонни бўлишиб ердик,
Соғинардим бир кун кўрмасам.

Тушди бошга бир кун мушкулот,
Хасталандим, беролмадим тоб.
Келмадингиз, бордим, эй ҳайҳот!
Рўпарамда турарди ниқоб.

РУҲ ИСЁНИ

Ижрочи эрурман ҳаёт саҳнида,
Гоҳи бой, гоҳ қашшоқ, гоҳи беморман.
Баъзида бахтлиман содиқ аҳдига,
Гоҳ кўнгил зарбидан дилтанг, бедорман.

Гоҳо гунг бўламан, ожиз нотавон,
Юрагим ичида ҳайқирар бир шер.
Вужудим тилкадир, руҳимда исён,
Зорланиб сўрайман, “ҳаётимни бер...”

Бемажол, бемадор, турсам жимгина,
Кўзларим юмилса баридан толиб.
Ҳаётни тарк этмай кузатарман, жим,
Табиат қўйнига беркиниб олиб.

ДЎСТ БЎЛАМИЗ

Келинг, дўст бўламиз иккимиз,
Айрилмаймиз қиёматгача.
Таланмайди кўнгил мулкимиз,
Ёзилганда бугун ва кеча.

Келинг, дўст бўламиз иккимиз,
Майли, менга сиригиз айтманг.
Юрагимни едирай сизга,
Фақат менинг дўстимни сотманг.

* * *

Тегиб кетса оёғинг “фалокат” деб,
Супургидан бир банди узилади.
Асли шу хокисор супурги гарддан
Одамзод пойини тозалади.

* * *

Фаросатим бордир, шукурки, соғман,
Қанча бисотим бор – хотиримда жам.
Минг бор уринсам ҳам билолмай доғман –
Нечта дўстим борлигини ҳали ҳам.

* * *

Бир бурчидан кирдим-у,
У бурчин топмоқ қийин.
Қанча йўл босмай, аммо,
Сўнги нелиги тайин.

* * *

Икки оёқ, икки қўл бердинг,
Жуфт яратдинг қошу киприкни.
Вужуду руҳ икки соҳилда,
Не учун кўп кўрдинг кўприкни?

* * *

Юзта йўлда юзга бўлиндим,
Ҳамон бетин ақлу саботим.
Исроф қилдим бўлишиб бериб,
Кечир, умр, кечир, ҳаётим.

* * *

Оқни қора дема, эй буюк одам,
Қорани оқ қилгин қўлингдан келса.
Сенингдек улуғ ҳам, ё бир фақир ҳам
Оққа ўралгайдир кўзи юмилса.

* * *

Мен томонга йўллар берк энди,
Сенга борар йўл йўқ мен учун.
Мағлуб кўнгил, бардош енгилди,
Ҳижрон, азоб кўрсатар кучин.

* * *

Бир сўзга айнийди ҳавоси,
Бир зумда айланар бўронга.
Сочилар ер билан битта ишқ,
Билмасдан тегибман осмонга.

* * *

Худбинлик дер буни билган эҳтимол,
Айб эмас ўз-ўзимни севишим.
Дўст борми дер, юрагимда бир савол,
Қоқилсин дер, ҳатто эски кавушим.

* * *

Ўтмиш менга бобомдан бисот,
Келмиш тухфа азал қисматдан.
Бири ибрат, бириси хитоб,
Бириси бахт, бири кулфатдан.

* * *

Умр гўё елдек учар, учқур от,
Бу ҳаётга тўярмиди одамзод.
Устун бўлгум дунёга деб қилмам дод,
Тилу қўлнинг умри ҳам бир кўзимча.

* * *

Бору йўқлигингга мен балогардон,
Сени тўлдирай деб ўтдим-ку бир кам.
Нега сенинг кўнглинг айлагай хуфтон,
Менинг уйимда ҳам ёниб турса шам.

* * *

Сўраганингни олдинг..
Излаганингни топдинг..
Афсус, қалбинг кўзини
Ўз қўлинг билан ёпдинг..

* * *

Ҳеч нарсага ишонмайман, дейди у,
Занг темирни емиргандек бу гумон.
Аслида ҳадикда яшамоқ қайғу,
Ҳар нарсага ишонгандан ҳам ёмон.

* * *

Ичиб бўлмас денгиз сувидан,
Заҳри танга тарқалар, деймиз.
Аммо ҳалқум тозаланар деб,
Шу сувдаги балиқни еймиз.

* * *

Янгилик яратди машҳур бир олим,
Сўйлар эди кўпга сир-синоатин.
Бир қуни бир бола саволга тутди:
“Ясай оласизми пашша қанотин?”

НАБИРАМ

– Эшик очинг, бўлмасам сиздан
хафа бўлдим,– дейди набирам.
Шодланаман бағримга босиб,
Ширин дейман тилларинг бирам.

Бироз мени тинч қўйгин, дея,
Зорланаман, ўтмайди зўрим.
Биғиллайди юрагим эзиб –
Етти ойда туғилган шеърим.

ЮКСАЛДИМ

Ижодим юксалди, ўзим юксалдим,
Бўйим ҳам ўсгандир, яна билмадим.
Майда кўринаркан чўққидан ҳар не,
Англамадим ёки кўзга илмадим.

Қушлар овози ҳам тингандек, гўё,
Борлиқда бир сас йўқ, ҳатто шамол жим.
Ўйлайман, нохосдан сирпанса одам,
Тоғдан қулаганни тутиб қолар ким...

* * *

Ўнгга, сўлга урилавериб,
Йўлларингни ўргандим охир.
Билмам, яна қанча зарбингу
Бурилишинг борлигин, тақдир.

ҚИШ

Қор ёғмоқда, қиш завқли ўтиб,
Чанғи учар шодон болалар.
Бир болакай кимнидир кутиб,
Деразадан маҳзун мўралар...

Онаси ҳам кўринди аста,
Эркалайди боласин қучиб.
Қиқирлайди бола бирпасда,
Арази ҳам ёдидан чиқиб.

МУНДАРИЖА

<i>Зухриддин Исомиддинов</i>	Нега	40	
Ёруғ сўзли шеърият	3	Онамнинг гапи	41
Шукрона	10	Табиат	42
Билдим	11	Дединг, дедим	43
Соғинч	12	Барҳаёт	44
Она	13	“Ўй-хаёллар	
Бахтлиман	15	гирдобидаман...”	44
Ватан	18	Кимдир...	45
Тақдир	19	Садақа	46
Тупроқ	20	“Мурувват айласа яхши	
Андижон	23	одамлар...”	46
Мерос	24	Топмоғим керак	47
Ака	25	Озор	47
Ватанга суянгин	26	Илинж	48
Асра	27	Кўхна тупроқ	49
Овчи	28	Ишқ	50
Фахр	29	Афсус	51
Айтардим	30	Фалак тушди	52
Синглимга	31	Аёл	53
Яшаса бўлади	33	Чақмоқтош	55
“Кимга оғу бердинг, кимга		Дугонамга...	56
ош бердинг...”	33	Дунё	57
Онам ва мен...	34	Кўнглим	58
Бир кун	35	Қийин бўлди	59
Кутиб яшайди	36	Ота	60
Кечиринг.....	36	Бу боғлар	61
“Улғайиб қолибсан, деб		Боғбон	62
айтди онам...”	37	Эй, қалдирғоч	63
“Ўл босиб юрибман		Кетиб борар	65
ернинг устида...”	37	Ватан абадийдир	66
“Яхши гап ҳам чиқар,		Шу лаҳзада...	67
ёмон ҳам тилдан...”	37	Юрагим	69
Кечирманг	38	“Бунча ҳаволандинг, эй	
Лутф	39	кибрли зот...”	69

Ёр-ёр	70	Ғижим рўмол	109
Марварид тут	71	Келинчак	110
Кул бўлай	72	Ғанимат	112
Меҳр	72	Фаришта онам	113
Иккинчи қиз	73	Эй, май	114
Одамзод	80	Куз эртаги	117
Қизим	81	“Ўзгартиролмади минг бир насиҳат...”	117
Саҳро	82	Таътилда	118
Мирзо Бобур	83	“Бир одам сўзлади...”	119
Қор	84	“Шароб ичди, шод бўлди...”	119
“Кундек равшан бўлиб кўринар зулмат...”	86	“Баланд девор, қараб кўз етмас...”	119
Умр	87	“Кеча бир гап айтдим...”	119
Қуёш	88	Адаштирма	120
Кекса дарахт	89	Қишлоқ	121
Йўллар	90	Эй, ёр	122
Тоғлар	91	Битта йўлда	123
Кунгабоқар	92	Сизга ўхшолмадим	124
Ўғлимга	93	Ниҳол эксанг	125
Отамнинг қизи... ..	94	Ҳаёт	126
Яшаяпмиз	95	Ўч	127
Улуғ йўл	96	Кўклам	128
Болалигим	97	Қора денгиз билан сухбат	129
Маҳалланинг қизи	98	Безовта бўлар	131
Чўпон	99	Пахса девор	133
Исириқ	100	Йўқлаб тур, баҳор	133
Изласанг	101	Тарози	134
Ўзингникилар	102	Тасаввур	134
Кетдим... ..	103	Сенинг... ..	135
Лўли йигит	104	Келдим, дегин	137
Бизда ҳам	105	Англадим	138
Чора	106	Юртим	139
Кетдингиз	107		
Эй, дўст	108		

Узатилган қиз	140	Садақа улашар	168
Мусибат	141	Қизалоқ	169
Болалик	142	Билмадинг	170
Юрагининг тафтида... ..	143	Вақт	171
Ўзимга ўзим	144	Оловранг нимчали аёл	172
Менга кераксиз	145	Орзу яшар	173
Қоя бўл	146	Ҳаё	174
Шафақ ҳоли	147	Тош отманг	175
Олов бўлса	148	Қизғалдоқлар	176
Кўрмадим	149	Умид	177
Юрт байроғи	150	“Қўй, сен менга қўлингни	
Икки манзил	151	чўзма...”	177
Иймон берсин	152	Наврўз	178
Сир айтма	153	Сўз	179
“Кўплар шуҳрат топар		Илоҳий ришта	180
ўтгандан кейин...”	153	Нечун	181
Тилак	154	Тўй	182
“Кимдадир шодмонлик,		Биринчи муҳаббат	183
кимда эса ғам...”	154	Зарнигорнинг нолиши	184
Тош одам	155	Кетдим	185
Гавҳар	155	Ёр кетди	186
Кўз ёш	156	Сўрамай	187
Фаришта	157	Исён	188
Соғинганимда	158	Хотиралар	189
Фасли баҳор	159	Кибр	190
Бир манзил	160	“Ҳасратдан чарчадим,	
Хафа бўлмайди	161	ғашликдан бездим...”	190
Райҳон	162	Айт	191
Тирноққа зор аёл	163	“Кўргим келди, сўзлашгим	
Қадар	164	келди...”	191
Бир қадам	164	Танладим	192
Муаллим	165	Сенсиз	193
Эҳтимол	167	Ҳилол	194
Ағёр	167	“Сачраб кетди кўксимдан	
Чавандоз	168	учкун...”	194

Йиғлаб олардим	195	босди..."	223
Дийдор	196	Момақаймоқ	224
Юлдузлар	197	Бўларми	225
Атайлаб.....	198	Бечора дил	226
Ҳавола	198	Тугунча	227
Юрак	199	Сўрайман	228
Хайр, дема	200	Яратганим	229
Олқишламанг	201	Имкон бергин	230
“Минг шукурки, йўқдир душманам...”	201	“Кунида юз бора олинар тилга...”	230
Аэропорт	202	Рашкингиз	231
Қизча	203	Билмадим	232
Гапирманг	204	“Инсон нигоҳига сиғади осмон...”	232
Таниёлмадим	205	Битта сиз	233
Аслида	206	“Қашшоқликдан қўрқмайман асло...”	234
Сабот	206	Она ер	234
Зора	207	“Мени сотдинг, ранжиганим рост...”	234
Қадр	207	“Юзи куйиб қолди қуёшнинг...”	235
Туя	208	“Гулим дема, гул кўнглимга бир қафасман...”	235
Кечмиш	209	“Чумоли инидан гавҳар қидирманг...”	235
Инсон	210	Кўнгил	236
Лочин	210	“Бошга минг балолар келур деб тилдан...”	236
Бошқалар	211	Бироқ	237
Рамазон	212	“Ҳеч кимга айтма деб ишондинг унга...”	237
Бу дунё	212	“Сени топдим, сени йўқотдим...”	237
Фақир ҳақида ривоят	213	Шижоат	238
Баҳор соғинчи	216		
Қўрқаман	217		
Ёлғон қасам	218		
Кетиб боряпман	221		
Офтоб	221		
Керагим	222		
Охиргиси	222		
Денгизда	223		
“Гулни ҳидлаб бағрига			

“Йўқотиб қўйишдан қўрқиб яшайман...”	238	“Бир бурчидан кирдим-у...”	245
“Кимдир юз йил яшар, ким қирққа кирмас...”	238	“Икки оёқ, икки қўл бердинг...”	246
Боғ	239	“Юзта йўлда юзга бўлиндим...”	246
Фалак	240	“Оқни қора дема, эй буюк одам...”	246
Сўнгги нафас	240	“Мен томонга йўллар берк энди...”	246
Қалбим	241	“Бир сўзга айнийди ҳавоси...”	247
“Тушуниб тураман, кўриб тураман...”	241	“Худбинлик дер буни билган эҳтимол...”	247
“Тақдирдан қочмоққа етмайди кучим...”	241	“Ўтмиш менга бобомдан бисот...”	247
“Беш карра беш беш бўлади десам ҳам...”	241	“Умр гўё елдек учар, учқур от...”	247
“Келинг, иккимиз ҳам тавба қиламиз...”	242	“Бору йўқлигингга мен балогардон...”	247
“Битта мажруҳ от яхшидир...”	242	“Сўраганингни олдинг...” ..	248
“Яна келиш мумкин ҳаётга такрор...”	242	“Ҳеч нарасага ишонмайман...”	248
“Кўзимиз олдида ҳар кун мўъжиза...”	242	“Ичиб бўлмас денгиз сувидан...”	248
“Юз ёшга кирарман, эҳтимол...”	242	“Янгилик яратди машҳур бир олим...”	248
Қанийди	243	Юксалдим	249
Ниқоб	243	Набирам	249
Руҳ исёни	244	“Ўнгга, сўлга урилавериб...”	249
Дўст бўламиз	245	Қиш	250
“Тегиб кетса оёғинг “фалокат” деб...”	245		
“Фаросатим бордир, шукурки, соғман...”	245		

821.512.133-1

84 (5Ў)6

У 97

У 97

Мунаввара Усмонова

Сайланма [Матн]: *Шеърлар / Мунаввара Усмонова.*

– Тошкент: “ADABIYOT” нашриёти, 2025. – 256 б.

ISBN 978-9943-3836-3-8

Адабий-бадиий нашр

Мунаввара УСМОНОВА

КИПРИКДАГИ ТУН

Шеърлар

Муҳаррир *Муҳайё Нурметова*

Бадиий муҳаррир *Асила Умарова*

Мусахҳиҳ *Иқбола Исамуҳамедова*

Саҳифаловчи *Азамат Қанюмов*

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси
“ADABIYOT” нашриёти

Нашриёт тақдимномаси:
№ № 733199.

100129, Тошкент, Марказ 15. 1-90.
(+98) 127-30-04.

Босишга 2025 йил 26 мартда рухсат этилди.
Бичими 84x108 $\frac{1}{32}$. Офсет босма. “Cambria” гарнитураси.
Шартли босма табағи 16,0. Нашриёт босма табағи 12,5.
Адади 1000 нусха.

“Mashhur-Press nashriyoti” МЧЖ
босмаҳонасида чоп этилди.